

MŪSŲ GIRIOS

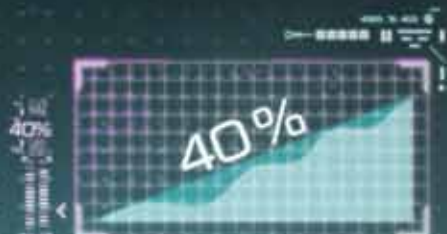

2016 / 05

Pasiruošęs ateičiai. VIKING iMow

IŠMANIOJI VEJOS PRIEŽIŪRA

Kartą užprogramuoti, pjauna veją visiškai automatiškai, išvengia kliūčių ir lengvai įveikia kalvotas vietas. Kai darbas baigtas arba reikia įkrauti akumuliatorių, jie savarankiškai nuvažiuoja į krovimo stotelę.

LENGVAI ĮVEIKIA KALVOTAS VIETOVES

Vejos pjovimo robotas, judėdamas aukštyn arba žemyn, savo greitį reguliuoja priklausomai nuo polinkio kampo jutiklio. Modelis MI 422 P gali įveikti netgi 40 % šlaitą.

MULČIUOJANTIS PEILIS

Tvirtas mulčiuojantis peilis su iš abiejų pusių nušlifuotais ašmenimis kiekvieną kartą sustojęs automatiškai keičia sukimosi kryptį, todėl dėvisi tolygiai ir labai ilgai išlieka aštrus.

MANEVRINGAS

Greitai, efektyvūs ir išmanūs vejos pjovimo robotai per trumpą laiką užtikrina idealų nupjautos vejos vaizdą.

VIKING iMow MI 422 P vejos pjovimo robotas greitas ir manevringas nedidelėse vejose.

Šis robotas skirtas nedideliame ar vidutinio dydžio sodui, esančiam ant šlaito ar su sudėtingai išdėstytu plotu. MI 4 serijos vejos pjovimo robotas iMow jums tikrai patiks. Plotą nuo 500 m² iki 1 000 m² jis nupjauna per kelias valandas. Kompaktiški modeliai MI 422 ir MI 422 P su 20 cm pjovimo pločiu yra itin tikslūs ir be jokio vargo pasieks bet kokius jūsų sodo kampus.

MŪSŲ GIRIOS

LIETUVOS MIŠKININKŲ SĄJUNGOS
ŽURNALAS

Leidžiamas nuo 1929 metų birželio
Indeksas 5057, su nuolaida – 5058
2016 m. gegužė Nr. 5 (817)

ISSN 1392-6829

LEIDĖJAS

Viešojo įstaiga „Mūsų girios“

A. Juozapavičiaus g. 10a
09311 Vilnius

Tel./faks. 8 5 2752047

El. paštas info@musu-girios.lt

www.musu-girios.lt

Įmonės kodas 125302897

PVM mokėtojo kodas LT 253028917

A/S LT887044060001501044

AB SEB bankas

REDAKcinė KOLEGIJA

Edmundas Bartkevičius (pirmininkas),

Marius Aleinikovas,

Marijonas Bernotavičius,

Raimondas Juzikis,

Antanas Kilčauskas,

Andrius Kuliešis,

Eglė Mankevičienė,

Rimantas Prūsaitis,

Edvardas Riepšas,

Albinas Tebėra,

Valdas Vaičiūnas

REDAKCIJA

Direktorius – vyr. redaktorius

Rimondas Vasiliauskas

tel./faks. 8 5 2752047,

mob. tel. 8 687 10616;

el. paštas rimondas.v@musu-girios.lt

Atsakingasis redaktorius

Vaclovas Trepėnaitis

tel. 8 5 2752047,

mob. tel. 8 687 10614;

el. paštas vaclovas.t@musu-girios.lt

Redaktorė – korespondentė

Jūratė Kuusienė

tel. 8 5 2752047,

el. paštas jurate.r@musu-girios.lt

Dizainerė – maketuotoja

Jūratė Kemeklytė Bagdonienė

Spausdino AB „Spauda“

Laisvės pr. 60, 05120 Vilnius

www.spauda.com

Tiražas 2000 egz.

Kaina 3,10 €

su nuolaida 2,05 €

„Mūsų Girios“ (Our Forests) magazine

Editor-in-chief R. Vasiliauskas

A. Juozapavičiaus 10a, Vilnius, Lithuania

Redakcijos ir autorių nuomonė

ne visada sutampa.

Už reklamos turinį redakcija neatsako.

„Mūsų giriose“ išspausdintus straipsnius

ar jų dalis perspausdinti galima tik gavus raštišką

redakcijos sutikimą ir su šaltinio nuoroda.

Redakcija pasilieka teisę redaguoti straipsnius.

MŪSŲ GIRIOS

Turinys

Kronika

4

Aktualijos

6

K. TOMASZEWSKI'S, R. VASILIAUSKAS. Užtikrinant Lenkijos miškų ekologinį tvarumą

6

Pasikeitimai Valstybinėje miškų tarnybos struktūroje

9

Miškininkystė

10

Penkios tendencijos, kurios įtakos miškų likimą 2016 m.

10

V. ŠEŽIENĖ. Alelopatijos reikšmė miškininkystėje

12

A. MALINAUSKAS. Sodavimo vietų išdėstymo įtaka ažuoliukų lajų formai ir stiebų tiesumui

16

E. KUTORGA, R. IRŠENAITĖ, B. ŠABLEVIČIUS. Ryškioji gražiataurė – retas pavasarinis Lietuvos miškų

aukšliaugybis

18

Istorija

20

V. BRUKAS. Biurokratizmas miškų ūkio valdyme

20

Užsienyje

24

V. BARONIENĖ. Sniegas amžinos vasaros šalyje

24

Urėdijose

28

G. JANIŠKIENĖ. Pokalbiai apie miškininkystę Valkininkuose

28

P. LAURINAVIČIUS. Pasodintais medžiais išreikšta pagarba

30

V. PADAIGA. Kuo įsimintina Anciškų girininkija

31

R. NORVAIŠAITĖ. Pastovūs Tauragės miškininkų talkininkai

32

Parodoje „Baltijos miškai 2016“

33

Profsąjungų veikla

34

I. RUGINIENĖ. Užmirštas darbo žmogus

34

Medžioklė

36

2016 m. medžiojamųjų žvėrių apskaita Lietuvoje

36

V. RIBIKAUSKAS. Ar tai medžioklė?

37

Miškas ir visuomenė

38

Laisvą minutę

40

Išėję negrįžti

41

Naujos pareigos

41

Datos

42

Balandžio 29 d. surengtas visuotinis Lietuvos biomasės energetikos asociacijos LITBIOMA susirinkimas. Pastaraisiais metais asociacija aktyviai bendradarbiavo su „Baltpool“ biokuro birža, padėdama spręsti iškilusias problemas, intensyviai dirbo su valstybinėmis institucijomis dėl eksporto kreditų garantijos schemos sukūrimo, biokuro skatinimo, jo rūšių, charakteristikų įvertinimo. Pernai biomasės sektoriuje pasiekta, kad net 61 proc. centralizuotam šildymui tiekiamos šilumos pagaminta iš biokuro.

Susirinkime asociacijos prezidentas Virginijus Ramanauskas pristatė metinę veiklos ataskaitą, patvirtintą 2016-2017 m. asociacijos veiklos gairės. Agrobiomasės sekcija pakeista į Biomasės granulių ir briketų gamybos sekciją, kuri labiau atspindės asociacijos veiklos kryptį bei siekimą stiprinti rinkos dalį. Jos pirminku išrinktas UAB „Granulita“ vadovas G. Praninskas. Ateityje asociacija žada stiprinti kitas savo sekcijas, Mokslinę techninę tarybą. Rudenį numatoma asociacijos narių kelionė į Austriją, kur ketinama susipažinti su šios šalies biomasės energetikos pasiekimais bei įgyvendintais projektais.

Gegužės 2-3 d. Paryžiuje vykusioje **EBPO Aplinkos politikos komiteto specialioje sesijoje dalyvavę Lietuvos aplinkos ministerijos atstovai pristatė Lietuvos aplinkos politikos siekius**, siekiant įstoti į EBPO.

Gegužės 2-3 d. Valstybinės miškų tarnybos Nacionalinės miškų inventorizacijos skyriaus specialistai dalyvavo **Europos Komisijos Jungtinio tyrimų centro organizuotame techniniame seminare**, kuriame aptarti klausimai dėl žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės sektoriaus šiltnamio efekto sukeliančių dujų apskaitos ir ataskaitų teikimo EK bei Jungtinių Tautų sekretariatui.

Gegužės 5 d. ASU vyko JMBS respublikiniai konkursai **„Tiriamieji darbai miške“ ir „Jaunimas Europos miškuose“**, kuriuose dalyvavo beveik šimtas jaunųjų miško bičiulių (plačiau – 39 p.).

Gegužės 5 d. Ukmergės miškų urėdijoje lankėsi **miškininkai iš Estijos, kurie pasidalino medienos rietuvių matavimo patirtimi** – jau daugiau nei metus medieną rietuvėse, medienvežiuose matuoja išmaniosios programėlės pagalba. Kompiuterinė programa sukurta taip, kad nufotografuojami apva-

liosios medienos rietuvės sortimentų galai, automatiškai apskaičiuojamas medžių skaičius, nustatomas jų skersmuo ir apskaičiuojamas rietuvės tūris vienetiniu bei grupiniu metodu. Interaktyviame žemėlapyje užfiksuojama medienos sandėlio vieta, gali būti perduodami duomenys apie pamatuotą medieną.

Susitikime dalyvavę Generalinės miškų urėdijos, Anykščių, Jonavos, Ukmergės, Panevėžio ir Vilniaus miškų urėdijų specialistai sutiko, kad išmaniosios technologijos taikytinos ir Lietuvos miškų ūkio sistemoje.

Gegužės 6 d. Generalinėje miškų urėdijoje lankėsi **naujasis FSC sertifikavimo Europos regiono direktorius Anand Punja**. Susitikime dalyvavo Aplinkos ministerijos Miškų departamento direktorius Valdas Vaičiūnas, generalinis miškų urėdas Rimantas Prūsaitis, Generalinės miškų urėdijos vyriausiasis patarėjas Andrius Vancevičius, Miško atkūrimo ir apsaugos skyriaus vedėjas Darius Stonis ir šio skyriaus vyriausiasis specialistas Raimundas Peleckas bei jau dešimtmetį su miškų urėdijomis dirbančios sertifikavimo kompanijos „NEPCon“ direktorius Justinas Janulaitis.

Gegužės 9 d. generalinis miškų urėdas Rimantas Prūsaitis su neformaliu vizitu lankėsi **Mažeikių miškų urėdijoje**. Jis pristatė kolektyvui **naują miškų urėdą Gintarą Nemunį**, balandžio 15 d. laimėjusį konkursą šioms pareigoms užimti. Tai antrasis Šiaulių miškų urėdijos girininkas per dvejus metus laimėję miškų urėdų pareigų konkursus. Naujasis miškų urėdas pažadėjo optimizuoti veiklą, kad Mažeikių miškų urėdija pasiektų gerų ekonominių rodiklių, pagerėtų darbo sąlygos girininkijose ir kituose padaliniuose.

Gegužės 9 d. Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos Nacionaliniame lankytojų centre surengta **Atvirų durų diena**, kuria siekta paskatinti visuomenę domėtis ES investicijomis ir jų teikiama nauda Lietuvoje.

Gegužės 10-12 d. Latvijoje, Ogres miško technikos mokykloje vyko **Baltijos šalių miškininkystės studentų profesinio meistriškumo čempionatas 2016**, kuriame dalyvavo ir KMAI kolegijos miškininkystės specialybės studentai ir moksleiviai. Varžytasi miškininkystės, medienos ruošos profesinių žinių ir meistriškumo srityse, vyko medienos ruošos mašinų operatorių varžybos.

Kitais metais Baltijos šalių miškininkystės studentų ir dėstytojų profesinio meistriškumo bei sportinės varžybos vyks Estijoje (LUUA).

Gegužės 12 d. KMAI kolegijoje vyko paskutinė **Lietuvos kolegijų XVI-ųjų sporto žaidynių rungtis – lengvosios atletikos pavasario krosas**.

Gegužės 12 d. KMAI kolegijoje surengta studentų mokslinė-praktinė konferencija **„Gamtotvarkos aktualijos 2015“**, kurioje studentai pasidalino savo idėjomis, išvalgomis bei tyrimų rezultatais.

Gegužės 13 d. Vilniuje, LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus Miškininkystės mokslų sekcija organizavo diskusiją **„Miškininkystės mokslo sąsajos su praktine miškininkyste“** aptarti miškotyros mokslinių tyrimų prioritetus ir jų taikymą praktinėje miškininkystėje bei mokslo naujovių diegimo skatinimą miškų ūkyje. Diskusiją vedė LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus pirmininkas prof. Z. Dabkevičius. Pranešimus skaitė LMA tikrieji nariai prof. D. Danusevičius, prof. A. Pliūra bei LAMMC Miškų instituto direktorius dr. M. Aleinikovas, ASU MEF dekanas prof. E. Bartkevičius, pasisakė Aplinkos ministerijos Miškų departamento direktorius dr. V. Vaičiūnas, generalinis miškų urėdas dr. R. Prūsaitis, Valstybinės miškų tarnybos direktorius dr. P. Zolubas, miškų urėdijų atstovai. Diskusijos metu aptartos galimybės ir efektyvesnės priemonės inovacijų sklaidai bei mokslinių tyrimų rezultatų diegimui miškų ūkyje.

Gegužės 12-13 d. Šakių miškų urėdijoje vyko kasmetinis **FSC miškų sertifikavimo auditas**.

Gegužės 13 d. Tytuvėnų regioniniame parke atidarytas 21 m aukščio **Šiaulės žemės apžvalgos bokštas**.

Gegužės 16 d. į mokomosios praktikos dieną Anykščių miškų urėdijos Mikierių girininkijoje buvo atvykę **ASU Miškų ir ekologijos fakulteto trečio kurso studentai**, kuriuos lydėjo MEF asistentė ir doktorantė Monika Raškauskaitė.

Gegužės 16-17 d. Valkininkų miškų urėdijoje atliktas **kasmetinis FSC miškų sertifikavimo auditas**.

Gegužės 17 d. LR Seimo plenarinėje sesijoje parlamentariai, atsižvelgdami į anksčiau

Vyriausybės bei Seimo Ekonomikos ir Aplinkos apsaugos komitetų nepritarimą naikinti Generalinę miškų urėdiją, **atmetė socialdemokrato Andriaus Palionio siūlytą Miškų įstatymo pakeitimo projektą Nr. XIIP-3095 dėl Generalinės miškų urėdijos panaikinimo ir jos funkcijų perdavimo Aplinkos ministerijos Miškų departamentui ir Valstybinei miškų tarnybai** (už atmetimą balsavo 61, prieš – 6, susilaikė – 17).

Gegužės 18 d. Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos Nacionaliniame lankytojų centre pristatytas visuomenei kelionių po šalies saugomas teritorijas vadovas „**Ypatinga Lietuva**“ (išleido leidykla „Terra Publica“). Jame aprašyti maršrutai, kaip neskubant galima aplankyti įdomiausias gamtos ir kultūros paveldo vietas, pajusti šalies gamtos grožį.

Gegužės 18 d. LR Seime vykusiame Socialdemokratų partijos frakcijos ir Lietuvos verslo konfederacijos atstovų susitikime aptarti ir privačių miškų savininkams aktualūs **mokestių mažinimo klausimai**.

Gegužės 19 d. Girionyse, LAMMC filiale Miškų institute surengtas **LMSA Valdybos posėdis**. Valdybos nariai pateikė siūlymus dėl LMSA veiklos kryptių, pasiskirstyta, kas ima si kuruoti konkrečią sritį.

Posėdyje dalyvavęs Miškų instituto direktorius dr. Marius Aleinikovas supažindino LMSA atstovus su instituto mokslininkų veikla ir svarbesniais tyrimais. Diskusijoje taip pat dalyvavo Miškų instituto direktoriaus pavaduotojas mokslui dr. Virgilijus Mikšys bei direktoriaus pavaduotoja informacijai ir mokslinė sekretorė dr. Diana Lukminė.

Gegužės 19-21 d. Dubravos EMM urėdijos teritorijoje (Kauno r.) vyko kasmetinė miškininkystės paroda „**Baltijos miškai 2016**“, kurią organizavo VŠĮ „Baltijos miškai“ (plačiau – 33 p.).

Gegužės 21 d. VU Kairėnų botanikos sodas kartu su Aplinkos ministerija jau 15-tą kartą surengė **Tarptautinės biologinės įvairovės dienos minėjimą**. Jo dalyviams organizuotos pažintinės ekskursijos po botanikos sodą; pademonstruota, kaip sodinami ir prižiūrimi dideli medžiai, kaip komponuojamos lauko gėlių puokštės; vyko pašnekesiai su gamtininku Selemonu Paltanavičiumi ir klimatologe Audrone Galvonaite; pristatytos kūrybinės programos.

Gegužės 22 d. Tauragės miškų urėdijos Šilinės girininkijoje visuomenei pristatytas **miškininkų įrengtas 11,6 km pėsčiųjų takas**.

Gegužės 25 d. Valstybinėje miškų tarnyboje vyko **trišalis Norvegijos, Latvijos ir Lietuvos miškininkų susitikimas dėl LULUCF sektoriaus ŠESD apskaitos tobulinimo Lietuvoje**, kuriame diskutuota apie galimybes Lietuvos ŠESD apskaitai pritaikyti kaimyninėse šalyse naudojamas funkcijas, skirtas medžių ir medynų biomasei vertinti; aptartos interpoliacijos/ekstrapoliacijos įrankio taikymo galimybės Lietuvos medynų biomasės prieaugio vertinimui.

Gegužės 25-26 d. Aplinkos ministerijos iniciatyva **Trakų rajone** (komplekse „Margis“) **surengtame susitikime, kuriame dalyvavo Estijos, Latvijos ir Lietuvos valstybinių miškų institucijų ir privačių miškų savininkų vienijančių organizacijų atstovai, aptarta privataus miškų ūkio plėtra Baltijos šalyse, teisinis miškų ūkio veiklos reguliavimas, mokestinė sistema, nacionalinė bei ES parama miškų ūkio veiklai, taikomos kompensacijos už ūkinės veiklos ribojimus**.

Susitikimo dalyviai lankėsi 2015 m. konkurso „Pavyzdinčiai tvarkoma privati miško valda“ nugalėtojo Kazimiero Šiaulio miško valdoje Trakų rajone.

Gegužės 25 d. Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos Nacionaliniame lankytojų centre Vilniuje surengtas **šalies nacionalinių parkų gamtos bei kultūros paveldo vertybių ir keliavimo galimybių po juos pristatymas**.

Gegužės 25 d. Šalčininkų rajone, Poškonyse Dieveniškų istorinio regioninio parko direkcijos ir Lietuvos rašytojų sąjungos iniciatyva **RP lankytojų centre surengta Poezijos šventė**, kuri vyksta jau vienuoliktą metą ir yra tarptautinio festivalio „Poezijos pavasaris“ programos dalis.

Gegužės 28 d. LMS kartu Varėnos miškų urėdija surengė **čempionatą išsiaiškinti geriausius miškininkus orientacininkus** – vyko asmeninės ir komandinės varžybos (apie tai plačiau – kitame numeryje). Po varžytuvių organizuota ekskursija į Čepkelių rezervatą.

Gegužės 31 d. Trakų miškų urėdijoje vyko **zoninis seminaras „Miško medžių genetinių**

draustinių ir sėklinių medynų išsaugojimas, naudojimas ir atkūrimas“. Jame dalyvavo AM Miškų departamento, Generalinės miškų urėdijos, VMT Miško genetinių išteklių skyriaus specialistai, Nemenčinės, Šalčininkų, Trakų ir Vilniaus miškų urėdijų vyriausieji miškininkai ir girininkai, prižiūrintys genetinių išteklių objektus. Surengta išvyka į Trakų miškų urėdijos prižiūrimus genofondo objektus.

➤ Aplinkos ministerijos iniciatyva lietuvių ir anglų kalbomis išleista „**Nacionalinė aplinkos apsaugos strategija**“, kurioje pristatoma aplinkos apsaugos vizija iki 2050 m. ir jos įgyvendinimo tikslai iki 2030 m. Išskirtos 4 pagrindinės aplinkos apsaugos politikos sritys: darnus gamtos išteklių naudojimas ir atliekų tvarkymas, aplinkos kokybės gerinimas, ekosistemų stabilumo išsaugojimas ir klimato kaitos švelninimas bei prisitaikymas prie klimato kaitos keliamų aplinkos pokyčių. Šį svarbų Lietuvos ateičiai dokumentą pavasarį patvirtino LR Seimas.

➤ Saugomų teritorijų ir valstybinės reikšmės parkų tvarkymo projektus įgyvendinančioms savivaldybėms ir Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai šiemet numatoma skirti iki 45,6 mln. eurų ES struktūrinių fondų lėšų ir 7,3 mln. eurų iš valstybės biudžeto.

➤ Aplinkos ministras Kęstutis Trečiokas 2016 05 16 įsakymu Nr. D1-355 **pakeitė Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų 12 priedą**, kuriame išdėstyta nauja Miško želdinimo ir žėlimo projekto privačioje žemėje rengimo reikalavimų redakcija.

➤ Valstybinė miškų tarnyba parengė Kazlų Rūdos savivaldybės ir Trakų rajono savivaldybės valstybinės reikšmės miškų plotų schemos pakeitimo projektus. Kazlų Rūdos savivaldybėje projektas viešai bus svarstomas **birželio 3 d.**, Trakų rajono savivaldybėje – **birželio 8 d.**

➤ Gegužės mėn. Lietuvos kariuomenės Generolo Adolfo Ramanausko kovinio rengimo centre surengti krašto apsaugos sistemos padalinių vadų mokymai aplinkosaugos tema, siekiant, kad kariniuose poligonuose ir kitose karinio mokymo vietose būtų saugoma gamta.

Užtikrinant Lenkijos miškų ekologinį tvarumą

[žurnalo „Mūsų girios“ klausimus atsako Lenkijos Valstybinio miškų ūkio „Valstybiniai miškai“ („VM“) generalinis direktorius KONRAD'AS TOMASZEWSKI'IS

Statistinis Lenkijos miškingumo rodiklis siekia Europos vidurkį. Koks šalies miškingumas yra dabar? Kokį Lenkijos miškų plotą administruoja Valstybinis miškų ūkis „Valstybiniai miškai“? Kam priklauso likusi miškų dalis?

Europa ir Azija yra vieninteliai pasaulio regionai, kuriuose miškų plotai padidėjo per paskutiniuosius dvidešimt metų. Kitų šalių fone Lenkija šiandieną atrodo pakankamai gerai, nors pradinis atskaitos taškas tikrai buvo nekoks – užkariautojų, okupantų nežabotos ūkinės veiklos nuniokoti bei pokariu Lenkijos Liaudies Respublikos pramonės nualinti miškai atrodė prastai.

Dar XVIII a. pabaigoje miškai užėmė 40 proc. bendrojo Lenkijos ploto, po II pasaulinio karo – tik 21 proc. Miškininkų kryptingos veiklos dėka šiandien šalies miškingumas siekia 29,3 proc. (9,1 mln. ha) ir nuolat auga. Tik per pastaruosius 15 metų mūsų miškų plotai padidėjo per 300 tūkst. ha. Noriu pabrėžti, kad mūsų miškai Europoje išsiskiria turtinga biologine įvairove bei sveikais medynais, nes daugumoje jų pavyko stabilizuoti miško kenkėjų, įvairių ligų plitimą. Nuolat per tvarkome taip vadinamas monokultūras, kad medynų struktūra būtų labiau įvairiapusė ir tinkama tam tikram regionui. Mūsų pastangų dėka į miškus grąžintos tokios nykstančios gyvūnų rūšys, kaip stumbras, kurtinys, tetervinas ir balinis vėžlys. Taikydami subalansuoto miškininkavimo principus, pasiekėme, jog Senajame Žemyne mūsų miškai būtų vieni turtingiausių mediena. Dabartiniu metu valstybei priklauso 82 proc. miškų, iš kurių 78 proc. (7,6 mln. ha) administruoja

„Valstybiniai miškai“. Likę miškai priklauso privačiam sektoriui. Vykdamas miškininkumo didinimo politiką, tikėtina, kad nevalstybinių miškų plotai didės ir netolimoje ateityje sudarys apie 20 proc. visų Lenkijos miškų.

Pastaruoju metu Lietuvoje suaktyvėjo diskusijos apie valstybinių miškų ūkio ir valdymo efektyvumo didinimą. Kaip veikia Lenkijos „Valstybinių miškų“ valdymo sistema, kuo paremtas veiklos efektyvumas ir kur slypi ne vieno dešimtmečio stabilumo paslaptis?

Lenkijos valstybinių miškų ūkio valdymo sistemos struktūrą nulėmė istoriniai veiksniai. Neatsitiktinai šių dienų valdymo sistema remiasi tarpukario metais priimtais įstatymais.

Didelę reikšmę turi ir visuomenės pozicija. Remiantis įvairių apklausų rezultatais, Lenkijos piliečiai ne kartą išreiškė nuomonę, jog miškai turi priklausyti valstybei. Vienu iš svarbiausių argumentų respondentai laiko nevaržomą lankymąsi valstybiniuose miškuose bei galimybę nemokamai naudotis miško nemedieninėmis gėrybėmis. Įvažiavimuose į miškus nepamatysime lentelių su užrašais „Privati valda“, draudžiančių juose lankytis ir pan. „VM“ administruojamuose miškuose draudimai gali būti laikini, naudojami iš būtinumo, siekiant užtikrinti miškų arba juose besilankančių žmonių saugumą.

Deja, nedaug kas supranta, kad įvairaus pobūdžio „VM“ sprendimai miškininkystėje turi didelę finansinę naudą visuomenei, nes „Valstybiniai miškai“ yra ekonomiškai savarankiški, kurie išlaidas,

Lenkijos Valstybinio miškų ūkio „Valstybiniai miškai“ („VM“) generalinis direktorius Konrad'as Tomaszewski's, kuris šioms pareigoms paskirtas nuo 2015 m. lapkričio 17 d., baigė Varšuvos Žemės ūkio aukštosios mokyklos Miškų fakultetą. Turi miškų mokslo inžinieriaus daktaro laipsnį.

Profesinę karjerą pradėjo Miškininkystės mokslinių tyrimų institute, vėliau dirbo aplinkos ministro patarėju gamtos išteklių ir miškininkystės reikalams, vyriausiuoju specialistu „Valstybinių miškų“ generalinėje direkcijoje, vyriausiuoju specialistu Valstybės Kontrolės Rūmuose, inspektoriumi Varšuvos miesto taryboje, „Valstybinių miškų“ generalinio direktoriaus pavaduotoju.

1998–2001 metais Konrad'as Tomaszewski's buvo „Valstybinių miškų“ generaliniu direktoriumi, vėliau – 2005–2007 m. – ten pat vyriausiuoju analitiku. Jo iniciatyva šioje įmonėje įdiegta internetinė prekyba mediena.

Prieš tapdamas naujuoju generaliniu direktoriumi, dirbo „Valstybinių miškų“ Plėtros centro Standartizavimo ir vertinimo skyriaus vedėju.

Konrad'as Tomaszewski's buvo vienas iš Miškų Solidarumo steigėjų bei 1991 m. rugsėjo 28 d. priimto ir iki šių dienų galiojančio Miškų įstatymo autorių. Jis yra pirmojo Lenkijos Seimo įstatymo „Apie strateginius šalies gamtinius išteklius“ autorius.

skirtas miškų apsaugai, ūkininkavimui ar miško turizmui, apmoka iš nuosavų pajamų, gaunamų daugiausia už parduotą medieną. Todėl Lenkijos piliečiai neapmokės-tinami papildomais mokesčiais, kuriuos moka kitų šalių gyventojai ir tų šalių miškų ūkis finansuojamas iš biudžeto. Labai svarbus ir visuomenės ekologinis saugumas.

Kadangi didžiąją Lenkijos miškų dalį valdo vienas vienetas, tai palengvina veiksmingiau vykdyti miškų politikos nuostatus. Daugumai mūsų vykdomų darbų: miškų apsaugai nuo kenkėjų ir gaisrų, sunaikintų medynų atkūrimui ar nykstančių gyvūnų reintrodukcijai reikia tarpregioninių koordinuotų veiksmų ir didelių išlaidų. Jei būtų remtis vien paskirais miškų savininkais ar būtume finansuojami vien iš valstybės biudžeto, tokių veiksmų efektyvumas būtų žymiai mažesnis.

Šiuo metu egzistuojanti „VM“ teisinė ir organizacinė valdymo struktūra taip pat garantuoja, kad miško ūkinės funkcijos neužgoš miško visuomeninės funkcijos. Lenkijos „Valstybiniai miškai“ – netipiškas ūkinis vienetas, siekiantis ne vien tik ekonominės naudos bei didesnio pelno. Savai-me tapome arbitru tarp visuomenės dalių, turinčių skirtingus siekius: iš vienos pusės – perdėtos gamtosaugos šalininkų, iš kitos pusės – norinčių didinti ūkinių miškų skaičių. Abiems atvejais miško visuomeninės funkcijos būtų stipriai apribotos.

Kaip vykdomas atskirų „Valstybinių miškų“ padalinių finansavimas (generalinė direkcija, regioninės direkcijos, miškų ūkiai ir t. t.)? Ar miškų ūkiai yra save išlaikančios savarankiškos įmonės? Kaip Lenkijoje kaupiamos ir naudojamos lėšos dideliems bendriems miškų ūkio projektams įgyvendinti, gal egzistuoja taip vadinamas „Miško fondas“? Jei taip, kas skirsto ir disponuoja šio fondo lėšomis? Kokį nuošimtį nuo pajamų (ar pelno) „Valstybiniai miškai“ moka į valstybės biudžetą? Ar dar yra kokie papildomi mokesčiai valstybei?

„Valstybinius miškus“ sudaro trys valdymo lygmenys. Pats žemiausias – miškų ūkis – *nadleśnictwo* (430), administruojantis vidutiškai 16 tūkst. ha miškų (*nadleśnictwo*)

– sąlyginis mūsų miškų urėdijos atitiktuoju, kurį sudaro girininkijos. Tarpinį lygmenį užima regioninės direkcijos (17), aukščiausią – Generalinė direkcija.

„Valstybiniai miškai“ – juridinio statuso bei teisinės kalbos prasme įmonės statuso neturintis valstybės organizacinis vienetas savo veiklą vykdomas Lenkijos teritorijoje ir atstovaujantis Valstybės lėšą valdant valstybinį turtą (miškus). „VM“ ūkinė veikla remiasi ekonominiais dėsniais ir savęs finansavimo principais – veiklos sąnaudos dengiamos iš pajamų, gautų už parduotą medieną. Minėtos pajamos ne tik turi kompensuoti ūkinės veiklos išlaidas, bet užtikrinti kitų visuotinėms prieinamų ir nemokamų miško funkcijų vykdymą (poilsio ir rekreacijos objektų kūrimas ir priežiūra, gamtos apsauga, dirvožemio ir vandenių apsauga).

Lenkijoje iki šiol egzistuojantis Miškų fondas užtikrina „Valstybinių miškų“ savęs finansavimą. Geros finansinės būklės miškų ūkiai sumoka į šį fondą viršpelnius, kurie vėliau panaudojami kitų ūkinių vienetų veiklai užtikrinti. Iš šio fondo visos šalies mastu pinigai skiriami švietimui, moksliniams tyrimams, infrastruktūrai vystyti, miškotvarkos projektams ir pan.

„Valstybiniai miškai“ moka CIT (*Corporate Income Tax*) mokestį (juridinių asmenų pajamų mokestį), t. y. apie 50 mln. zlotų per metus, nekilnojamojo turto mokestį (25 mln. zlotų), žemės mokestį (2 mln. zlotų) bei transporto mokestį (1 mln. zlotų). „VM“ kasmet sumoka apie 1 mlrd. zlotų PVM. Nuo 2016 metų privalomas 2 proc. dydžio mokestis nuo parduotos medienos vertės, kuris šiemet sudarys apie 150-200 mln. zlotų. Be to „VM“ į valstybės biudžetą 2014-2015 metais sumokėjo papildomą 1,6 mlrd. zlotų, taip vadinamą „ekstra“ mokestį.

„VM“ finansuoja miškų tvarkymą (vien tik šiukšlių surinkimas ir išvežimas 2015 m. kainavo per 17 mln. zlotų), vaikų ir jaunimo švietimą (32 mln. zlotų), turistinės infrastruktūros išlaikymą (16 mln. zlotų). Be to, finansiškai prisideda prie bendrų Lenkijos ir ES projektų, susijusių su nedidelių objektų statyba miškuose, miškų atkūrimu buvusiuose poligonuose, kai kurių augalų ir gyvūnų rūšių išsaugojimu.

Lietuva oficialiai pakviesta pradėti derybas dėl narystės Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijoje (EBPO). Viena iš narystės sąlygų yra valstybinių įmonių konsolidavimas, tame tarpe ir 42 miškų urėdijų. Lenkija EBPO nare tapo 1996 m. Ar įstojant į šią organizaciją Lenkijos „Valstybiniuose miškuose“ vyko įmonių valdymo reorganizacija, restruktūrizavimas, konsolidavimasis ir pan.?

Valstybinis miškų ūkis „Valstybiniai miškai“ – valstybės miškus administruojantis organizacinis vienetas, kurios vidinės struktūros dalimis yra mažesni miškų ūkiai, valdantys šio visuotinio turto dalis. „VM“ vyko restruktūrizacija, tačiau ji turėjo ekonominę pagrindą, nesusijusį su stojimu į EBPO. Žlugus socialistinei santvarkai ir prasidėjus ekonominiams pertvarkymams, 1989 m. pradžioje „Valstybiniuose miškuose“ dirbo ne tik miško darbų planavimą ir priežiūrą, jų apskaitą ir apmokėjimą, projektavimą organizuojantys darbuotojai, bet ir daug darbininkų, atliekančių įvairų fizinį darbą. „Valstybiniai miškai“ tuomet buvo tragiškoje finansinėje padėtyje. Kad galėtų save išlaikyti (naujame 1991 m. Miškų įstatyme išliko ikikarinė nuostata apie valstybinių miškų savęs finansavimą), įmonei buvo būtina skubi ir didelė vidinė restruktūrizacija. Iš 116,5 tūkst. žmonių 1990-ųjų metų pradžioje dirbančių „VM“ iki šių dienų liko tik 25,5 tūkst. – daugiausia vadovaujantys darbuotojai, tarp jų – miškų urėdai (*nadleśniczowie*) ir girininkai (*leśniczowie*). Dažniausiai vietoj darbuotojų, išėjusių į užtarnautą poilsį, nauji nebūdavo įdarbinami.

Praėjo pusę metų, kai esate paskirtas Valstybinio miškų ūkio „Valstybiniai miškai“ Generalinės direkcijos generaliniu direktoriumi. Kokius sumanymus pavyko realizuoti per tą laikotarpį ir kokie Jūsų veiklos planai ateičiai?

Po paskyrimo generalinio direktoriaus pareigoms pristaciau valstybinių miškų plėtros viziją. Šios vizijos kertine nuostata yra teiginys, jog nesikeis dabartinis „VM“ statusas bei kiti jos organizaciniai teisiniai elementai. Mano manymu ir, tikiuosi, didžiosios miškininkų ir visuomenės vertinimu, ši nuostata labiausiai atspindi „Valstybinių miškų“ pagrindinės misijos esmę.

Atsižvelgiant į gamtosauginius reikalavimus, misijoje taip pat numatyta medienos išteklų gamyba, kuri tenkinų namų ūkių bei kitų valstybės pramonės šakų poreikius. Svarbiu misijos elementu yra šalies teritorinį saugumą užtikrinanti veikla bei pagalba kitoms viešojo administravimo sritims. Neabejotinai savo misija mes norime užtikrinti mūsų šalies ekologinį saugumą.

Nors „Valstybinių miškų“ statusas bei kiti organizaciniai teisiniai elementai yra geri, tai nereiškia, kad jų nereikėtų tobulinti. Todėl vizijoje numačiau diegti tokius vystymo projektus: bendradarbiavimo su privačiomis miško darbų paslaugas teikiančiomis įmonėmis plėtra, miškų vertės didinimas ir pan.

Be išvardintų pagrindinių projektų apibrėžtos ir kitos plėtros koncepcijos „Valstybinių miškų“ veiklos srityse: medienos pardavimas, švietimas, finansavimo sistema, informacinių sistemų modernizavimas ir kt.

Darbo pradžioje sudariau taip vadina- mą Pradžios balansą, atspindintį ilgalaikes

įmonės finansinės ir ūkinės situacijos prognozes, kuriose išryškėjo būsimos veiklos gairės, galinčios padidinti „VM“ pajamas.

Viena iš jų – eksperimentas, kuriuo bandysime parduoti miškuose absorbuojamo anglies dvideginio kiekį, išreikštą taršos mažinimo vienetais. Šią koncepciją Lenkijos delegacija pristatė JT Bendrosios klimato kaitos konvencijos šalių konferencijoje COP21 Paryžiuje.

Kokia to eksperimento esmė?

Mūsų skaičiavimai ir analizės rodo, kad Lenkija nesunkiai galės patenkinti dabartinius tarptautinius įsipareigojimus mažindama CO₂ išmetimą į aplinką. Negana to, „Valstybiniai miškai“ turi rezervų generuoti didesnę įsisavinamo CO₂ kiekį, kurį galima būtų pateikti rinkai pardavimui.

Dėl ko mes tai darome? Pirmiausia, mums atrodo, kad neišvengiamai didės miškų vaidmuo anglies dvideginio dekoncentracijos procese. Todėl visi miškų ūkiai

privalo neatlygintinai kaupti anglies dvideginį. Jeigu miškų valdytojai galės įrodyti, jog savo ūkiuose įsisavina daugiau CO₂ nei numato kvotos, jie turėtų galimybę gauti iš to piniginę naudą.

Mūsų paskaičiavimais, nemokamų viešųjų paslaugų (CO₂ absorbavimas miškuose), kurias „Valstybiniai miškai“ vykdo sutinkamai su ES direktyvomis, kaina dabar siekia apie 400 mln. zlotų.

Manau, kad „VM“, viršydama nustatytus limitus, dar tiek pat gautų papildomai iš mūsų siūlomos eksperimentinės prekybos CO₂. Sutinkamai su Jungtinių Tautų Bendrąja klimato kaitos konvencija bei bendradarbiavimo su savivaldybėmis rėmuose, iš šios prekybos gautas lėšas galima būtų skirti gamtos apsaugai. O tai skatintų kaimo plėtrą ir mažintų bedarystę.

Dėkojame už atsakymus.

Parengė RIMONDAS VASILIAUSKAS

Medienos rinkos naujienos

► Birželio 1 d. Apvaliosios medienos elektroninėje pardavimų sistemoje (AMEPS) baigėsi medienos aukcionai 2016 m. II pusmečio pusmetinėms bei ilgalaikėms apvaliosios medienos ir miško kirtimo atliekų pirkimo-pardavimo sutartis sudaryti. Minėtuose aukcionuose miškų urėdijos siūlo pirkti 702 tūkst. m³ apvaliosios medienos sortimentų. Pagal AMEPS 2016 m. I pusmečio medienos aukciono rezultatus miškų urėdijos su medienos pirkėjais sudarė 94 proc. iš valstybinių miškų pasiūlytai parduoti produkcijai. Kokie bus šio pusmečio rezultatai, paaiškės pasibaigus teikimų įsigyti medieną pasiūlymo terminui.

LINOS SINDARAITĖS nuotrauka

Miškų urėdijose nenupirkta, tačiau jau pagaminta apvalioji mediena nuolat parduodama per AMEPS aukcionuose trumpalaikėms sutartims sudaryti. Medienos kiekiai tarpiniuose sandėliuose per balandžio mėnesį sumažėjo 27 proc. ir šiuo metu sudaro apie 327 tūkst. m³.

Medienos kaina per pastaruosius porą metų sumažėjo net 7 Eur/m³ (pvz., 2014 m. gegužės 1 d. buvo vid. 45 Eur/m³, o 2016 m. gegužės 1 d. – 38 Eur/m³).

Pradelsti klientų įsiskolinimai už parduotą apvaliąją medieną 2016 m. gegužės 1 d., lyginat nuo metų pradžios, padidėjo 119 proc., o lyginant su 2016 m. balandžio 1 d. duomenimis – per mėnesį padidėjo 56 proc. Didžiausių skolininkų skolos už parduotą apvaliąją medieną per balandžio mėnesį padidėjo net 155 tūkst. Eur. Pirkėjai, norintys dalyvauti aukcionuose medienai įsigyti, turi būti visiškai atsiskaitę miškų urėdijoms už nupirktą medieną.

► Suskaičiavus miškų urėdijų sudarytų biokuro (skiedros) pardavimo sandorių rezultatus, gegužės 24 d. Energijos išteklių biržos biokuro pirkimo - pardavimo aukciono metu Tauragės miškų urėdija sudarė valstybinių miškų sektoriuje rekordinį sandorių vienos dienos biokuro (skiedros) kiekiui – 810 tne. Iš viso miškų urėdijos sudarė biokuro sandorių daugiau nei 10 tūkst. tne kiekiui. Tai rodo apie sustiprėjusius miškų urėdijų pajėgumus dalyvauti Energijos išteklių biržoje.

GMU inf.

Pasikeitimai Valstybinės miškų tarnybos struktūroje

Apie plinkos ministro 2016 m. gegužės 3 d. įsakymu kiek pakeista Valstybinės miškų tarnybos struktūra. Miškų kontrolės skyriuje dabar yra 6 teritoriniai poskyriai (Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Utenos ir Vilniaus). Buvusių Marijampolės ir Šiaulių poskyrių kontroliuojamos teritorijos ir darbuotojai perskirstyti Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio poskyriams. Miškų valdytojai ir naudotojai šiuos pasikeitimus pastebėtų tik atidžiai įsižiūrėję į iškasas ar kruopščiai ištyrinėję pareigūno antspaudą ant dokumentų. Niekas,

išskyrus poskyrio pavadinimą, nepasikeitė. Visos priėmimo ir konsultavimo vietos (būstinės) bei pareigūnų kontroliuojamos teritorijos liko tos pačios ir toje pačioje vietoje. Nebuvo atleistas nei vienas specialistas, nesikeitė ir jų darbo laikas. Tik vietoje buvusių poskyrių vedėjų pareigybų įsteigtos dvi naujos vyriausiųjų specialistų pareigybės. Tuo būdu Valstybinėje miškų tarnyboje sumažėjo vadovaujančių ir tiek pat padidėjo teritoriniuose poskyriuose dirbančių darbuotojų skaičius.

Miškų valdytojų ir naudotojų priėmimo ir konsultavimo vietos, priėmimo laikas

Adresas	Priėmimo laikas	Tel., faksas
Medelyno g. 33, Alytus	I 8:00-17:00	8 315 73199
M.K.Čiurlionio g. 96, Druskininkai	II 8:00-17:00, IV 8:00-17:00	8 313 57119
Kalveliai, Veisiejų sen., Lazdijų r.	II 8:00-17:00, IV 8:00-17:00	8 318 50213
Miškininkų g. 5, Varėna	II 8:00-17:00, V 8:00-15:45	8 310 52622
Vilkaviškio g. 71, Marijampolė	II 8:00-17:00, IV 8:00-17:00	8 343 97820
Miškininkų g. 1, Kazlų Rūda	II 8:00-17:00	8 343 96023
Statybininkų g. 9-5, Vilkaviškis	III 8:00-17:00	8 693 34485
Miškininkų g. 2, Ignacava, Prienų r.	II 8:00-17:00, IV 8:00-17:00	8 319 60361
Romainių g. 2, Kaunas	II 8:00-17:00, V 8:00-15:45	8 37 384710
Miškininkų g. 15, Kaišiadorys	II 8:00-17:00, V 8:00-15:45	8 346 50400
Vilniaus g. 140, Ukmergė	II 8:00-17:00, V 8:00-15:45	8 340 64074
Miško g. 1, Jonava	II 8:00-17:00, V 8:00-15:45	8 349 54316
Dotnuvos g. 2, Kėdainiai	II 8:00-17:00, V 8:00-15:45	8 347 50277
T.Daugirdo g. 7, Raseiniai	II 8:00-17:00, V 8:00-15:45	8 428 70494
Vytauto Didžiojo g. 23, Kelmė	I 8:00-17:00, III 8:00-17:00	8 427 60041
Ugniagesių g. 1, Jurbarkas	II 8:00-17:00, IV 8:00-17:00	8 447 79211
Miško g. 3, Giedručiai, Šakių r.	II 8:00-17:00, IV 8:00-17:00	8 345 60335

Žemaitės al. 10, Kretinga	II 8:00-17:00, IV 8:00-17:00	8 445 73144
Vilniaus g. 13-113, Skuodas	II 8:00-17:00, IV 8:00-17:00	8 440 52896
Senkelio g. 14, Mažeikiai	I 8:00-17:00, III 8:00-17:00	8 443 50532
Respublikos g. 47-3, Telšiai	I 8:00-17:00, III 8:00-17:00	8 444 70524
Kvietinių g. 8, Gargždai	II 8:00-17:00, IV 8:00-17:00	8 46 452068
Lietuvinkų g. 17, Šilutė	II 8:00-17:00, IV 8:00-17:00	8 441 52035
Nepriklausomybės g. 1, Šilalė	II 8:00-17:00, IV 8:00-17:00	8 449 57484
Salantų g. 18, Plungė	II 8:00-17:00, IV 8:00-17:00	8 448 72465
Oginskių g. 10, Rietavas	II 8:00-17:00, IV 8:00-17:00	8 46 452068
Vytauto g. 125, Tauragė	II 8:00-17:00, IV 8:00-17:00	8 446 72711
Tiekimo g. 8b, Panevėžys	II 8:00-17:00, V 8:00-15:45	8 45 508960
J.Basanavičiaus g. 60, Biržai	II 8:00-17:00, V 8:00-15:45	8 450 31013
P.Avižonio g. 25a, Pasvalys	II 8:00-17:00, V 8:00-15:45	8 451 38773
Sakališkio g. 2, Rokiškis	II 8:00-17:00, V 8:00-15:45	8 458 71126
Gedimino g. 53c, Kupiškis	II 8:00-17:00, V 8:00-15:45	8 459 35302
Medelyno g. 6, Linksmučiai, Pakruojo r.	II 8:00-17:00	8 663 77327
Šiaulių g. 25, Radviliškis	II 8:00-17:00, V 8:00-15:45	8 693 94176
V.Kudirkos g. 25, N.Akmenė	III 8:00-17:00	8 693 42800
Žemaičių g. 8, Joniškis	I 8:00-17:00	8 693 42800
Žalioji g. 2, Toliučiai, Šiaulių r.	I 8:00-17:00, III 8:00-17:00	8 41 429760
J.Basanavičiaus g. 7, Kuršėnai	I 8:00-17:00, III 8:00-17:00	8 41 583217
Molėtų g. 51, Utena	II 8:00-17:00, V 8:00-15:45	8 389 69156
J.Biliūno g. 19, Anykščiai	II 8:00-17:00, V 8:00-15:45	8 381 51023
Ažušilės g. 18a, Ignalina	II 8:00-17:00, V 8:00-15:45	8 386 53644
Inturkės g. 55, Molėtai	II 8:00-17:00, V 8:00-15:45	8 383 51162
Smėlynės g. 11, Zarasai	II 8:00-17:00, V 8:00-15:45	8 385 41778
Smolensko g. 15a, Vilnius	II 8:00-17:00, IV 8:00-17:00	8 5 2130488
Vilniaus g. 60, Nemenčinė	II 8:00-17:00, IV 8:00-17:00	8 5 2322415
A.Mickevičiaus g. 101, Pabradė, Švenčionių r.	II 8:00-17:00, IV 8:00-17:00	8 387 51610
Taikos g. 1-1, Švenčionys	II 8:00-17:00, IV 8:00-17:00	8 387 51278
Vilniaus g. 86, Širvintos	II 8:00-17:00, IV 8:00-17:00	8 382 51056
Taikos g. 6, Elektrėnai	II 8:00-17:00, IV 8:00-17:00	8 528 20105
Vytauto g. 53, Trakai	II 8:00-17:00, IV 8:00-17:00	8 528 52697
Nepriklausomybės g. 33, Šalčininkai	II 8:00-17:00, V 8:00-15:45	8 380 51121

VMT inf.

MIŠKO BIRŽA

Portalas sukurtas miškininkams, miško bičiuliams ir miško produktų naudotojams

www.miskobirza.lt

Penkios tendencijos, kurios įtakos miškų likimą 2016 m.

Praėjusiais metais buvo ir gerų, ir blogų su pasaulio miškais susijusių naujienų. Profesorius Bill'as Laurance'as akcentuoja penkias tendencijas, kurios šiemet gali padaryti didžiulį poveikį miškams.

1. Prekių kainų griūtis

Lėtėjančios Kinijos ekonomikos vilnijantis poveikis gali būti reikšmingas ir miškams. Kinija įtakuoja ir agresyviai reguliavo mineralų, iškastinio kuro ir medienos gavybą, ypač besivystančiose Azijos ir Ramiojo vandenyno regiono šalyse, Lotynų Amerikoje, Afrikoje ir Rusijos Sibire. Tai skatino kelių ir infrastruktūros plėtrą daugelyje nutolusių nepaliestos gamtos regionų – buvo vykdomi projektai, dažnai atidarydavę Pandoros skrynią, iš kurios pasipildavo bėdos miškams ir gyvūnams.

Krentant gamtos išteklių kainai, miškai 2016 m. galėtų atsikvėpti, o gamtosaugininkai galėtų išnaudoti šį tarpą, kurdami naujas saugomas teritorijas ir skatindami žemę ekologiškai svarbiuose regionuose naudoti planingai.

Prioritetas – Afrika, atsižvelgiant į tai, su koku įkarščiu čia vyksta kasybos darbai ir kelių tiesimas.

2. El Niño sausras

Gaisru alsuojanti sausra „Godzilla“ nėra pasitraukusi. Neįprastos Ramiojo vandenyno sąlygos, maitinančios šį monstrą, vis dar stipriai veikia. Tai gali sukelti rimtų sausras ir gaisrų Pietų ir Centrinės Amerikos bei Azijos-Ramiojo vandenyno regione pasekmių.

Indonezija neišvengė sausras, taip pat miškų ir durpių gaisrų, kurie padarė daug žalos Pietryčių Azijos orui. Kasdien sklaidami smogą Indonezijos gaisrai naikino ir deguonį, ir JAV ekonomiką.

3. Brazilijos ekonomikos sproginimas

Jei Kinijos ekonomika tik vėsta, tai Brazilijos buvusi perspektyvi ekonomika grįžta, galima sakyti, į ledynmečio periodą – tai baisus nuosmukis šaliai, turtingai žemėmis ir gamtos ištekliais.

Sunku prognozuoti, kaip tai gali paveikti atogrąžų miškus – didžiuosius Brazilijos Amazonės ir kritiniame pavojuje atsidūrusius Brazilijos Atlanto miškus. Tai svarbios pasaulinės biologinės įvairovės vietos, kurių drastiškai sumažėjo, daug jų atidalinta.

Viena vertus, Brazilijos valiutos kursas ir nekilnojamojo turto vertė smarkiai nukrito. Tai reiškia, kad iš šios šalies eksportuojamos prekės, tokios kaip mediena, soja, jautiena, aliejus ir mineralai, bus labiau konkurencingos tarptautiniu mastu, o tai potencialiai skatina daugiau naudoti miškų.

Kita vertus, lėtėjant ekonomikai vidaus ir tarptautiniai investuotojai linkę būti atsargūs. Naujų infrastruktūros ir žemių panaudojimo projektų, pavyzdžiui, dėl planuotų užtvankų, vystymas gali sulėtėti.

Ir ne tik tai. Ekonominiai pokyčiai sukėlė politinį Brazilijos prezidentės Dilmos Rousseff žlugimą, kuri iš esmės palaikė aplinkosaugą. D. Rousseff padarė viską, ką galėjo, kad būtų sustabdytos pastangos silpninti Brazilijos miškų kodeksą – teisinį pagrindą, kuris labai svarbus saugant šalies miškus. Per pastarąjį dešimtmetį metinis Brazilijos miškų kirtimo fondas sumažėjo daugiau nei 75 proc., bet kaimo ir pramonės lobistai turėjo be paliovos atakuoti vyriausybės žemės naudojimo kontrolierius, kad toks sumažėjimas taptų įmanomas.

4. Nulinio miškų naikinimo sutartys

Puiki pastarųjų dvejų metų tendencija – daugybė korporacijų, gaminančių arba naudojančių palmių aliejų, gaminančių medienos, sojos, jautienos ir kitus produktus, pareiškė ketinimus stabdyti arba smarkiai apriboti miškų naikinimą. Šią tendenciją paskatino sąmoningas vartotojų ir nevyriausybinių aplinkosaugos organizacijų spaudimas. Tai labai pozityvus žingsnis, tačiau Indonezija ir Malaizija – šalys, kuriose pagaminama apie 85 proc. viso pasaulio palmių aliejaus, atrodė pasiryžusios sustabdyti arba nutraukti nulinio miškų kirtimo sutarčių praktiką dėl tose šalyse dirbančių korporacijų.

Atogrąžų miškų naudojimas

Esmė ta, kad jos nori tęsti ekspansiją į savo miškus, plėsti palmių ir pramonei naudingų medžių plantacijas, o nulinės sutartys tam trukdo. Vien Indonezija iki 2020 m. planuoja iškirsti 14 mln. ha miškų. Tai labai svarbus klausimas. Jei korporacijos atsisako nulinio miškų naikinimo susitarimų, tada gamtosaugininkai turi jiems pasakyti garsiai ir aiškiai, kad šie elgiasi blogai.

5. Paryžiaus klimato susitarimas

Paryžiaus klimato konvencijoje įtvirtinti du svarbūs su miškais susiję dalykai. Pirmas – pagaliau patvirtintas oficialus susitarimas dėl pažangos REDD, įgalinantis mažinti emisiją, kurią įtakoja miškų naikinimas ir jų nykimas. Teoriškai tai reiškia, kad turėtų būti skiriama daugiau tarptautinio finansavimo lėšų miškų išsaugojimui, kad mažėtų kirtimų, kad būtų skatinamas miškų atsinaujinimas ir tvari medienos ruošė, siekiant sumažinti anglies dvideginio kiekį ir mažinti pasaulinį atšilimą.

Neabejotinai tai gera žinia, kad atėjo laikas nustoti kalbėti ir pradėti veikti. Pirmiausiai turtingosios šalys, tokios kaip JAV, Japonija ir Australija, turėtų padidinti REDD iniciatyvų finansavimą, ypač tropikuose.

Antras svarbus dalykas – pasaulio tautos iš esmės susitarė apriboti visuotinį atšilimą iki 2°C ir siekti, kad jis nedidėtų daugiau kaip 1,5°C. Nuostabu, kad buvo priimtas toks įsipareigojimas, bet tai pasiekti bus didžiulis iššūkis.

Dar ne laikas nurimti. Paryžiaus susitarimai bus veiksmingi tik tuomet, jeigu šalys imsis suderintų veiksmų, siekdamos sumažinti savo išmetamo anglies dioksido kiekį ir išsaugoti miškus.

Miškai iš tikrųjų yra svarbūs

Miškų saugojimas ir atkūrimas – vieni protingiausių dalykų, kuriuos mes galime padaryti dėl savo planetos. Vien ekspansijos į miškus ribojimas daro jų biologinę įvairovę atsparesnę tolesnei klimato kaitai.

Miškų plotai, kuriuose daug kritulių, kurie yra aukščiau ar yra veikiami kitų aplinkos veiksnių, suteikia įvairioms gyvūnų rūšims galimybę migruoti ir susirasti prieglobstį nuo karščio, gaisrų, audrų ir kitų ekstremalių sąlygų.

Miškų saugojimas ir atkūrimas galėtų įtakoti ir pasaulio klimatą. Miškai atvėsina Žemės paviršių, jie spinduliuoja trilijonus tonų vandens garų, kurie generuoja didžiąją dalį planetos kritulių.

Medienos ruošė kalnuose

Bet svarbiausia tai, kad miškai gali greitai pasisavinti ir sukaupti daug anglies dvideginio. Manoma, kad bendromis pastangomis stabdydami tropinių miškų naikinimą ir atkurdami miškus nualintų atogrąžų kraštuose, mes įveiktume pusę kelio į tikslą per 50 metų sumažinti anglies dvideginio išmetimą.

Šiame stebėdami dramatiškus su miškais susijusius įvykius, turėtume nepamiršti, kokios gyvybiškai mums visiems svarbios šios pavojuje esančios ekosistemos.

Iš interneto svetainės
Theconversation vertė
GINTARĖ JANIŠKIENĖ

THE CONVERSATION

Šio straipsnio autorius Bill'as Laurance'as yra Australijos Džeimso Kuko universiteto profesorius – tyrėjas, pelnęs Australijos Laureato vardą, vieną iš aukščiausių šios šalies mokslininkų apdovanojimų. Jis yra ir Džeimso Kuko universiteto Atogrąžų aplinkos ir tvarumo mokslo centro direktorius, ekologinių tyrimų ir mąstytojų lyderių aljanso ALERT įkūrėjas ir direktorius. Bill'as Laurance'as taip pat vadovauja Olandijos Utrechto universiteto Princo Bernhardo vardo Tarptautinei gamtos apsaugos katedrai. Garsaus mokslininko darbus finansuoja Australijos mokslinių tyrimų taryba ir kitos mokslo bei labdaros organizacijos.

Kad pasodintas miškas prigyty 100 %!

Terra Hydrogel Aqua® – gelis šaknų mirkymui, augalo prigijimui, augimą ir žydėjimą skatinanti medžiaga. Preparato efektyvumą pajus tiek mėgėjas, tiek profesionalas. **Terra Hydrogel Aqua®** yra naujas, efektyvus, ekonomiškas ir ekologiškai saugus produktas drėgmės režimui valdyti.

UAB „MMC Forest“

Nausodžio k., Vėžaičių sen., 96216 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51606, El. p. info@mmc.lt, www.miskui.lt, www.mmc.lt

Mokydamasi supratau ekologijos svarbą...

Pernai lapkričio 20 d. LMMC Miškų institute apgyniau daktaro disertaciją aktualia tema „Plynų kirtaviečių dominantų alelopatinis poveikis brukninių pušynų atkūrimui kintant klimato sąlygoms“. Šią disertaciją ir jos santrauką galima peržiūrėti Nacionalinėje Martyno Mažvydo, VDU, ASU ir Miškų instituto bibliotekose.

Augalų tarpusavio komunikavimo tema pradėjau domėtis magistrantūros studijų metu, į kurias įstojau 2005 m. baigusi ASU ekologijos ir aplinkotyros bakalauro studijų programą. Mane sudomino magistrinio darbo vadovės ASU prof. dr. Ligos Baležentienės pasiūlyta tema apie žaliašilio pušyno dominantinių augalų ekstraktų alelopatinį poveikį sėklų dygimui. 2008 m. sėkmingai įgijusi ASU ekologijos ir aplinkotyros magistro kvalifikacinį laipsnį, pradėjau dirbti Miškų instituto Ekologijos skyriuje jaunesniąja mokslo darbuotoja. Paraginta darbo vadovės ir tuometinio Miškų instituto direktoriaus prof. Remigijaus Ozolinčiaus, 2009 m. įstojau į Miškų instituto ir Vytauto Didžiojo universiteto doktorantūros studijas. Miško augalų alelopatijos reiškinio naujausiais tyrimais domiuosi jau 10 metų. Tai leidžia plačiau pažvelgti į miško ekosistemose vykstančius procesus bei ieškoti platesnių tokio pobūdžio tyrimų pritaikomumo galimybių miškininkystėje.

Besimokydama magistrantūroje (nuo 2006 m.) dirbau Lietuvos žaliųjų judėjimo Nacionaline aplinkosauginių projektų koordinatore. Vykdam tarptautinę Gamtosauginių mokyklų programą (Eco-Schools programme), kurią koordinuoja Foundation for Environmental Education (FEE), ir 9 Šiaurės šalių bendrą projektą COPE, teko prisidėti prie ekologinio švietimo skatinimo Lietuvos mokyklose ir darželiuose. Vaikai ir mokytojai aktyviai dalyvaudavo mūsų organizuojamose ekologinėse akcijose, mokytojams rengiamuose seminaruose, vaikams skirtose paskaitose. Mokyklų bendruomenė prisidėjo prie ekologine tematika rengiamos literatūros leidybos. Buvo skatinami bendradarbiauti su savivaldybių ekologais bei miškų urėdijų darbuotojais. Už sėkmingą veiklą kasmet tarptautiniais sertifikatais ir Žaliomis vėliavomis apdovanojama daugiau nei pusšimtis Gamtosauginių mokyklų programoje dalyvaujančių mokyklų.

Kryptingas tikslų siekimas man leido įvertinti savo galimybes ir norus profesinėje srityje. Judėjimas į priekį bei savirealizacija padėjo subręsti kaip asmenybei ir mokslininkei.

Gimiau ir užaugau Aukštaitijoje. Baigiau Utenos Adolfo Šapokos gimnaziją. Nieka da ypatingai nesidomėjau ekologija, tačiau gamtą visada mėgau. Tik pradėjusi mokytis ir dirbti šioje srityje supratau ir įvertinau ekologijos naudą bei miškų svarbą žmonių gyvenime. Šią patirtį stengiuosi nuo mažens perduoti savo sūnui ir dukrai, kad žinotų koks svarbus yra žmogaus ryšys su gamta. Šiuo metu dirbdama Miškų institute tęsiu doktorantūros metais pradėtus tyrimus augalų alelopatijos klausimais bei planuoju dviejų mėnesių stažuotę į Lenkijos Miškų tyrimų institutą (Forest Research Institute, Laboratory of Natural Environment Chemistry), kurios tikslas pagilinti metodines miško augaluose esančių cheminių junginių identifikavimo žinias.

Žurnalo skaitytojams pristatau disertacinio darbo santrauką apie mažai tyrinėtą alelopatijos reiškinį ir jo reikšmę miškų ekosistemose.

Dr. VAIDA ŠEŽIENĖ
LAMMC Miškų instituto Ekologijos skyriaus
jaunesnioji mokslo darbuotoja

Alelopatijos

Kas yra alelopatija?

Alelopatijos reiškinys žmogaus pastebėtas jau prieš tūkstančius metų. Tai bet kokia tiesioginė ar netiesioginė vieno augalo sąveika su kitu (tame tarpe ir mikroorganizmais) jų produktojamomis ir į aplinką išskiriamomis cheminėmis medžiagomis (graik. *allelon* reiškia „vienas kitam“, o *pathos* – „kenkti“; abipusis kenkimas).

Empirinių žinių apie augalų biocheminę sąveiką randama dar Teofrasto (III a. prieš Kristų), Plinijaus Vyresniojo, Dioskorido (I a.) ir kitų rašytiniuose veikaluose. Tačiau intensyvesni moksliniai tyrinėjimai aiškinantis ar bandant suprasti augalų biocheminę sąveiką tęsiasi vos keletą paskutinių dešimtmečių. Atlikti tyrimai parodė, kad alelopatijos reiškinys, kaip ateities perspektyva, svarbus formuojant ir reguliuojant ekosistemų ilgaamžiškumą ir produktyvumą bei alelopatijoje gali būti naudojama kaip piktžolių ar ligų kontrolės biopriemonė, mažinanti į aplinką patenkančių sintetinių pesticidų kiekius, gerinanti maisto žaliavų ir pašarų kokybę.

1959 m. Fraenkel nustatė, kad augaluose esantys antriniai metabolitai (augalų šalinami produktai) atlieka juose svarbias funkcijas – veikia kaip insekticidai ir herbicidai. Atlikus išsamesnius tyrimus nustatyta, kad augaluose esantys antriniai metabolitai – puiki natūrali gynybinė priemonė prieš žolėdžius ir ligų sukėlėjus. Šių cheminių medžiagų sintezę paspartina augalų tarpusavio konkurencija ir augalų veikiantys abiotiniai veiksniai. Antriniai metabolitai dažniau yra alelochemikalai (augalų išskiriamos cheminės medžiagos (fenoliai ir jų junginiai)), turintys savybę veikti šalia augančių augalų augimą. Stipresnis alelopatinis poveikis pasireiškia augalams augant šalia vienas kito – dalijantis ta pačia augimo aplinka ir jos resursais. Nustatyta, kad augalai antrinių metabolitų pagalba gali neigiamai ar teigiamai veikti tiek tos pačios augalų rūšies, tiek ir kitų rūšių biologinius bei fiziologinius procesus.

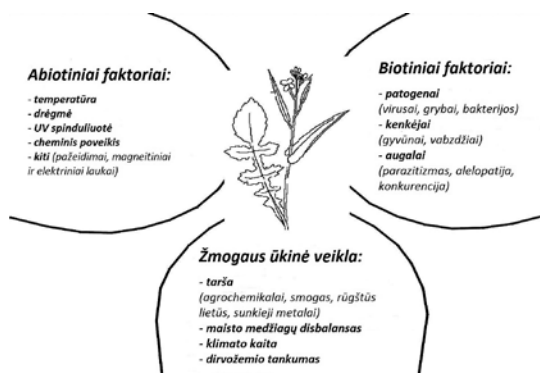
Lietuvoje tokie tyrimai vykdyti epizodiškai. Pirmieji augalų alelopatinės sąveikos tyrimai buvo atlikti 1975 m. J. Jurelionio su miško augalais. Tuo metu buvo vertinama dominuojančios žolinės augalijos alelopatinis poveikis eglės sėklų dygimui, daigų augimui ir fotosintezės rodiklių pokyčiams. Miškų instituto mokslininkai A. Gradeckas ir A. Malinauskas, 2005 m. atlikę tyrimus šioje srityje, nustatė, kad pušį neigiamai veikė karpotojo beržo, paprastojo ir raudonojo ažuolo, paprastojo skirpsto, geltonojo žirname-

reikšmė miškininkystėje

džio ir totorinio sausmedžio lakieji fitoncidai ir dirvožemio alelocheminės medžiagos.

Alelochemikalų poveikis yra nustatytas kaip veiksnys, darantis įtaką ir miškams. Būtent augalų alelopatinės savybės yra vienas iš pagrindinių reiškių, turinčių neigiamos įtakos spygliuočių atsikūrimui po kirtimų ir gaisrų miškų ekosistemose. Tai pasireiškia dėl spartaus erikinių (*Ericaceae*) šeimos rūšių (kaip šilinis viržis, bruknė ir mėlynė) atsikūrimo. Miško kirtavietėse arba gaisravietėse atsikūrę *Ericaceae* šeimos augalai prisotina miško paklotę antriniais metabolitais (dažniausiai fenoliais), kurie neigiamai veikia spygliuočių sėklų dygimą, pagrindinės daigų šaknelės ir ektomikorizės augimą. Fenoliai, kaip vieni iš pagrindinių alelochemikalų, neigiamai veikia augalų fiziologinius procesus, tuo darydami įtaką rūšių sudėčiai augalų bendrijose ir rūšių dominavimui viena kitos atžvilgiu. Todėl alelopatijos tyrimai ir jos poveikio įvertinimas yra aktualus miškininkystėje, siekiant didesnio efektyvumo atkuriant miškus.

Miško kirtavietėse želiantys žoliniai augalai gali trukdyti arba padėti miškui atželti savaime. Daugeliu tyrimų nustatyti esminiai dirvožemio cheminių ir hidrofizikinių savybių skirtumai, kurie atsirado augant skirtingų rūšių medžiams. Literatūroje sukaupiti duomenys leidžia teigti, kad žolinę augaliją ir jos savybes (gausumą, alelocheminių medžiagų išsiskyrimą ir toksiškumą) lemia aplinkos veiksniai: temperatūra, drėgmė, maisto medžiagų prieinamumas, herbicidų naudojimas ir kt. (1 pav.). Veikdami bendrai jie sukelia augalų stresą, kuris gali padidinti augalų alelopatijos reiškinio intensyvumą.

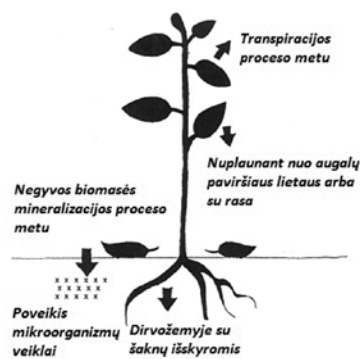
1 pav. Pagrindiniai abiotiniai, biotiniai ir žmogaus ūkinės veiklos veiksniai, lemiantys augalų streso intensyvumą (Bloem, 2005)

Tokios augalų stresinės situacijos gali veikti dvejopai. Pirmu atveju alelopatiška agresyvūs augalai (augalai-donorai) padidina antrinių metabolitų (alelochemikalų) gamybą ir išskyrimą. Kitu atveju stresinėje situacijoje alelochemikalams jautrūs augalai (augalai-akceptoriai) tampa labiau pažeidžiami ir jautresni augalų-donorų daromam poveikiui. Alelochemikalai į aplinką patenka 4 būdais: augalų transpiracijos metu lakūs alelochemikalai yra išskiriami į aplinką (dažniausiai taip į aplinką patenka lakieji junginiai, fitoncidai ir t.t.); nuplaunant nuo augalų paviršiaus lietaus arba su rasa; dirvožemyje su šaknų išskyromis; negyvos biomasės mineralizacijos proceso metu (2 pav.).

Pušynų plynų kirtaviečių atsikūrimo ir atkūrimo galimybės

Paprastoji pušis nepalankiomis ekologinėmis sąlygomis išvengia kitų medžių rūšių konkurencijos ir sudaro grynus medynus. Nežiūrint į tai, kad gamtosauginė miškų ūkio politika skatina taikyti neplynus pagrindinio naudojimo kirtimus, miškas plynai bus kertamas ir ateityje. Tokie kirtimai, lyginant su neplynais, turi nemažai privalumų: juos lengviau vykdyti technologiniu požiūriu, didesnis miško technikos darbo našumas, jie leidžia labiau keisti miškų rūšinę sudėtį.

Žolinių augalų įvairovė ir projekcinis padengimas keičiasi priklausomai nuo kirtavietės amžiaus. Išskirtus mišką suveši šviesamėgiai žoliniai augalai. Maksimalus žolinės augalijos projekcinis padengimas paprastai susiformuoja ketvirtaisiais metais po miško iškirtimo, tačiau tiek metų kirtavietės nelaikomos neapželdintomis.

2 pav. Biologiškai aktyvių cheminių junginių patekimo į aplinką būdai (Chick, Kielbalo, 1998)

Išretintame pušyne suveši augalija

Vienas iš veiksnių, galinčių riboti paprastosios pušies atsikūrimą po plynų kirtimų, yra agresyviai kirtavietėse įsikurianti žolinė augalija. Jos konkurencija dėl erdvės ir maisto medžiagų kirtavietėse gali turėti įtakos silpnesniai pušies savaiminukų atžėlimui. Atlikti tyrimai parodė, kad didžiausią įtaką pušynų atsikūrimui ir žolinės dangos formavimuisi turi dominantinės plynų kirtaviečių augalų rūšys.

Išskiriant pušynų plynų kirtaviečių dominantus buvo atliekami floristiniai-fitosocialiniai tyrimai ir nustatomos samanų, žolių ir krūmokšnių ardų augalų dominantinės rūšys bei įvertintas jų dažnumas. Įvertinus

3 pav. Pirmų metų kirtavietės gyvosios dirvožemio dangos rūšinė sudėtis

4 pav. Antrų metų kirtavietės gyvosios dirvožemio dangos rūšinė sudėtis

5 pav. Lauko eksperimentas

pirmų (3 pav.) ir antrų (4 pav.) metų kirtaviečių gyvosios dirvožemio dangos rūšių sudėtį, jų dažnumą ir gausumą, nustatyta, kad vidutinė visų augalų rūšių įvairovė antrų metų kirtavietėse buvo didesnė, lyginant su pirmų metų kirtavietėmis. Tą parodė ir padidėjęs Shannon-Wiener įvairovės indeksas (H'), kuris antrų metų kirtavietėse išaugo nuo 2,3 iki 2,8.

Natūraliose ekosistemose galimas alelopatijos poveikis yra labai sunkiai nustatomas dėl kelių veiksnių sąveikos: žemos alelochemikalų koncentracijos miško dirvožemyje; galimo ir užsitęsio mikroorganizmų poveikio ir kt. Tačiau einant laikui vieno augalų rūšių poveikis kitų atžvilgiu suformuoja augalo-donorų augimui palankią aplinką, tai susilpnina augalo-akceptorius išlikimo galimybes.

Planuojant tyrimus lauko sąlygomis yra sunku numatyti kritulių režimą, kuris gali lemti alelochemikalų išsisklaidymą paviršiuje, sumažinti alelochemikalų koncentraciją. Modifikuotų lauko tyrimų metu nustatyta, kad biocheminis/alelopatinis dominantių (augalų-donorų) aktyvumas gali turėti įtakos paprastosios pušies sudygimui. Remiantis ankščiau atliktų tyrimų rezultatais, nustatyta, kad natūralioje aplinkoje augalų tarpusavio sąveikai didelės reikšmės turi augalų-akceptorius (alelochemikalams jautrių augalų) natūralus tankumas. Didesnis augalo-akceptorius tankumas gali sumažinti alelopatijos efekto poveikį, tenkantį vienam augalui. Tyrimų metu paaiškėjo, kad alelopatijos procesą taip pat sustiprina susilpnėjęs paprastosios pušies adaptacinis pajėgumas ir nesugebėjimas prisitaikyti prie stresinio faktoriaus – padidėjusios temperatūros. Šiltesnių aplinkos sąlygų imitavimui dalis plotelių buvo uždengta polietileno plėvele (5

pav.). Vidutinė dienos temperatūra šiuose variantuose buvo $\sim 1,5^{\circ}\text{C}$ aukštesnė nei vidutinė 2014 m. gegužės mėn. temperatūra.

Formuojant medynus, vertėtų atsižvelgti į ankščiau paminėtas aplinkos sąlygas, susijusias su alelochemikalų įtaka. Sėkmingam miško ekosistemos atkūrimui įtakos gali turėti ir augalų rūšių biocheminės sąveikos. Moksliniai tyrimai nurodo, kad alelopatija stipriai pasireiškia veikiant neigiamais aplinkos veiksniams, kurie nurodyti 1 pav.

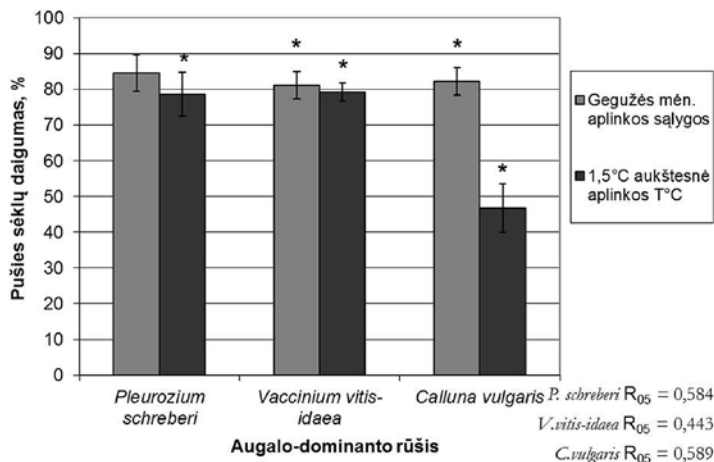
Lauko tyrimų metu buvo vertinama, ar dominantinės rūšys turi įtakos šalia augančių jautrių augalų rūšių (paprastosios pušies) įsikūrimui (daigumui).

Nustatyta, kad dominuojančios augalų rūšys (augalai-donorai) sumažina sudygusių paprastosios pušies sėklų skaičių. 2 pav. pavaizduota, kaip neigiamas poveikis pasireiškia per šaknis dirvožemyje ir per antžeminę dalį, nuplaunamą lietaus arba su rasa transpiracijos metu, arba per nukritusias dominuojančio augalo dalis. Mažiausiai sėklų sudygo veikiant *Ericaceae* šeimos augalams (bruknei ir šiliniam viržiui; 6 pav.).

Šios šeimos atstovai nurodomi kaip agresyviausi dominantai miško ekosistemoje, lemiantys mažesnes miškų atsikūrimo galimybes. Aplinkos temperatūrai pakilus $\sim 1,5^{\circ}\text{C}$, neigiamas augalų-donorų poveikis sustiprėjo, todėl sudygusių paprastosios pušies sėklų skaičius sumažėjo.

Praktinis alelopatijos reiškinio pritaikymas miško apsaugos srityje

Alelopatinių tyrimų rezultatus galima praktiškai pritaikyti kovojant su pušies kenkėjais ir ligomis. Lenkijos mokslininkai, atlikę tyrimus su pušų spygliakričiu (*Lochodermium spp.*), nustatė, kad pušies sėjinukus išoriškai veikiant tam tikra jazmono rūgšties (methil

6 pav. Oro temperatūros poveikis pušies sėklų daigumui, veikiant skirtingai dominuojančiai augalų rūšiai; lyginant su kontrole (100%)

jasmonate) koncentracija, pasikeičia genų, atsakingų už atsparumą patogenams, raiška. Augalų atsparumas patogenams pasireiškia per cheminę augalų sudėtį. Augalai gamina didesnius kiekius tų cheminių junginių (dažniausiai tokie antriniai metabolitai kaip fenoliai ar jų junginiai), kurie padeda augalui kovoti su patogenais. Mokslininkai pažymi, kad cheminė augalų sudėtis yra svarbus veiksnys, lemiantis augalų atsparumą natūraliems, gamtoje esantiems, kenkėjams/ligoms. Užsienio mokslininkai nustatė, kad atskiros medžių populiacijos ir/ar šeimos gebėjimas efektyviau gintis nuo kenkėjų/ligų, pvz. šakninės pinties (*Heterobasidion annosum*), siejamas su aktyvesne cheminių junginių gamyba bei išskirimu. Šis gynybos mechanizmas yra bemaž universalus medžio atsakas biotinių stresorių poveikiui ir gali būti siejamas su genetiniu atsparumu. Tokių genetiškai atsparių ligoms ir kenkėjams medžių, šeimų atrinkimas yra svarbus ne tik ekologiniu, bet ir socioekonominiu aspektu. Atsparių medžių šeimų atrinkimas gali turėti didesnę praktinę pritaikomumą Lietuvos miškų ūkyje, tiek didinant medynų produktyvumą, tiek ir formuojant patogenams atsparias populiacijas.

Alelopatijos reiškinys plačiau tyrinėtus agroekosistemose dėl trumpesnės kultūrinių augalų vegetacijos ir spartesnio augalų išskiriamų cheminių medžiagų poveikio nustatymo. Miško ekosistemose kol kas į tai žiūrima skeptiškai, tačiau ateities perspektyvoje tai gali būti alternatyva cheminėms miško apsaugos priemonėms; taip pat galimybė numatyti ekonominių požiūriu naudingesnę kirtimų ir kirtaviečių atkūrimo būdą; atrinkti ir suformuoti genetiškai atsparias medynų populiacijas.

ROvaltra

VALTRA

Valtra – patikimas partneris miške

Kaina
nuo **53.000** EUR

3
METAIS
GARANTIJA
ARBA
3000
VAL.

- Variklis AGCO Power (Sisu) – 111 AG
- 24+24 pavaros
- Metalinis degalų bakas
- Priekinio tilto diferencialo blokavimas
- Hidraulinio siurblio našumas 90 l/min
- Oro kondicionierius
- Miško padangos 20.8R38+16.9R28 NOKIAN

KRONOS

Hidrauliniai manipulatoriai:

- Maksimalus strėlės ilgis – iki 10 m
- Keliamoji galia prie 4 m ilgio strėlės – iki 1,5 t
- 0,26 m² rastų griebtuvai

Kronos medienos ištraukimo priekabos:

- Maksimali priekabos užkrovimo talpa – iki 15 t
- Pakrovimo vietos ilgis – iki 4 m (be prailginimo)
- Aukšta prošvaisa

SUOKONE

Augmenijos smulkintuvai

nuo
13.000
EUR

Sodinimo vietų išdėstymo įtaka ažuolų lajų formai ir stiebų tiesumui

Dr. ANTANAS MALINAUSKAS

Ažuolo želdinių minimalus pradinis tankumas yra 4000 vnt. ha⁻¹. Toks pradinis tankumas užtikrina, kad brandžiam ažuolyne apie 50-60 proc. kamblinių rąstų (stiebo atkarpa 0,1-5,1 m aukštyje) bus A klasės. Esant kambliniams rąstams aukščiausios kokybės klasės, tik 15 proc. antrinių rąstų išlieka tos pačios klasės. Pagerinti išauginamų ažuolo stiebų kokybę galima didinant pradinį jų želdinių tankumą, nors tai didina jų įveisimo išlaidas (apie 2-3 kartus yra didesnės, negu kitų medžių rūšių želdinių).

Veisiant ažuolo želdinius galima reguliuoti ne tik jų maitinimosi plotą, bet ir formą. Sodinimo vietos gali būti išdėstomos trikampių, kvadratu, stačiakampiu, šešiakampiu, padrikai ar kitu būdu. Dėl technologinių priežasčių veisiant ažuolo želdinius sodinimo vietos dažniausiai išdėstomos stačiakampiu, kai atstumai eilėse būna mažesni už tarpueilių plotį. Patogiausios sodinimo vietos išdėstyti stačiakampiu ir ruošiant dirvą miško plūgais ar frezeriais kirtavietėse.

Lietuvoje ir kitose šalyse atliktais tyrimais nustatyta, kad stačiakampis sodinimo vietų išdėstymas, lyginant su kvadratinio, gali padidinti želdinių produktyvumą, vėliau padidina medelių stiebų tiesumą, sumažina visų ir storiųjų šakų skersmenį kamblinio rąsto apimtyje. Sodinimo vietų išdėstymas trikampių medžių ir medyno augimo ir vystymosi požūriais yra panašus kvadratiniam, o išdėstymas šešiakampiu – stačiakampiui. Be įtakos želdinių augimui ir produktyvumui stačiakampis sodinimo vietų išdėstymas, lyginant su kvadratinio, sumažina dirvos paruošimo želdiniams arba mechanizuoto želdinių įveisimo išlaidas. Mažesniais atstumais eilėse pasodintus želdinius lengviau prižiūrėti rankiniu būdu, o pakankamas tarpueilių plotis, esant reikalui, želdinių priežiūrai leidžia panaudoti technines priemones. Esant didesniais tarpueilių pločiui, pirmųjų ugdymo kirtimų metu lengviau atrinkti iškertamus medžius, nes atranką bus galima vykdyti eilėje (plokštumoje), kai kvadratinio ar jam panašaus išdėstymo atveju iškertamų medžių atranką reikia vykdyti erdvėje.

Ažuolo želdiniuose buvo įvertinta medžių lajos forma ir stiebų tiesumas. Pagal lajos formą ažuolai skirstyti: 1) orientuoti į viršų arba orientuoto augimo į viršų su tendencija į išsišakojusį; 2) išsišakojęs su orientuoto į viršų augimo tendencija; 3) daug kartų išsišakojęs; 4) išskaidytos lajos.

1 lentelė. Skirtingo sodinimo vietų išdėstymo 18 metų ažuolo želdinių vidutiniai skersmenys, aukščiai ir stiebų tūriai

Sodinimo vietų išdėstymas, m	Medžių skaičius, vnt./ha	Vidutinis skersmuo, cm	Vidutinis aukštis, m	Vidutinis stiebų tūris, m ³	Medžių tūris, m ³ /ha
1,58 x 1,58	2504	8,3	8,5	0,032	80
2,0 x 1,25	2458	8,0	7,2	0,031	76
3,0 x 0,82	2529	8,0	7,9	0,028	72
4,0 x 0,62	2648	8,7	8,4	0,034	90

Pagal stiebų tiesumą ažuolai skirstyti į 5 grupes: tiesus, kreivokas, kreivas, labai kreivas, išlinkęs.

Skirtingo sodinimo vietų išdėstymo poveikis medžių ir medyno augimui ir vystymuisi yra mažesnis negu, pavyzdžiui, pradinio tankumo. Tirti dar jauni ažuolo želdiniai, todėl jų dendrometriniai rodikliai daugiau atspindi dirvožemio sąlygų pokyčius, o ne sodinimo vietų išdėstymo įtaką (1 lentelė).

Sodinimo vietų išdėstymas turėjo ryškią įtaką lajos formai (2 lentelė). Jeigu kvadratinio sodinimo vietų išdėstymo (1,58 x 1,58 m) ir stačiakampio – su nedideliu stačiakampiškumo indeksu (2 x 1,25 m) želdiniuose vyrauja medžiai – išsišakojęs su orientuoto į viršų augimo tendencija (2) ir su daug kartų išsišakojusiomis lajomis (3), tai ryškiai stačiakampio sodinimo vietų išdėstymo (3 x 0,82 m ir 4 x 0,62 m) želdiniuose – išsišakojęs su orientuoto į viršų augimo tendencija (2) lajomis. Be to, kas ypač svarbu, ryškiai stačiakampio sodinimo vietų išdėstymo želdiniuose, lyginant su kvadratinio išdėstymo, žymiai padidėja su orientuotomis į viršų ir su orientuotos į viršų arba orientuoto augimo į viršų su tendencija į išsišakojusį (1) medžių skaičius.

2 lentelė. Sodinimo vietų išdėstymo įtaka lajos formai

Sodinimo vietų išdėstymas, m	Lajos forma			
	1	2	3	4
1,58 x 1,58	2,9	47,1	47,9	2,1
2 x 1,25	3,0	44,0	47,3	5,7
3 x 0,82	5,5	69,1	14,1	11,3
4 x 0,62	7,5	70,7	8,9	12,9

Priklausomai nuo sodinimo vietų išdėstymo, panašiai kaip lajos forma, kinta ir stiebų tiesumas. Ryškiai stačiakampio sodinimo vietų išdėstymo želdiniuose (4 x 0,62 m), lyginant su kvadratinio, daugiau kaip 5 kartus padidėja medžių skaičius su tiesiais stiebais ir apie 30 proc. su kreivokais (3 lentelė).

3 lentelė. Sodinimo vietų išdėstymo įtaka stiebų tiesumui

Sodinimo vietų išdėstymas, m	Stiebų tiesumas				
	1	2	3	4	5
1,58 x 1,58	1,5	34,6	31,1	32,8	0
2 x 1,25	1,5	34,6	28,1	53,3	0,5
3 x 0,82	1,8	38,8	42,2	16,8	0,4
4 x 0,62	8,0	45,6	32,6	12,4	0,3

Skirtingo sodinimo vietų išdėstymo ažuolo želdiniuose kiekviename išdėstymo variante buvo atrinkta po 300 tiesiausių sparčiausio augimo medžių. Atrinktiems medžiams stiebo atkarpoje iki 5 m aukščio išmatuotas storiausių šakų, augančių eilių kryptimi ir statmenai joms, skersmuo. Stačiakampio sodinimo vietų išdėstymo želdiniuose (4 x 0,62 m), lyginant su kvadratinio išdėstymo, ažuolo stiebai yra tiesesni ir apie 20 proc. didesnio tūrio (4 lentelė).

4 lentelė. Tiesiausių ir geriausio augimo 300 medžių charakteristika skirtingo sodinimo vietų išdėstymo želdiniuose

Sodinimo vietų išdėstymas, m	Vidutinis skersmuo, cm	Vidutinis aukštis, m	Lajos vidutinė forma	Stiebo vidutinis tiesumas	Storiausių šakų vidutinis skersmuo, cm	
					išilgai eilės	statmenai eilei
1,58 x 1,58	11,0	9,8	1,85	1,90	3,4	3,7
2 x 1,25	11,1	8,6	1,83	1,94	3,6	3,8
3 x 0,82	11,0	8,7	1,79	1,92	3,5	4,0
4 x 0,62	12,5	9,4	1,72	1,64	4,0	4,6

Visuose sodinimo vietų išdėstymo variantuose išilgai eilės augančių storiausių šakų vidutinis skersmuo yra didesnis, negu šakų augančių statmenai eilėms. Tai lemia eilių orientacija rytų – vakarų kryptimi. Augančios pietų kryptimi (statmenai eilėms) šakos išauga storesnės, negu kitomis kryptimis. Kvadratinio sodinimo vietų išdėstymo želdiniuose augančių išilgai eilės ir statmenai jos šakų skersmens storio skirtumas sudaro apie 9 proc., stačiakampio sodinimo vietų išdėstymo (4 x 0,62 m) – apie 15 proc. Tai rodo storesnių šakų statmenai eilėms išaugimo tendenciją stačiakampio sodinimo vietų išdėstymo želdiniuose. Stačiakampio sodinimo vietų išdėstymo želdiniuose šakų skersmuo didesnis ir absoliučiais skaičiais. Didesnį šakų storį yra nulėmus didesnis medžių skersmuo. Šakų storio duomenis reikia vertinti kaip preliminarus, nes matuotos žalios šakos.

Stiebų tiesumas vertintas per visą medžio aukštį (beveik iki 10 m), apimant kamblinio ir beveik visą 5 m ilgio antrinio rąsto stiebo atkarpą. Brandžiame ažuolyne 1 ha auga apie 160-180 medžių. Gauti duomenys rodo, kad sodinant ažuolo želdinius 4 x 0,62 m atstumais galima išauginti ažuolyną, kurio visi kambliniai rąstai pagal tiesumą bus aukščiausios kokybės klasės. Šią klasę taip pat atitiks apie 70 proc. antrinių rąstų. Žinoma, rąstų kokybę gali pabloginti šakos. Todėl siekiant užtikrinti aukštos kokybės medienos išauginimą, būtinas tiesiausių, geriausio augimo medžių genėjimas.

Lajos formos ir stiebų tiesumo pokyčius stačiakampio sodinimo vietų išdėstymo želdiniuose, lyginant su kvadratinio, lemia mažesni atstumai eilėse. Ažuoliukai greitai pajunta savo kaimynus ir gerai „žino“, kad vienintelė jų išgyvenimo galimybė yra augti sparčiau už kaimynus arba neatsilikti nuo jų. Būtent pastangos spartinti augimą į aukštį ir lemia lajos formos, o tuo pačiu ir stiebų tiesumo pasikeitimus. Esant stačiakampiui sodinimo vietų išdėstymui, blogiausiai prisitaikę dalyvauti konkurencinėje kovoje išskaidytos lajos formos ažuoliukai. Jie žūsta pirmieji, vėliau – daug kartų išsišakoję, nors tarp pastarųjų pasitaiko ir spartaus augimo ažuoliukų, kuriuos vėliau reikės iškirsti.

Šiame bandyme geriausi rezultatai gauti esant 4 m tarpueilių pločiui. Biologiniu požiūriu optimalų atstumą tarp eilių apsprendžia periodo trukmė nuo želdinių įveisimo iki lajų susivėrimo eilėse ir nuo lajų susivėrimo eilėse iki medžių išsidėstymui tampant tolygiu – atsitiktiniu dėl natūralaus išretėjimo ar kirtimų. Ūkiniu požiūriu optimalų atstumą tarp eilių apsprendžia išauginamos medienos kiekis, kokybė ir kaina, o technologiniu požiūriu – ga-

limybė pravažiuoti energetinėms priemonėms su mašinomis ar mechanizmais. Matomai bet kuriuo atveju maksimalus atstumas tarp eilių neturėtų viršyti vidutinio atstumo tarp medžių brandos amžiuje. Medžių ir medyno augimo ir vystymosi bei technologiniu požiūriu artimas optimaliam yra 4 m tarpueilių plotis. Ažuolo želdiniams toliau didinti tarpueilių plotį yra rizikinga, kadangi pastebima storų šakų išauginimo tendencija tarpueilių kryptimi, o tolimesnis atstumo tarp medelių eilėse mažinimas taip pat būtų nepageidautinas.

Kvadratinio 1,58 x 1,58 m ir stačiakampio 4 x 0,62 m sodinimo vietų išdėstymo 19 metų amžiaus ažuolo želdiniai Dubravos EMM urėdijos Vaišvydavo girininkijoje

AUTORIAUS nuotraukos

Ryškioji gražiataurė – retas pavasarinis

Prof. ERNESTAS KUTORGA, Vilniaus universitetas
Dr. REDA IRŠĖNAITĖ, Gamtos tyrimų centro Botanikos institutas
Dr. BRONIUS ŠABLEVIČIUS, Aukštaitijos nacionalinis parkas

Vos tik nutirpus sniegui miškuose pradeda dygti bobausiai, briedžiukai, tampriukai ir kiti pavasariniai grybai. Vienas jų – ryškioji gražiataurė. Šis aukšliagyris pasižymi vaisiakūnių spalvų ryškumu ir savitu gyvenimo būdu. Paprastai grybas vystosi kaip saprotrofas ant miško paklotės ar dirvožemio, tačiau jis gali pradėti parazituoti ir numarinti spygliuočių medžių sėklas. Ryškioji gražiataurė pirmą kartą Lietuvoje aptikta 1994 m., iki dabar iš viso išaiškinta trylika jos radaviečių.

Ši reta rūšis įrašyta į Austrijos, Kroatijos, Lenkijos, Nyderlandų, Slovakijos ir Šveicarijos raudonuosius rūšių sąrašus. Lietuvoje taip pat 2007 m. įrašyta į raudonąją knygą, joje priskirta 2 (V) pažeidžiamų rūšių kategorijai.

Akiai patrauklus grybas

Ausūniečių (*Pezizales*) eilės gražiataurės (*Caloscypha*) genčiai priskiriama tik viena rūšis – ryškioji gražiataurė (*C. fulgens*). Šią rūšį 1822 m. pirmasis aprašė mikologas C. H. Personas (C. H. Persoon). Rūšies mokslinio pavadinimo etimologija siejama su grybo vaisiakūnių ypatingai ryškia spalva ir forma: rūšinis epitetas (*fulgens*) reiškia „šviečiantis, žvilgantis, ryškiaspalvis“, o genties pavadi-

nimas (*Caloscypha*) – „graži taurė ar puodelis gėrimui“. Latviai šį aukšliagyri vadina „liepsninguoju didžiuoju blizgučiu“, lenkai – „blizgančiąja taurė“, slovakai – „ugnine taurė“, anglai – „auksine ar akinančia taurė“, o vokiečiai – „šviesiąja grožio taurė“.

Ryškiosios gražiataurės vaisiakūniai (apoteciai) yra mažo ar vidutinio dydžio, 0,5-2,5(4) cm skersmens, taisyklingo ar netaisyklingo, gilaus puodelio ar dubenėlio formos, bekočiai ar su trumpu kotu, sendami atvėpsta ir tampa lėkštelės formos. Vaisiakūnio vidinė dalis (himenis) ryškiai geltona ar geltonai oranžinė. Išorinis paviršius gelsvas, senstant ar paspaudus, keičia spalvą – pamėlynuoja ar pažaliuoja. Himenyje susidaro aukšliai, kurių viduje subręsta aštuonios rutuliškos formos aukšliaspores. Vaisiakūnis trapus, švelnaus skonio, bekvapis. Grybas nenuodingas, tikėtų valgymui, tačiau dėl nedidelės vaisiakūnių biomasės yra menkavertis.

Šią grybų rūšį galima supainioti su kai kuriais kitais panašiais aukšliagybiais, pavyzdžiui, oranžiniu lėkščiagybiu (*Aleuria aurantia*), kiškiaausio (*Otidea*) ir *Sowerbyella* genčių grybais, tačiau pastarieji auga vasarą ir rudenį. O pavasarį neretai tose pačiose vietose galima sutikti kitus gražiataurei giminingus ryškiaspalvius aušliagybius iš plačiataurės (*Sarcoscypha*) ir bisonektrijos (*Byssonectria*) genčių.

Substratui ir augavietei neišrankus grybas

Ryškioji gražiataurė kaip saprotrofinis grybas auga ant miško paklotės, apsamanojusios virtuolių medienos ar dirvožemio tarp

samanų ar žolinių augalų. Dažniausiai grybą galima rasti spygliuočių miškuose, ypač eglynuose. Jis taip pat auga mišriuose ar lapuočių medžių miškuose, jų proskynose. Grybas prisitaikęs prie įvairaus drėgnumo substrato, sugeba augti net žemapelkiniuose juodalksnyuose ar beržynuose, kur substratas kartais būna labai drėgnas. Pastebėta, kad grybui labiau tinka vidutinio ar brandesnio amžiaus miškai.

Ryškiosios gražiataurės vaisiakūniai ant spyglių paklotės

Ryškiosios gražiataurės buveinė Antazavės šile

Austriškosios plačiataurės vaisiakūnis ant trūnijančios lapuočio medžio medienos

Verpsčiasporė bisonektrija ant spyglių paklotės

Lietuvos miškų aukšliagyris

Oranžinio lėkščiagyrio vaisiakūniai ant dirvožemio

Geltonojo kiškiaausio vaisiakūniai ant miško paklotės

REOS IRŠENATĖS nuotraukos

zervate ir Asvejos regioniniame parke. Ypač daug naujų radaviečių gamtininkams pavyko nustatyti grybui augti palankų 2013 m. pavasarį: jis aptiktas šalia Vilniaus esančiame Antavilių miške, Labanoro RP (Kiauneliškio gamtiniame rezervate ir šalia jo); Sartų RP Antazavės šile, Nemuno kilpų RP Punios šile, Aukštaitijos NP Ažvinčių girioje, Žaliosios pievų botaniniame-zoologiniame draustinyje (Anykščių r.) bei Žemaitijos NP Mikytų miške

Nelytinė stadija parazituoja spygliuočių medžių sėklas

1962-1964 m. iš Kanadoje augusių pušų (*Pinus resinosa*, *P. strobus*, *P. sylvestris*) ir eglių (*Picea glauca*, *P. sitchensis*) nesudygusių sėklų, kurios buvo pasėtos ir daigintos medelyno daigyne, pavyko išskirti mokslui dar nežinomą nelytinio dauginimosi (anamorfinį) grybą. Miško fitopatologai šį mikroskopinį grybą 1974 m. pavadino *Geniculodendron pyriforme* ir tirdami jo biologiją nustatė, kad jo grybiena auga sėklų endosperme (jis pamėlynuoja) ir gemale, o sėklų išorėje formuoja šakotus konidijakočius ir kriaušės formos konidijas. Pažeistos sėklos raukšlėjausi, dažniau džiūsta nei pūva, praranda gyvy-

bingumą ir nedegsta. Pasirodo, kad šis parazitinis grybas yra šaltamėgis (psichrofilinis) organizmas, geriausiai vystosi ir daugiausia žalos padaro, kai oro temperatūra yra apie 10°C. Tai atsitinka, kai sėklos pasėjamos per anksti, esant šaltam pavasario orui, arba kuomet sėklos stratifikuojamos, laikant jas vėsiai ir drėgnai.

Kanados mikologai, atlikę palyginamuosius grybų kultūrų morfologijos ir biologijos tyrimus, nustatė, kad nelytinė stadija *Geniculodendron pyriforme* priklauso lytinės stadijos (teleomorfos) aukšliagybiui ryškiai gražiataurei. Manoma, kad saprotofinės lytinės stadijos grybo aukšliasporės negali būti infekcijos šaltiniu, kadangi subręsta ir plinta nuo kovo iki liepos mėn., o spygliuočių medžių sėklos kankorėžiuose sunoksta rudenį. Liga plinta tik ant nukritusių kankorėžių sėklų, manoma, nuo konidijų ar dirvožemyje augančios grybienos. Įdomu, kad iš eglių ir kėnių sėklų, kurios buvo importuotos iš Kanados ir JAV į Europą (Didžiąją Britaniją, Vokietiją), pavyko išskirti parazitinės nelytinės stadijos *G. pyriforme* grybus. Tačiau kol kas nėra duomenų, kad šis parazitinis grybas padarytų žalą spygliuočių medžių sėklų daigynams Europoje.

Nereguliarus derėjimas

Grybas yra pavasarinis, vaisiakūniai formuojasi nuo ankstyvo pavasario iki vasaros vidurio. Lietuvoje jo vaisiakūniai anksčiausiai aptikti balandžio 6 d., o vėliausiai – liepos 3 d. Vaisiakūniai auga pavieniui ar grupėmis, kartais jų susidaro labai daug. Pavyzdžiui, Aukštaitijos nacionaliniame parke Ažvinčių girioje 2013 m. gana nedideliame plote jų išaugo apie 100 vaisiakūnių. Įdomu, kad Lietuvoje tais metais susiklostė ypatingai geros sąlygos aukšliagyrio derėjimui – tuomet gamtininkai jį stebėjo įvairiose šalies vietovėse. Šio pavasarinio aukšliagyrio augimo vietoje galima nerasti keletą ar ir daugiau metų. Tačiau kai pasirodo, vaisiakūnių išauga gana daug. Tokio nereguliaraus derėjimo priežastis nežinoma.

Paplitimas pasaulyje ir Lietuvoje

Ryškiosios gražiataurės arealas driekiasi šiaurės pusrutulio vidutinio klimato regionuose, grybas aptinkamas Azijoje, Europoje ir šiaurės Amerikoje. Lietuvoje pirmą kartą aptikta 1994 m. Viešvilės valstybiniame rezervate, vėliau – Vilniuje, Vingio parke bei Žemaitijos NP Plokštinės gamtiniame re-

Išrinkime Metų medį

Aplinkos ministras Kęstutis Trečiokas gegužės mėn. patvirtino Lietuvos metų medžio atrankos konkurso nuostatus, siekiant šiemet pirmą kartą ne tik išrinkti Metų medį, kuris atstovaus Lietuvai Europos metų medžio konkurse, bet ir pagerbti kitus vertingiausias šalies medžius. Konkursą organizuoja Aplinkos ministerija ir viešoji įstaiga „Lietuvos arboristikos centras“. Paraiškos priimamos visą birželio mėn. Konkurso vertinimo komisijos posėdis turėtų įvykti iki liepos 7 d., kuriame bus išrinkta iki 12 medžių, kurie dalyvaus antrajame konkurso etape. Metų medį rinks visuomenė, balsuodama elektroninėje erdvėje. Atrinktų medžių sąrašas bus skelbiamas tinklalapiuose <http://www.am.lt> ir <http://www.arboristai.lt>, taip pat socialiniuose tinkluose, leidiniuose. Už konkurso dalyvius bus galima balsuoti nuo rugsėjo 5 d. iki spalio 10 d. Lietuvos metų medis bus paskelbtas spalio 17 d.

Paraišką dalyvauti Metų medžio atrankos konkurse gali teikti fiziniai ir juridiniai asmenys elektroniniu paštu info@am.lt arba paštu: Aplinkos ministerijai, A. Jakšto g. 4, LT-01105 Vilnius. Joje turi būti nurodyta medžio rūšis, vardas, jeigu jį turi, augimo vieta (savivaldybė, miestas, miestelis, kaimas, viensėdis, gatvė, gretimybė) ir jos koordinatės, amžius, apimtis, aukštis ir kiti fiziniai parametrai, išskirtiniai biologiniai ir dendrologiniai bruožai; pridėti 1-3 jo nuotraukas ar iki 3 min. vaizdo medžiagą, nurodyti istorinius duomenis arba pateikti žmonių liudijimus, mitus, legendas ir kitą, paraiškos teikėjo nuomone, svarbią informaciją. Išrinktas Lietuvos metų medis kitąmet dalyvaus Europos metų medžio konkurse. Šis konkursas čekų iniciatyva pradėtas rengti 2011 metais.

AM inf.

Biurokratizmas miškų ūkio

Kai kurie bendri teoriniai aspektai

Socialinių mokslų lyderiai dar vis nesutaria dėl vieningo biurokratijos ir biurokratizmo sąvokų apibrėžimo. Juolab, kad kasdieniniame vartojime postkomunistinėse šalyse, įskaitant ir mūsų kraštą, šios sąvokos turi vien neigiamą prasmę. Matomai tai marksizmo ideologų palikimas, kurie, pradedant K. Marksu, buvo išvystę teoriją, kad biurokratija ir biurokratizmas yra būdingas tik buržuazinei visuomenei, o socialistinėje santvarkoje jie turi išnykti. Tačiau, anot jų, biurokratizmo apraiškos yra labai gajos ir kaip ir kitokios „buržuazinės liekanos“ vis gadinamos laimingą tarybinių žmonių gyvenimą. Su šiomis apraiškomis buvo „negaleistingai kovojama“. Bet „kova“ baigėsi naujos biurokratijos rūšies, vadintinos partine – valstybine nomenklatūrine biurokratija, sukūrimu ir specifinių biurokratizmo formų sėkmingu įgyvendinimu...

Vakarų pasaulyje biurokratijos tyrinėjimo klasikais B. G. Petersas (JAV), M. Webersit (Vokietija) ir dauguma dabartinių tyrinėtojų biurokratiją supranta kaip valstybės ar kitos socialinės organizacijos valdymo sistemą arba kaip šiuolaikinės visuomenės valdymo organizavimo būdą. Kartu pabrėžiama, kad jis turi galias istorines šaknis ir dabartiniais laikais naudojamas demokratinėse ir totalitarinėse visuomenėse, gali turėti tiek teigiamas, tiek neigiamas puses. Todėl konkretaus biurokratinio aparato veikla gali būti vertinama labai plačiame diapazone. Geriausi atveju – kaip organizacinė jėga, generuojanti racionalias idėjas ir sugebanti taikyti konkrečias priemones, užtikrinančias viešosios organizacijos efektyvų funkcionavimą pačiomis įvairiausiomis aplinkos sąlygomis. Blogiausi atveju – kaip neįveikiama ir nekontroliuojama jėga, ryjanti asmens laisvės ir ekonominius išteklius.

Idealų biurokratinio aparato modelį pagal jo tyrinėtojus galima sukurti naudojant tokius jo struktūros ir veiklos principus: aiškiai išreikštą hierarchinę struktūrą; darbų pasidalinimą ir funkcinę jų atlikimo specializaciją, naudojant profesionalius kadrus ir atlygį pagal darbą; aiškias veiklos procedūras bei taisykles; dokumentų ir kitų su

veikla susijusių faktų (ataskaitų, derinimų, tarpininkavimų ir pan.) išsaugojimą ir operatyvų prieinamumą; periodinę atskaitomybę už vykdomą veiklą; personalinę darbuotojų atsakomybę už priimtus tarpinius bei galutinius sprendimus; sistemine kontrolę.

Mokslininkų teigimu, sukūrus biurokratinį aparatą pagal minėtus principus, galima pasiekti net tokių atvejų, kai visų žmonių, o ne vien įtakingų ar labai turtingų, problema biurokratai nevilkina, sprendžia greitai ir netgi teigiamai.

Deja, praktikoje idealus biurokratijos modelis dažniausia net nebandomas sukurti. Paprastai iš šio sąrašo panaudojami kokie 3-4 reikalavimai, o likusieji ignoruojami. Be to, net naudojant visus idealaus modelio reikalavimus, sistema gali „sugesti“ dėl subjektyvių dalykų. Pavyzdžiui, aukščiausio rango vadovo dalykinių savybių bei pažiūrų ar darbuotojų kompetencijos.

Norėčiau plačiau pagvildinti, kaip šie biurokratijos klausimai palietė Lietuvos miškų ūkį, pradedant nuo istorinių šaknų ir baigiant dabartiniais „žiedais“.

LDK ir ATR laikotarpyje

Užuominų apie Lietuvos didžiojo kunigaikščio miškus prižiūrinių pareigūnų *osočninkų* atsiradimą yra XIII a., Mindaugo valdymo laikais. XV a. antroje pusėje randame patikimos rašytinės informacijos apie visos didžiojo kunigaikščio miškų priežiūros tarnybos struktūrą, kuri apima specialų aparatą nuo Lietuvos didžiojo medžioklio (*Lowczy wielki litewski*), didžiojo kunigaikščio dvarų girininkų bei medžioklių ir vietinių girių *osočninkų* bei šaulių. Iš išlikusių 1636-1640 m. ATR vykdytos vadinamųjų „karališkojo stalo girių“ ordinacijos (sutvarkymo) dokumentų, galime daryti kai kuriuos vertinimus apie tuometinio biurokratinio aparato pobūdį ir funkcionavimo ypatumus.

Didelį įspūdį daro vien tai, kad „*karališkajam stalui*“ priklausė 11 girininkijų, iš kurių 4 buvo dabartinėje Lietuvos teritorijoje (Varėnos-Perlojos-Merkinės, Rūdninkų-Tarpučio, Dubičių-Kaniavos, Valkininkų-Lepūnų). Archeografinės komisijos skaičiavimu (1871 m.), girininkijos prižiūrėjo 1 239 169 ha miš-

kų, kuriuos saugojo 1482 tarnybininkai, neįskaitant karališkos kanceliarijos darbuotojų. Be to, „*karališkajam stalui*“ priklausė dar Alytaus ir Šiaulių ekonomijos, kuriose irgi buvo nemažai miškų, bet nebuvo girininkijų. Čia miškus tiesiogiai valdė karališkieji dvarai, turėję savas „girines“ tarnybas, susidedančias iš *osočninkų* bei šaulių.

Vien Varėnos-Perlojos-Merkinės girininkijoje dirbo 183 žmonių tarnyba. Be to, šioms tarnyboms visai nepriklausė medienos ruošą, jos transportavimas ir užsienio prekyba. Mūsų laikų terminologija tarant, tuometinis ūkis nebuvo kompleksinis. Tačiau atskirame miškų ruošos ir prekybos sektoriuje taip pat dirbo masė būdininkų ir kitų miško darbininkų bei šios specializacijos tarnybininkų.

XVI a. prie bene stambiausio LDK medienos rangovo ir prekybininko Hanuso Skopo (Kopo) pavardės randame įmantrią pareigybę (ar titulą) – *Sylvestrium Sacrae Regiae Majestatis in Magno Dukata Lithuaniae prefectus*. Nelabai kvalifikuotai verčiant tai būtų panašu į Vyriausią LDK karališkųjų miškų tvarkytoją. Šios svarbios pareigos turėjo turėti sąsają ir su karališkąjį miškų ir medžioklės tarnyba. Mat pastaroji turėjo teisę ir prievolę patikrinti, ar miške dirbantys verslovininkai turėjo reikalingus leidimus. Juos išduodavo pats valdovas ar jo įgalioti asmenys, o ne miškų - medžioklės tarnybininkai.

Santykinai didelis miškų-medžioklės tarnybininkų skaičius dar nerodė šios tarnybos biurokratiškumo neigiamą prasmę. Pavyzdžiui, Varėnos-Perlojos-Merkinės girininkijoje be girininko ir medžioklio buvo tik 5 vyresnieji *osočninkai* bei šauliai, o likusieji 176 (net 96 proc.) buvo tiesioginius darbus atliekantys žemiausios grandies darbuotojai. Tai rodo, kad sistema buvo sukurta konkreitiems darbams, o ne valdiškų popierių gamybai.

Dabar valstybinių miškų sistemoje vienam inteligentiškos profesijos atstovui tenka maždaug vienas darbininkiškos profesijos atstovas.

Tuometinėje miškų valdymo sistemoje buvo dvi valdystės ir keistoko laiptiškumo elementų. Šalia tuometinio girininko, kurį pagal dabartines sąvokas labiau tiktų vadinti miškų urėdu, girininkijoje buvo medžio-

valdyme

klio (lowczy) pareigybė. Medžioklis tiesiogiai buvo pavaldus valdovo kanceliarijai. Jis turėjo kontroliuoti šaulių, *osočnikų* ir vyresniųjų *osočnikų* (žvalgų) darbą, tačiau pats bausti šių pareigūnų negalėjo. Apie pažeidimus privalėjo informuoti girininką, kuris buvo ir teisėjas, ir baudėjas. Girininkas privalėjo valdovo kanceliarijai kiekvieną metų ketvirtį teikti ataskaitas apie miškų ir žvėrių būklę, tačiau ataskaita turėjo būti suderinta su medžiokliu. Taigi, girininkas irgi buvo gerokai priklausomas nuo medžioklio.

Manau labai nesuklysiu sakydamas, kad senovinis LDK valstybinių miškų valdymo ir apsaugos aparatas buvo pakankamai efektyvus, bet jame vėliau ėmėsi rasti ir neigatyvių biurokratinio pobūdžio užuomazgų.

Svetimųjų valdžioje (1795-1918 m.)

LDK miškuose šiuo laikotarpiu diegtas tiek rusiškas, tiek prūsiškas, tiek lenkiškas miškų ūkio valdymas rėmėsi daugiau ar mažiau sukarintomis miškų apsaugos struktūromis, griežtu vertikaliniu pavaldumu ir centralizuota komandavimo tvarka. O carinės Rusijos politika dar buvo „praturtinta“ krašto ir jo žmonių rusinimo priemonėmis. Žemiausia miškų ūkio tarnybos grandis, kurią sudarė eiguliai ir vyresnieji eiguliai (Sūduvoje eigulių pavadinimas atsirado tik XIX a. pabaigoje), beveik ištiesai buvo lietuviška arba turėjo lietuviškas šaknis. Todėl tarp jų ir aukštesniųjų miškų pareigūnų, kurių dauguma buvo kiltaviečiai, tvyrojo neperžengiamas barjeras. Žemiausioji grandis privalėjo tik paklusniai vykdyti gaunamas komandas. Abipusio pasitikėjimo, kuris buvo reikalingas normaliam darbui tarp vidurinės ir žemiausios valdymo grandžių, jų pareigūnai vieni kitiems nekėlė. Todėl biurokratizmo suvešėjimui buvo itin palanki dirva.

Įkūrus carinėje Rusijoje 1837 m. Valstybės turtų ministeriją ir 1843 m. jos sudėtyje Miškų departamentą, valstybinių miškų valdymą perėmė gubernijų Žemdirbystės ir valstybės turtų valdybos. Jų miškai buvo suskirstomi į girininkijas, o pastarosios į žvalguvas (*objezdus*) ir eiguvas (*obchodus*). Girininkas buvo vietinis valstybinių miškų valdytojas ir atitiko mūsų dabartiniam miš-

kų urėdo statusui. Tačiau jis neturėjo teisės į darbą priimti net eiguolio ir negalėjo tiesiogiai jo bausti ir atleisti. Jis tik teikė valdybai šiais klausimais pasiūlymus. Taigi, centralizacija buvo neįtikėtina ir ne vien šiais klausimais. Ji gimdė popierizmą, biurokratinis įpročius ir garsųjį rusišką valdymo principą: Aš viršininkas – tu kvailys, tu viršininkas – aš kvailys.

Vincas Žemaitis, studijuodamas miškininkystę 1925 m. Vokietijoje senajame Tarandto universitete, išvertė vieno šio universiteto profesoriaus ataskaitą apie buvusios Lenkijos karalystės miškų ūkį. Analizė apėmė miškų būklę ir miško ūkio valdymo ypatumus. Ji atlikta 1862 m. aplankant ir Sūduvos krašte buvusias Prienų, Pilviškių, Griškabūdžio girininkijas bei jų miškus. Išverstas dokumentas išspausdintas 1932 m. „Mūsų giriose“ (Nr. 6, p. 478). Nepriklausomas ekspertas rašė: „Aukštuose miškų tarnybos valdininkuose įsigalėjęs nepaprastas biurokratizmas, čion koncentruota visa kontrolė ir bendrai visas miškų administracijos žymesnis darbas, taip kad žemesniems tarnautojams bent kurio atsakingo darbo nelieta. Komisijos viską paremia pačių darytais pranešimais, retai dalyką žino, kaip ten tarnautojų darbas atliekamas vietose. Turint galvoj, kad miškų ūkyje daug kas nuo vietos priklauso, taip dary-

ti yra didelė klaida. Be to daugumas tarnautojų stinga žinių, išsilavinimo. Iš viso to išplaukia nepaprastas popierizmas, ir, kadangi valdanti viršūnė pačios nieko nemato, išaugęs didelis nepasitikėjimas žemesniais tarnautojais. Ūkininkaujama šabloniškai, kas miškų ūkiui nederą; miškų tarnautojų iniciatyvai pasireikšti neleidžiama. Didelė visų darbų centralizacija veda prie popierizmo...“

Iki Pirmojo pasaulinio karo bendras valstybinių miškų tvarkymas kažkiek pagerėjo, ypač 1888 m. priėmus Miškų apsaugos įstatymą, kuris Sūduvoje įsigaliojo tik nuo 1898 m. Bet teigiami pokyčiai biurokratizmo mažinimo prasme buvo nežymūs ir jie daugiausia palietė privačius dvarininkų miškus. Taigi, carizmo metais padėtis miškų valdyme net nereikalauja kokių detalesnių komentarų.

Pirmojo pasaulinio karo metais vokiečiams 1915 m. okupuojant Lietuvos teritoriją, visi rusų miškų administracijos pareigūnai, išskyrus eiguliais ir žvalgiais dirbusius lietuvius, buvo evakuoti į Rusiją, o jų vietas užėmė vokiečių kariškiai ar civiliai pareigūnai. Nors dauguma eigulių buvo palikta dirbti toliau, vokiečių pareigūnų griežto komandavimo ir kyšininkavimo pomėgis pagal daugelio amžininkų liudijimus buvo netgi didesnis nei rusų.

(tęsinys kitame numeryje)

Girininkijos kanceliarijoje sudaromas eilinis protokolai: už stalo sėdi girininkas ir pagirininkis, šalia stovi raštininkas (Suvalkų gubernija, XIX a. antroji pusė)

Kokybiški šiltnamiai su visa reikalinga įranga

Šiltnamių įvairovė

Šiltnaminiai blokai
Tuneliniai šiltnamiai
VENLO tipo šiltnamiai
Daržininkystės centrai

Papildomos sistemos

Pavėsinimas
Stalai
Klimato valdymo sistemos
Laistymas
Šildymo sistemos
Papildomo apšvietimo sistemos

Tuneliniai šiltnamiai su viršutiniu vėdinimu

Šie šiltnamiai naudojami intensyviai daržovių, gėlių, miško augalų daiginimui ir auginimui. Skirtingai nuo tradicinių šiltnamių, jų nereikia šildyti žiemą. Dvigubas oru pripučiama plėvelės sluoksnis yra geras izoliatorius, kuris gerai apsaugo augalus tiek ankstyvą rudenį, tiek pavasarį.

Visi metalo profiliai yra cinkuoti karštu būdu. Priekinė bei galinė dalys gali būti gaminamos iš antikondensacinių dvigubų polikarbonato plokščių ar dvigubos plėvelės.

Standartinių modulių plotis: 7m; 8m; 9m; 9,60m; 10m; galimi iki 16m.

Plėvelinių šiltnamių privalumai:

- suvartoja 40% mažiau energijos lyginant su tradiciniais šiltnamiais;
- automatinė sistemų pagalba, palaikomas idealus klimatas ištisus metus;
- plėvelinis šiltnamis gerokai pigesnis už tradicinius stiklinius;
- greitas surinkimas, plėvelės ar polikarbonato plokščių keitimas;
- geras saulės šviesos pralaidumas;
- stabilumas ir universalus panaudojimas;
- visi metalo konstrukcijų projektai ruošiami atsižvelgiant į europinius standartus, normas bei rekomendacijas;
- tinka visų rūšių augalų auginimui;
- platus vėdinimo sistemų pasirinkimas;
- pritaikyti visiems daržininkystės įrenginiams;
- galimi ir lengvų konstrukcijų su vienguba plėvelės danga.

NAUJIENA! Lengvi nešildomi tuneliniai šiltnamiai

Šiuolaikiniai šiltnamiai idealiai tinka visoms agro kultūroms, projektuojami ir gaminami pagal kliento turimą įrangą bei gamtines klimato sąlygas.

Pritaikomi įvairiam šildymui.

Įdiegiama naujausia klimato valdymo sistema, valdanti pavėsinimą, vėdinimą, apšvietimą, laistymą, šildymą pagal sezonus bei užduotas programas. Įrengiami laistymo, auginimo bei ekspoziciniai stalai.

Gamintojo atstovas Lietuvoje
S. Videikos įmonė „Santera“

Tel.: 8 611 34872
info@miskams.lt

Inovatyvūs sprendimai – naujos kartos *Agro–Sur* šiltnamiuose

S. Videikos įmonė „Santera“ nuo pat įkūrimo (1992 m.) sėkmingai prekiauja statybinėmis bei šildymo medžiagomis, tvirtinimo detalėmis ir įrankiais, sodo bei parko priežiūros technikos prekėmis. Įmonei plečiantis, 2011 metais įkurtas Miško technikos ir technologijų padalinys (MTT), kuris Lietuvos rinkai tiekia žinomų firmų „Collari“, „Palax“, „Selvatici“, „Handelsonderneming Schrauwen B.V.“, „Entracon“, „OTL“ ir kt. profesionalią miško techniką.

Prieš kelis metus „Santera“ tapo Lenkijos įmonės „Agro–Sur“ atstovu mūsų šalyje. Gerai žinoma ne tik Lenkijoje, bet ir už jos ribų firma „Agro–Sur“ gamina įvairios konstrukcijos, dydžio ir paskirties šiltnamius. Įmonės kvalifikuoti ir patyrę darbuotojai bendradarbiauja su tiekėjais iš visos Europos. Savo veiklą „Agro–Sur“ pradėjo 1997 m., jos pagrindinė būstinė yra Lenkijos pietuose Rogozniko mieste.

Vieni svarbiausių firmoje gaminamų produktų – plėvele dengti blokai ir tuneliai, idealiai tinkantys įvairių rūšių sodmenims (puikiai tinka ir miško sodmenims grunte ir konteineriuose). Erdvūs blokai ir tuneliai, pasižymintys efektyviu vėdinimu bei geru šviesos pralaidumu, gali būti eksploatuojami taip pat sunkiomis klimato sąlygomis. Didelio populiarumu tarp pirkėjų pasižymi aukštos kokybės „venlo“ tipo ir daugiakanaliniai šiltnamiai.

Įmonės „Agro–Sur“ biure sukurti naujos konstrukcijos tuneliai ir šiltnamiai, o jiems aptarnauti programinė įranga, kurios dėka šiltnamiuose augimo procesai optimizuojami minimaliai panaudojant energiją. Šiltnamiai dengti pneumatine danga iš dvigubos plėvelės, tarp kurios sluoksnių yra oro tarpas (pagalvė). Juose naudojamos šiluminės energijos rekuperacijos sistemos bei atsinaujinančios energijos šaltiniai. Skirtingai nuo tradicinių šiltnamių jų nereikia šildyti. Visi profiliai cinkuoti karštu būdu, o priekinė ir galinė sienelės gali

būti gaminamos iš polikarbonato plokščių arba dvigubos plėvelės. Pneumatine danga dengti šiltnamiai suvartoja net 40 proc. mažiau energijos, juose automatikos pagalba palaikomas reikalingas klimatas ištisus metus. Tokio tipo šiltnamiai gana greitai sumontuojami, nesunkiai pakeičiama susidėvėjusi danga, be to jų kaina gerokai mažesnė už tradicinius šiltnamius.

Be plėvele dengtų blokų, tunelių bei šiltnamių, firma „Agro–Sur“ projektuoja ir gamina šiuolaikiškus prekybos objektus, taip vadinamus sodo centrus. Nemažą produkcijos dalį sudaro pavėsinimo, termoizoliaciniai ir užtemdimo įrenginiai, tinkantys tuneliams ir šiltnamiams. Gaminami stacionarūs ir stumdomi stalai iš aliuminio. Klimato valdymo sistemų pagalba: kontroliuojamas augalų augimo procesas; nustatoma temperatūra ir drėgnumas per atstumą internetu; archyvuojami duomenys; stebimi šiltnamiuose vykstantys procesai.

Laistymo sistemas „Agro–Sur“ galima įrengti lauke ir viduje, o jų valdikliai integruoti kartu su klimata reguliuojančiu kompiuteriu.

Kiekvieną šiltnamį įmanoma suprojektuoti pagal individualius kliento reikalavimus.

Praėjusių metų rudenį firma „Agro–Sur“ apdovanota prizų „Top Inovacija“ už plėvele dengtą tunelį G-18. Tai pirmas Lenkijoje 18 m pločio tunelis be vidinių atramų – puiki alternatyva tipiškam sublokuotam tuneliui 2x9 m. Priklausomai nuo pasirinktos komplektacijos, jį galima naudoti kaip šiltnamį arba sandėlį.

Konkurse „Žaluma – tai gyvenimas“ 2015 m. firma apdovanota už laistymo sistemą RZW250, įvertinta Europos sertifikatu CE.

Firma „Agro–Sur“ dalyvauja ir moksliniuose projektuose. Šio gamintojo dviguba plėvele su tarpu padengtuose tuneliuose atliekami projekto HortiEnergia bandymai Daržininkystės institute Skerneviciuose.

Sniegas amžinos vasaros šalyje

Žiemiškas nacionalinis miško parkas

Dr. VALERIJA BARONIENĖ

Kipras. Tai trečia pagal dydį Viduržemio jūros sala, kurioje, anot vietinių, būna tik du metų laikai: 9 mėn. trunkanti karšta vasara ir tris – švelnus pavasaris. Dauguma Kipro gyventojų tėvynėje sniego nepamato, kol nenuvyksta į centrinėje šalies dalyje esančius Troodo (Troodos) kalnus. Čia žiemą pasninga kasmet, o nuo sausio iki kovo mėn. netgi veikia slidinėjimo trasa.

Mus, tris dešimtis Lietuvos dendrologų, vasario pradžioje keliavusių po šią subtropinę salą, Troodo kalnuose domino ne slidinėjimas, o kalnų miškai su jų turtinga augalija bei to paties pavadinimo botanikos sodas. Puikiai įrengtas lankytojų centras su gausia šiuolaikiškai pateikta informacija, jo direktoriaus – vietinės floros žinovo dr. Andreas Paradisis – pasakojimas apie Kipro gamtą, smagus pasivaikščiojimas akmenuotais botanikos sodo ir snieguotais miško takais suteikė ir daug žinių, ir nepamirštamų įspūdžių.

Troodo botanikos sodas įkurtas buvusiose asbesto kasyklose 1400 m aukštyje. Tai vienas iš trijų šalies botanikos sodų, priklausančių Kipro miškų departamentui. Po poros dienų aplankėme ir dar vieną iš tos trijulės – sodą gražiu pavadinimu „Baths of Aphrodite“ („Afroditės vonios“). Botanikos sodas įsteigtas 2004 metais, tad jo augalų kolekcijos ir infrastruktūra dar nebaigtos kurti. Šiuo metu auginami maždaug 150 rūšių ir veislių augalai, planuojama šį skaičių padidinti iki 500. Mes, neretai pasiskundžiantys dėl sunkaus darbo savo augalų kolekcijose, šįkart pajutome užuojautą vietiniams darbuotojams. Nors čia, lyginant su likusia salos dalimi, kritulių gana daug, bet vasaros būna sausos. Tad būtina laistymo sistema, pasiekianti kiekvieną medelį. O kur dar sodinimo kietuose akmenuotuose šlaituose „malonumai“...

Botanikos sodas užima maždaug 6 ha plotą, jame dirba 4 specialistai, nuolat talkininkauja būrys darbininkų iš nacionalinio parko (šie Kipre taip pat priklauso Miškų departamentui), o vasarą dirba dar trys sezoniniai darbininkai. Teritorija racionaliai suplanuota ir gražiai sutvarkyta – net ir be žydinčių augalų sodas gana spalvingas ir

jaukus. Jo lankymas ir naudojimas informacijos centro paslaugomis – nemokamas. Viską finansuoja Miškų departamentas.

Botanikos sode daug dėmesio skiriama vietiniams ir endeminiams augalams. Pastarųjų Kipre priskaičiuojama 144 rūšys ir porūšiai, daugiausia yra žolinių augalų – įvairių naktižiedžių, česnakų, laibenių, šilokų, bajorių, kalpokų, beručių, gumbenių, kulkšnių, vėdrynų, aguonų... Sumedėję endemai – tai trumpaspyglis kedras (*Cedrus brevifolia* (Hook.f.) Elwes & A.Henry), ąžuolas (*Quercus alnifolia* Poech), kiprinė gebenė (*Hedera cypria* McAll., sinonimas *H. pastuchovii* subsp. *cypria* (McAll.) Hand), prožirnis (*Genista fasselata* subsp. *crudelis* (Meikle) Chrtk et B. Slavík) ir erškėtis (*Rosa chionistrae* H. Reichert et Hand.). Su visais jais ir dar daugeliu kitų įdomių augalų botanikos sode ir susipažinome.

Trumpaspyglis kedras nedaug skiriasi nuo kitų rūšių kedrų, o štai ąžuolas visai „neąžuoliškas“. Tai aukštas visžalis krūmas

Miškai apaugę Troodo kalnai

AUTORĖS nuotraukos

Troodo botanikos sodas įkurtas buvusiose asbesto kasyklose

Troodo botanikos sode

Nacionalinis Kipro medis – auksinis ąžuolas (*Quercus alnifolia*)

sveikais, neryškiai dantytais blizgančiais lapais, kurių apatinė pusė sodraus geltono atspalvio. Dėl lapų formos jis gavo mokslinį vardą *alnifolia*, reiškiantį „alksnialapis“, o dėl spalvos – graikišką „auksinis ąžuolas“. Auksiniu jis vadinamas ir angliškai bei daugeliu kitų kalbų. Kipro ministrų taryba 2006 m. jį paskelbė nacionaliniu Kipro medžiu. Šis ąžuolas, augantis tik tai Troodo kalnuose nuo 400 m iki 1700 m aukštyje, yra svarbus vietinių miškų ekosistemoms. Tai ir buvo svarbiausia priežastis, kodėl taip pagerbtas būtent jis, o ne kitas kandidatas – trumpaspyglis kedras (kita priežastis – giminingas Libano kedras yra netolimo Libano nacionalinis medis).

Iš kelių sodo skyrių mus labiausiai domino, suprantama, arboretumas. Surinkta nemena medžių ir krūmų kolekcija, daugelis pasodinti sistematinio principu, bet kartais jo nesilaikyta, nes retai kada vienoje vietoje sąlygos tinka visiems tos pačios šeimos augalams. Man, kaip ir daugumai kitų den-

drologų, toks požiūris – kad augalų gerovė svarbiau už lankytojų patogumą – visai priimtinas. Arboretume auga visi minėti endeminiai ir nemažai vietinių sumedėjusių augalų. Iš spygliuočių paminėtini: uolinė pušis (*Pinus brutia* Ten.), juodosios pušies kryminis porūšis (*P. nigra* Arn. ssp. *pallasiana* (Lamb.) Schneid.), visžalis kiparisas (*Cupressus sempervirens* L.), aukštasis, kedrinis, tamsusis ir dvokiantysis kadagiai (*Juniperus excelsa* Bieb., *J. oxycedrus* L., *J. phoenicea* L., *J. foetidissima* Willd.), greta jų – ir jauni introducentai iš Š. Amerikos: visžalė sekvoja (*Sequoia sempervirens* (D. Don) Endl.) bei didysis mamutmedis (*Sequoiadendron giganteum* (Lindl.) Buchholz.). Gausu ir vietinių lapuočių: nuo mums daugiau mažiau pažįstamų miltingųjų šermukšnių, paprastųjų oleandrių ir europinių alyvmedžių iki tokių egzotų, kaip saldžioji ceratonija (*Ceratonia siliqua* L.), sicilinis žagrenis (*Rhus coriaria* L.), kretinis raugerškis (*Berberis cretica* L.), arbutai (*Arbutus andrachne* L. ir *A. unedo* L.), zizifas (*Zizyphus lotus* (L.) Lam.).

Botanikos sodą supa Troodo miškas, kurio didžioji dalis 1992 m. paskelbta Troodo nacionaliniu miško parku. Iš dešimties Kipre esančių tokių objektų šis didžiausias: užima 9147 ha plotą, jame dar išskirti 4 gamtos draustiniai. Parke suskaičiuota beveik 800 augalų rūšių, tarp jų 72 – Kipro endemai, o dvylika iš jų neauga niekur kitur, išskyrus šiuos kalnus. Daugelio jų vardai tą ir pažymi: *Alyssum troodi*, *Nepeta troodi*, *Rosa chionistrae* (Chionistra – senas vietinis aukščiausias Kipro viršukalnės Olimpo pavadinimas).

Yra čia ir zoologinių, ir geologinių įdomybių. Čia ir viena iš nedaugelio vietų Kipre,

kur esama natūralių šaltinių, aprūpinančių geriamuoju vandeniu artimiausius kaimus. Vanduo Kipre – didžiulė vertybė, nes jokių gėlo vandens telkinių – nei antžeminių, nei požeminių – nėra. Tad visą geriamąjį vandenį kipriečiams tenka atsivežti, o kitoms reikmėms naudojamas gėlintas jūros vanduo.

Nacionalinio parko lankytojų centre patitiko ne tik mus pralenkęs botanikos sodo direktorius A. Paradisis, bet ir ant minkšto krėslo besiraivanti katė. O kaip kitaip – Kipre katės labai mylimos ir globojamos, nes jos, pasak legendos, išgelbėjo salą nuo nuodingų gyvačių. Pašnekinę dailią murklę, susipažįstame su interaktyviais Troodo kalnų

Auksinio ąžuolo lapai

Uolinės pušys

Trumpaspyglis kedras

Arbuto Arbutus andrachne žievės negalima nepastebėti

Seni juodosios pušies kryminio porūšio medžiai

maketais ir gausiais apžvalginiais maršrutais, su vietinėmis uolienomis, iškaskenomis, medienos pavyzdžiais, miško bendrijomis, gyvūnija ir augalija. Kad pažintis neliktų vien kabinetinė, patraukiame artimiausiu pažintiniu botaniniu-geologiniu taku, kurio šiuose snieguotuose kalnuose patys vieni nerastume. Mūsų vadovas, regis, žino viską

apie viską: demonstruoja mineralų pavyzdžius, pasakoja apie klimatą, orus ir vietines vėlyvių rūšis, rodo dendrologines vertybes ir aiškina medžių paplitimo ypatumus. Čia 1,5 km aukštyje vyrauja juodosios pušies kryminio porūšio medynai, kai kur išdidžiai stūksto didžiuliai dvokiantieji kadagai. Daugelio medžių amžius siekia 500 ir daugiau, net iki 1000 metų. Drėgnesnėse vietose, arčiau žemyn garmančių upelių, daugiau lapuočių – miltingųjų šermukšnių, rytinių platanų, rytinių alksnių, kaulenių, raugerškių, laurų, gervuogių, mirtų, gebenių. Uolinės pušies miškai driekiasi kiek žemiau, apie 1,2 km aukštyje, ten ir auksinio ąžuolo medynai, ža-greniai bei gražuoliai arbutai raudona žieve.

Nesvarbu, kad batai jau pilni sniego, o netikėtai iš nežinia kur atlėkusi gniūžtė patai-ko tiesiai už apykaklės, įspūdinga kalnų panorama, neapglėbiamo storumo medžiai akinančiame sniego ir dangaus fone, dailios medinės beveik lietuviškos skulptūrėlės ir sniego seniai bei entuziastingas tikro gam-

tininko pasakojimas verčia tikėtis, kad ši popietė dar ilgai nesibaigs... Deja, kaip ir visi geri dalykai, ji trunka per trumpai, ir štai mes jau vėl autobuse.

Netrukus pravažiuojame netoli aukščiausio ne tik šio masyvo, bet ir viso Kipro kalno – Olimpo (Chionistros). Jo viršūnėje, siekiančioje 1952 m aukščio, įsikūrusi britų karinė bazė su ilgo nuotolio radarais, tad lankytojams kelias ten užtvertas.

Mūsų dar laukia kelių kilometrų žygis pėstute jau žemesniais, nebe snieguotais kalnais iki Millomeri krioklio ir atgal. Pakeliui grožimės kelių rūšių ąžuolais, arbutais, cera-tonijomis, italinėmis ir alepinėmis pušimis, visžaliais klevais (*Acer obtusifolium* Sibth. et Sm.), mastikomis (*Pistacia lentiscus* L.), stira-kais (*Styrax officinale* L.). Prie pat krioklio bi-čuliai padeda surasti kelis kiprinės gebenės vaisiukus, o grįždama po medžiu surankioju saujelę auksinio ąžuolo gilių – gal pavyks Kipro nacionalinį medį išauginti ir Dubravos arboretume?

Didysis mamutmedis botanikos sode

Medžių šaknys prie Millomeri krioklio

Autorė matuoja italinės pušies spyglius

LIKMERĖ

DIDELIAIS KIEKIAIS superkame beržo rąstus nuo 16 cm skersmens

Informacija apie supirkimo kainas ir sąlygas internete www.likmere.lt
telefonu 8 340 60054, el. paštu info@likmere.lt

***Viskas dirbantiems ir besilksintiems miške –
Viskas vienoje vietoje***

- ▶ IŠKLAUSYSIME
- ▶ PAKONSULTUOSIME
- ▶ PARINKSIME GERIAUSIĄ, KOKYBIŠKIAUSIĄ IR PIGIAUSIĄ
- ▶ OPERATYVIAI ATVEŠIME TIESIAI PAS JUS, O JEI REIKIA IR Į MIŠKĄ

miskui.lt

UAB „MMC Forest“

Nausodžio k.,
Vėžaičių sen.,
96215 Klainėdos r.
Tel. 8 673 51506
El. paštas info@mmc.lt
www.miskui.lt

Pokalbiai apie miškininkystę Valkininkuose

GINTARĖ JANIŠKIENĖ

Su Lietuvos didžiųjų kunigaikščių ir bajorų likimais susijusio Valkininkų miestelio istorija rašytiniuose šaltiniuose menama jau nuo 14 amžiaus, o Valkininkų krašto miškai didingos praeities vingiuose atliko reikšmingą vaidmenį – dėl juose besiveisiančių žvėrių prieš 600 metų čia iškilo medžioklės pilis ir buvo įkurtas dvaras. Visais laikais Valkininkų krašte miškai buvo prižiūrimi ir puoselėjami, o šiandien Valkininkų miškų urėdija yra nuolatinė darbo vieta šimtui žmonių, daugiau nei šimtas dar priimami sezoniniam darbui.

AUTORĖS NUOTRAUKA

Valkininkų miškų urėdas Arvydas Strazdas

Jau beveik 15 metų Valkininkų miškų urėdijai vadovauja Arvydas Strazdas, šių metų birželio 1-ąją atšventęs garbingą 60-ties metų jubiliejų. Miškininkystės studijas baigęs Lietuvos žemės ūkio akademijoje (dabar – Aleksandro Stulginskio universitetas), Arvydas iš pradžių dirbo Druskininkų miškų ūkyje Randamonių girininku, vėliau buvo paskirtas Valkininkų miškų ūkio vyriausiuoju miškininku ir šiam atsakingam darbui paskyrė 18 metų, Valkininkų miškų urėdijos miškų urėdu jis tapo 2001-aisiais.

„Miškuose vaikystę praleidau, ant aižyklos užaugau“, – juokauja Arvydas Strazdas. Jo tėvelis Jonas buvo miškininkas ir vienas iš pirmųjų miškų urėdų, atkūrus šalyje miškų urėdijas. Tad visiškai nekeista, kad, nepatekęs tarp pakviestųjų studijuoti architektūrą, Arvydas pasuko miškininko keliu.

Turėti miško medelyną – tai ir prestižo reikalas

Nuo jaunumės mėgęs matematiką Arvydas Strazdas ir miškininku būdamas detalai viską išanalizuoja, apskaičiuoja, pasveria. Mūsų pokalbis su Valkininkų miškų urėdijos vadovu prasidėjo nuo aktualios temos apie valstybinių miško medelynų modernizavimą. Ilgametis miškininkas mano, kad turėti savo miško medelyną – tai ir prestižo reikalas.

„Jeigu esi miškininkas, augini mišką, tai ir sodmenis užsiaugink“, – sako Arvydas Strazdas.

Valkininkų miškų urėdijos medelynas yra vienas iš trijų mūsų šalyje, per metus užauginančių apie 3 milijonus sodmenų, jis duoda apie 10 proc. pelno nuo pajamų. Tiesa, pelningumas priklauso nuo daug ko, taip pat ir nuo rinkos pokyčių, ir pardavimo kaina nuolat kinta. Be to, pelningumą, kaip sako Valkininkų miškų urėdas, galima skaičiuoti įvairiai.

„Miškų urėdijos girininkijų medelinyuose auginant sodmenis sutaupoma, nes pasitelkiamos savos administravimo pajėgos, ta pati technika naudojama ir medelyne, ir miške. Na, o jeigu į miško medelyną žiūrėsi kaip į atskirą ūkinį vienetą, sąnaudos bus jau kitokios“, – matematiškai argumentuoja Arvydas Strazdas.

Jo manymu, įprastų miškų urėdijų girininkijų medelynų nereikėtų lyginti su eksperimentiniu Dubravos miškų urėdijos, nes pastarasis, be kita ko, finansuojamas iš Bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo programos lėšų, o tokiomis sąlygomis argi pakonkuruosi?

Apie skandinaviską miško sodmenų auginimo technologiją Arvydas Strazdas taip pat turi savo nuomonę, jis įsitikinęs, kad į viską reikia pažiūrėti ir iš savų – lietuviškųjų pozicijų.

„Šiauriau esančiose šalyse kitoks dirvožemis, ten mažiau žolės, daug uolienu, todėl jie augina sodmenis durpėse, jiems labiau reikia

sodmenų su uždara šaknų sistema, bet ar tikrai ir mums to reikia? O ir durpes kiekvieną kartą paruošti sodmenims nepigiai kainuoja...“ – samprotauja miškų urėdas.

Kalbėdamas apie plynus ir neplynus kirtimus Arvydas Strazdas vėlgi skaičiuoja. Jo teigimu, neplyni kirtimai nėra blogai, nes sutaupoma lėšų miško atkūrimui, tik šiek tiek prarandama medienos tūrio (skaičiuojant atsipirkimą trumpuoju periodu. Jo teigimu, ekonominės krizės metu Valkininkų miškų urėdija labai daug tokiu būdu sutaupė – žemę suarė, rečiau sodmenis sodino, o kai kur (pušynuose) ir visai nesodino, jų savaime prisisėjo, ir miškas kuo puikiausiai suaugo.

„Bus sveikiausias miškas, natūralios medžių šaknys susiformavo, medžiai bus atsparūs vėjavartoms“, – džiaugiasi miškų urėdas.

Bet savo privačiame miške Arvydas Strazdas mišką kerta plynai, o sodmenų irgi nedaug sodina, taupo.

„Svarbu pasirinkti laiką ir tinkamai paruošti dirvą. Natūraliai daug sodmenų prisisėja. Žinoma, pušyne lengviau, eglyne reikia šiek tiek prisodinti, bet ir čia beržų prisisėja, tik kirviu pataisai ir formuojai sudėtį“, – patirimi dalijasi miškininkas.

Ir dar pabrėžia, kad viską reikia daryti kūrybingai. Natūralus auginimo būdas ne visur tinka – avietyne net nebandyk, o eglynui užauginti reikia didelio išmanymo, nes gali ir nepavykti.

„Biologinė įvairovė irgi turi būti – paliekam reikalingus medžius. Žiūrėk, ant stuo-
bri koks suopis lizdą susikuria, geniams
maisto yra, grybai po juo užauga... Miškas
dėl to sveikesnis būna“, – su meile gamtai
prabyla Arvydas Strazdas.

Svarbiausia, ne amžius, svarbiausia – kad gerai dirbtų

Apie 60 proc. visų darbų Valkininkų miškų
urėdijoje atlieka joje įdarbinti žmonės, apie
40 proc. – rangovai, dažniausiai miško ruošos
darbams samdomi.

Valkininkų miškų urėdas sako, kad jo
vadovaujamas kolektyvas jau optimizuotas.
Jeigu ir galima dar kokią etatą sutaupyti, tai
tik iš esmės keičiant darbo metodus. Arvy-
das Strazdas pastebi, kad labai daug laiko
specialistai skiria duomenų ir informacijos
įvairioms institucijoms teikimui – galbūt ir
šioje srityje būtų galima rasti galimybių ap-
jungti ir patobulinti procesus. Ir pareiškia
pritarimą tam, kad įstatymų leidyba, kontro-
lė ir ūkininkavimas liktų atskirti.

Valkininkų miškų urėdija turi įsigijusi
visą darbams būtiną techniką – modernių
medkirčių, medvežių, traktorių, o su ja dirba
aukštos kvalifikacijos technikos operatoriai.

„Darbo pas mus daug, dirbti reikia ats-
akingai. Tų, kurie nemoka arba nenori dirbti,
nelaikome, o gerų darbuotojų tikrai randa-
me, net iš rangovų privačių įmonių pas mus
į valstybinę įmonę dirbti ateina“, – principin-
gai kalba Arvydas Strazdas.

Jaunimo iki 35-erių Valkininkų miškų
urėdijoje tik du darbuotojai, dauguma
specialistų – iki 50-ties, pensijinio amžiaus
– tik vienas. Darbuotojų kaita čia vyksta
natūraliai, kai atsiranda laisva vieta, baigu-
siejį studijas irgi turi galimybę įsidarbinti.

Eugenija ir Arvydas Strazdai šių metų visuotinėje
miškasodžio talkoje

Valkininkų miškų urėdijos archyvo nuotrauka

Štai Jonui Kamanduliui dar tik 24-eri, jis
jau trejus metus dirba Žygantiškių giri-
ninkijos eiguliu.

Ežerų krašte Dauguose užaugęs Jonas
studijavo miškininkystę Kauno miškų ir
aplinkos inžinerijos kolegijoje, baigęs išlygi-
namąsias studijas, žinias nusprendė gilinti,
siekdamas magistro laipsnio. Dabar jis Pir-
čiupio barelyje paprastosios pušies tanku-
mo bandymus atlieka – medžių skersmenį,
aukštį matuoja, šakų storį, viršūnių formas
tyrinėja, išanalizavęs duomenis parašys bai-
giamąjį magistro darbą.

Jaunasis Žygantiškių girininkijos ei-
gulys sako, kad mokytis ir tobulėti reikia
nuolat, bet apie karjerą galvoja atsargiai, jis
įsitikinęs, kad geriausia nuo pačios apačios
pradėti, visose pozicijose padirbėti, tik tada
miškininkystės darbus gerai išmanysi.

Jonui labai pasisekė – vos gavęs diplomą
jis kitą dieną atvažiavo į Valkininkų miškų urė-
diją, kurioje dar būdamas studentu praktiką
atliko, o po dienos jau ėjo į pirmą savo darbą.

„Tiesiog atsitiktinumas, kad laisva vieta
atsirado, aš iš anksto apie tai nežinojau, ne
visiems taip nutinka...“ – šypsosi vaikinai.

Jonas Kamandulis dar mokykloje besi-
mokydamas labai mėgo darbų pamokas,
entuziastingai imdavosi medžio darbų, droži-
nėjo, galbūt tai ir paskatino miškininko keliu
pasukti. Jis pirmas miškininkas visoje giminė-
je. Sako, nė kiek nesigailintis dėl pasirinkimo
– jam patinka būti gamtoje, patinka medžio
kvapas, ypač pavasarį, kai lietus nulyja.

„Jeigu mėgsti gamtą, tai miškininku dirbti
gera. Smagu matyti, kaip tavo sodintas miš-
kas auga, aš iš tikrųjų pamilau mišką“, – nuo-
širdžiai kalba Jonas.

Paklaustas, ar nebūna gaila matyti, kaip
miškas kertamas, pajuokauja, kad ne jo už-

Žygantiškių girininkijos eigulys
Jonas Kamandulis

RIMONDO VASILIAUSKO nuotraukos

Žygantiškių girininkijos girininkas
Genadijus Ilcevičius (kairėje) su eiguliu
J. Kamanduliu

augintą kerta, be to, šitas darbas irgi žmo-
nėms reikalingas.

Prisimindamas mokslus Jonas sako, kad
tikrai nemažai žinių gavo, bet praktinė patir-
tis irgi labai svarbi, darbe kasdien vis naujų
įgūdžių įgauna. Džiaugiasi, kad kolegijos jį
dar „žalią“ geranoriškai priėmė, kad patari-
mais pirmuosius žingsnius žengti padėjo ir
antrasis eigulys, ir girininko pavaduotojas, ir
girininkas.

„Labai svarbu kad kolektyvas palankiai
priimtų, bet ir pačiam reikia stengtis ir save
parodyti“, – atsakingai į darbą žiūri jauniaus-
ias Valkininkų urėdijos miškininkas.

O darbų, kai pavardija, tikrai nema-
žai – miškų priežiūra, sodinukų auginimas,
sodinimas ir priežiūra, kirtimų priežiūra...
Rangovų ar sezoninių darbuotojų darbą irgi
reikia prižiūrėti, nes jeigu blogai ką atliks, juk
patiems blogai bus. Žygantiškių girininki-
joje dirba keturiese, visi darbais dalijasi, kai
reikia, vienas kitą pavaduoja.

Per trejus metus teko Jonui jau ir su gais-
rais susidurti, ir medieną vagiančių užklupti.
Jis stebisi, kad su kai kuriais vyresniais ap-
linkinių kaimų gyventojais lietuviškai negali
susikalbėti, girdi čia ir rusiškai, ir lenkiškai
šnekančių.

Su žmona ir dvejų metų dukrele Jonas
gyvena tarnybiniame bute. Laisvalaikį gry-
bauja, su draugais susitinka, ežerų pasiilgęs
į gimtinę nuvažiuoja, Vilniuje pramogų ran-
da. Neseniai gavo medžiotojo pažymėjimą,
bet medžioti dar neteko – viskas po truputį.

„Miškininko darbas nėra toks paprastas,
kaip jį įsivaizdavau, bet jis tikrai įdomus ir
man patinka. Darbo sąlygos sudaromos ge-
ros, manau, kad miškininkystė – puikus pasi-
rinkimas jaunam žmogui, jeigu tik jis gamtą
myli“, – tokią žinią perduoda Jonas tiems, kas
dar tik renkasi specialybę.

Atminimo ąžuoliukus sodina veteranai: iš kairės – miškavežio automobilio vairuotojas Ramutis Navickas ir eigulys Antanas Globys

Buvę ilgamečiai darbuotojai – šaltkalvis Gintautas Šveistys ir vairuotojas Antanas Gedrimas

Rūpintojėlio drožėjas Saulius Jocius

AUTORIAUS nuotraukos

Pasodintais medžiais išreikšta pagarba

PRANAS LAURINAVIČIUS

Miškų urėdas Antanas Kilčiauskas sveikinas su atvykusiu buvusiu ilgamečiu Viduklės girininkijos girininku Kęstučiu Tamašauskiu (dešinėje)

Kai palygini žmogaus ir medžio augimą, kiek daug tarp jų randi panašumų. Kai Raseinių pašonėje, Norgėluose 1971 m. buvo pastatyta miškininkų būstinė, po įkurtuvių pradėta gražinti ir aplinka, sodinti medeliai. Dabar jie jau išaugę medžiais – saugo miškų urėdijos būstinės pastatą nuo vėjų ir slopina Žemaičių plentu važiuojančio transporto triukšmą, oro taršą. Senasis miškų urėdijos pastatas 1999 m. buvo renovuotas, sušvito ryškiau. Kartu buvo gražinama ir aplinka. Raseinių miškų urėdija ne kartą pripažinta viena gražiausiai tvarkomų įmonių rajone ir šalyje.

Tarybiniais metais tuometinis Raseinių miško pramonės ūkis išvengė jungimo į susivienijimus, išsaugojo savarankiškumą. Tai teigiamai atsiliepė ūkinei veiklai. Pastoviai čia dirbo ir miškininkai, kurių dešimtys yra kilę iš šio krašto. Kaip ir nuo 1995 m. Raseinių miškų urėdijai vadovaujantis urėdas Antanas Kilčiauskas.

„Per mano vadovavimo metus nemažai miškų urėdijos darbuotojų išėjo į užtarnautą poilsį. Nors juos išleisdami visada pagerbiame, bet vis kirbėdavo mintis, kaip

įprasminti čia dirbusių žmonių atminimą. Tarp Žemaičių plento ir Norgėlų gyvenvietės buvo miškų urėdijai priklausantis apie 1 ha žemės plotelis. Sumanėme 2007 m. išeinančių į pensiją darbuotojų atminimui pasodinti pirmuosius ąžuoliukus. Dabar jie jau gerokai ūgtelėję. Medelius sodinome 2010 m., 2013 m. Šį pavasarį, balandžio 14-ąją vėl pakvietėme miškininkus, dirbusius Raseinių miškų urėdijoje, sodinti vardinį ąžuoliukų. Atvyko 27 veteranai. Miškų urėdijos rekreacijos darbininkas, medžio drožėjas Saulius Jocius iš ąžuolo išdrožė stogastulpį – Rūpintojėlį, kuris papuošė miškininkų veteranų parką, – sako miškų urėdas Antanas Kilčiauskas.

Malonu buvo matyti, kaip susitikę buvę miškų urėdijos darbuotojai vieni kitiems spaudė rankas, glėbesčiavosi, tarsi artimiausi giminės. Miškų urėdas Antanas Kilčiauskas ir vyriausiasis miškininkas Rimvydas Mikėlaitis prieš kiekvieną veteraną kėlė kepurę, spaudė ranką. Šie žmonės visą savo brandų gyvenimą atidavė miškui, miškų urėdijos veiklai. Parke veteranai pasodino dar 18 ąžuoliukų.

Gražus bendradarbiavimas sieja Raseinių miškų urėdiją ir Norgėlų bendruomenę tvarkant gyvenvietės aplinką. Tuo gali pasidžiaugti čia dirbantys, gyvenantys ar pravažiuojantys.

Parko sodintojai prie stogastulpio

Kuo įsimintina Anciškių girininkija

Prof. VYTAUTAS PADAIGA

Šsamų atsakymą galėtume rasti nuo 1963 m. Panevėžio miškų urėdijos Anciškių girininkijoje kelis dešimtmečius girininkavusio Antano Algimanto Kizio parengtame leidinyje „**Anciškių girininkijos metraštis 1963-2012**“ (Panevėžys, 2014). Jame aprašyta Anciškių bažnytkaimio istorija ir girininkijos kasmetinė veikla, pradedant nuo jos įsteigimo 1963 m. ir baigiant 2012 metais, paminėti čia dirbę girininko pavaduotojai, miško technikai, meistrai, eiguliai, nuolatiniai darbininkai, naudotos miško darbų technologijos.

Girininkijai buvo priskirta 1555 ha miškų, kuriuose vyravo beržynai, drebulynai ir baltalksnynai. Šiek tiek buvo ir išlikusių ažuolynų (139 ha), uosynų (92 ha), eglynų (31 ha).

Nurodyti atliktų plynų, sanitarinių ir ugdomųjų miško kirtimų plotai, pagamintos medienos kiekis, įveisti miško želdiniai, nutiesti keliai, statybos ir kiti darbai leidžia pasekti miško sudėties ir darbų technologijų raidą. Girininko A. Kizio darbo pradžioje visi kirstini medžiai biržėse buvo matuojami ir numeruojami numeratoriumi, kelmai pažymimi žymekliu (kleimu), taip pat matuojami ir numeruojami pagaminti sortimentai, užpildant medienos priėmimo knygeles.

Pagrindiniai medžių kirtimo įrankiai nuo pokario metų tebuvo kirvis ir rankinis pjūklas. Darbininkai nenoriai dirbo su labai vibruojančiu rusišku motopjūklų „Družba“, todėl ir kirsta jais nedaug. Vėliau gautas švediškas pjūklas „Partner“, kuris naudotas medžiams kirsti ir šakoms genėti. Mediena iš kirtaviečių traukta arkliais. Vėliau gauti trak-

toriai MRZ-50, TDT-40 dirvai arti ir T-40 medienai traukti. Pirmasis tarnybinis automobilis buvo UAZ-3962 bei motociklas „Minsk“.

Per 50 metų girininkijoje plynai iškirsta 501,4 ha, išugdyta 827 ha medynų ir įveista 856,7 ha želdinių. Daugiau kaip 300 ha želdinių įveista neapaugusiuose mišku ir ne miško žemės plotuose. Daugiausia įveista eglės, nedaug ažuolo ir mišrių eglės-ąžuolo, eglės-maumedžio ir kitų želdinių. Dirva želdiniams ruošta rankomis, vėliau traktorine kelmariove, apverčiant velėną, ir traktoriniais plūgais bei freza vagomis. Nuo žvėrių pakenkimų želdiniai saugomi repelentais, gaubtais ir vielos tinklo tvoromis.

Mano vaikystėje ir jaunystėje vėlyvą rudens Pauslajo miško prieigose skraidydavo tetervinų patinėlių „juodukų“ pulkai. Apso-dinus eglėmis visas miško aikštes ir pieveles su pavieniais senais beržais, kuriuose žiemą tetervinai lesdavo žirginius, jų tuokvietės, šie paukščiai išnyko. Užtat eglių želdiniai sudarė puikias apsaugines sąlygas šernams.

Pauslajo kaime girininkui A. Kiziui teko statydinti girininkijos sodybą, daug dėmesio skirta jos aplinkos sutvarkymui. Pasodintas skveras, pastatytas poilsio namelis medžiotams, išdrožta skulptūrų, įrengtas tvenkinys ir užtventkas Žižmojaus upelis. Suremontavus lauko keliuką iki Pauslajo miško, vėliau išilgai jo nutiestas žvyruotas vieškelis medienai išvežti.

Girininkas – aistringas medžiotojas, nuo 1969 m. vadovavo medžiotų būreliui „Ažuolas“. Tad miškuose buvo įrengta nemažai šėryklų žvėrimis, dar 1977 m. kvartalinėse pastatyti 36 bokšteliai medžioklėms su varovais. Kovoje su brakonieriais pasitelkus eigulius atimta 14 medžioklinių šautuvų ir trys motociklai.

Įsimintini 1968-1969 metai, kai nuo kiauilių maro iškrito miškuose beveik visi šernai, kurių gaišenas reikėjo užkasti ar sudeginti. 1983 m. išplito lapių pasiutligė, kurią įveikti pavyko panaudojus žvėrių vakcinavimui specialias kapsules. Jos buvo išmėtomas iš lėktuvo.

Pauslajo miškas 1992 m. priskirtas profesionalios medžioklės plotams. Juose medžiojo medžiotojai iš Vokietijos, Prancūzijos, šiek tiek iš kitų šalių. Per 1994/1995 – 1998/1999 metų medžioklės sezonus už

Buvęs girininkas A. Kizis visada daug dėmesio skyrė ir gyvūnų globai

komercines medžiokles gauta 86866 DM pajamų. Tais metais organizuotas medžiotų klubas „Anciškiai“, kuriam priskirta 400 ha aplinkinių kaimų miškelį ir 600 ha laukų.

1994 m. girininkija reorganizuota į Anciškių mokomąją girininkiją. Parengti ir patvirtinti girininkijos nuostatai, kompleksinio miškų ir medžioklės ūkio veiklos programa, pasirašytos bendradarbiavimo sutartys su tuometinės LŽŪA Miškų fakultetu ir Miškų institutu. Per keletą metų atliktas technologinis miškų sutvarkymas medžioklei, įrengti pastovūs tyrimo bareliai ir objektai. Jie skirti medžių kamienų žievės laupymui tirti elnių ir briedžių žiemos ganyklose, esančiose uosynuose ir eglynuose; žiemos natūralių pašarų bazei gausinti, vykdant miško kirtimus; želdiniams ir medynams apsaugoti įvairiomis priemonėmis nuo žvėrių daromos žalos. Šie objektai buvo demonstruojami mokomųjų praktikų metu Lietuvos bei Vokietijos, Danijos studentams miškininkams, Baltijos ir Skandinavijos šalių simpoziumo „Kanopiniai žvėrys ir gyvenamoji aplinka“, Lietuvos miškininkų, organizuojančių komercinės medžiokles, pasitarimo dalyviams, svečiams. Po 2000 metų Anciškių girininkija mokomosios girininkijos statusą prarado, nes studentų miškininkų mokomosios medžioklės ūkio praktikos buvo perkeltos į Marijampolės miškų urėdijos Šunskų girininkiją.

Šių metų gegužės 21 d. buvusiam girininkui Antanui Algimantui Kiziui sukako 80 metų. Palinkėkime jam geros sveikatos ir dar ilgų gyvenimo metų.

Renovuota Anciškių girininkijos būstinė

EUGENIJAUŠ KEZEVICIJAUS archyvo nuotraukos

Pastovūs Tauragės miškininkų talkininkai

Šiemet jau penktą kartą Tauragės miškų urėdijos Šilinės girininkijoje sodinti mišką talkino Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės motorizuotų pėstininkų bataliono kariai ir trečią kartą – Tauragės rajono savivaldybės Birutės Baltrušaitytės viešosios bibliotekos darbuotojai. Anot Šilinės girininko Bronislovo Ambrozo, kai miško želdinius sodina kariškiai ir bibliotekininkai, žinome, jog prigis daugiau nei 90 proc. medelių. Jie visada dirba su atsakomybe ir meile ateities miškams. Šis darbas savo prasmingumu nė kiek nenusileidžia kasdieniui kariškių ir bibliotekininkų veiklai, nes pasodinusio medį žmogaus sieloje stiebiasi mažas kilnumo daigelis...

Šiemet talkoje dalyvavo trisdešimt kariškių, kurių didžioji dalis – šauktiniai. Per dvi dienas jie 4 ha plote pasodino pušaičių, eglių, juodalksnių ir beržų. Pastarųjų sodinimas buvo gerokai sudėtingesnis, tačiau su šia užduotimi kariai susitvarkė. Juolab, kad jiems vadovavo ne tik karybos, bet ir miško sodinimo specifiką išmanantys vadai – seržantai Revaldas Ūsas, Arvydas Blažys, Aidas Karčiauskas ir grandinis Mindaugas Juškys. Padėkos už karių talkas nusipelno ir bataliono vadas pulkininkas leitenantas Arūnas Gajauskas, kuopų vadai Vaidas Lisaitis ir Justas Kundrotas bei specialistas ryšiams su visuomene Albinas Rukas. Šilinės girininkijos vadovas sako, kad kariškiai sodinti mišką atvyksta ir kone kiekvieną rudenį.

Tauragės krašto bibliotekininkų vadovas Sigitas Kancevyčius sako, kad jau neįsivaizduoja pavasario atėjimo be medelių sodinimo talkos. Anot jo, bibliotekininkams išėjimas į pavasarį alsuojantį mišką yra didžiulė atgaiva sielai ir kūnui.

„Berods, prieš penketą metų su Tauragės miškų urėdija pasirašėme socialinės partnerystės sutartį. Tada kai kam atrodė,

kad tai bus tik formalus susitarimas. Tačiau mes pradėjome glaudžiai bendradarbiauti: bibliotekoje vyko susitikimai su miškininkais, šie rengė mums ekskursijas į gamtą. Kai bendradarbiavimą perėmė Šilinės girininkas, gamtos fotomenininkas, mūsų krašto kultūrininkas Bronislovas Ambrozas, veikla dar labiau išsiplėtė, pajavirėjo. Girininkas su savo kūryba tapo dažnu bibliotekos ir jų filialų svečiu, atsirado net bendrų projektų su Dauglaukio bibliotekininke ir Pajūrio kaimo bendruomenės pirmininke Jolanta Maiskienė. Pernai Šilinės girininkijos poilsiavietėje suorganizavome renginį „Bobų vasara“, kuriame skambėjo Tauragės krašto literatūros eilėraščių posmai, aidėjo kompozitoriaus

ir atlikėjo Kęstučio Vasiliausko su žiūrovais traukiamos „Žemėj Lietuvos ažuolai žaliuos“ ir kitos dainos. Kadangi pernai „Bobų vasaros“ sumanymas pasiteisino su kaupu, šįmet planuojame jo kontekstą gerokai išplėsti. Mūsų bendruose planuose – rudenį vyksianti „Grybų šventė“, naujos parodos, miškininkų susitikimai su jauniaisiais ir suaugusiais skaitytojais... Manau, kad Lietuvos miškininkų bendruomenė laiminga, turėdama savo gretose tokių aktyvų, kūrybingą, nestokojantį naujų sumanymų girininką Bronislovą Ambrozą“, – sakė bibliotekos direktorius S. Kancevyčius.

RASA NORVAŠAITĖ

www.uniforest.com

**Geriausia pagalba
ten, kur neįvažiuoja
miško technika**

- Visa technika sertifikuota KWF
- Profesionalus, patikimas ir paprastas naudojimas
- Nepamainoma pagalba dirbant pelkiniuose, šlaitiniuose miškuose
- Efektyvi investicija už protingą kainą
- Didžiulis pasirinkimas pagal galingumą ir papildomus priedus

mob. tel. 8 670 24481

miskui.lt
UAB „MMC Forest“

Parodoje „Baltijos miškai 2016“

RIMONDO VASILIAUSKO nuotraukos

Girionyse, Dubravos eksperimentinės mokomosios miškų urėdijos teritorijoje, gegužės 19-21 d. vyko tarptautinė miškininkystės paroda „Baltijos miškai 2016“.

Atidarymo metu parodos globėjo Ministro Pirmininko A. Butkevičiaus sveikinimą ir kvietimą sodinti daugiau miškų perdavė jo patarėja J. Juozaitienė. Sveikinimo kalbas pasakė Seimo Aplinkos apsaugos komiteto pirmininkas A. Salamakinas, Kauno r. meras V. Makūnas, Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijos direktorius A. Tebėra, Generalinis miškų urėdas R. Prūsaitis, VMT direktorius P. Zolubas. Vilkaviškio vyskupo R. Norvilos sveikinimą miškininkams ir par-

odos dalyviams perdavė Kauno Aleksoto dekanas ir Aukštosios Panemunės parapijos klebonas kun. D. Brogys.

Parodoje demonstruota technika ir įranga miškui atkurti, įveisti, prižiūrėti, tvarkyti ir kirsti, miškų apsaugos priemonės.

Tauragės miškų urėdijos stende lankytojai susipažino su biokuro gamybos, Biržų miškų urėdijos – su šiuolaikinių technologijų panaudojimo miškininkų darbe patirtimi. Raseinių miškų urėdija parodoje pristatė sanitarinės miško apsaugos priemones: tvoras nuo žvėrių, feromonines gaudykles, įvairius inkilus, Jurbarko miškų urėdijos specialistai dalijosi miško kelių tvarkymo ir sausinimo sistemų rengimo patirtimi. Dubravos EM miškų urėdijos stende pristatytos miško sodmenų išauginimo su apribota šaknų sistema technologijos.

Privačių miškų savininkus bei besidominčius miškininkystę konsultavo Aplinkos ministerijos Miškų departamento specialistai. Parodos metu vyko profesionalams skirtos paskaitos ir seminarai, edukaciniai renginiai visuomenei, kuriuose lankytojai galėjo susipažinti su vietiniais augalais ir vabalais, surengtos ekskursijos į Dubravos MMU arboretumą.

Visi norintys galėjo dalyvauti žemės meno instaliacijoje – iš sausų šakų, kankorėžių, žievės, šaknų ir kitų gamtos objektų sudėlioti Lietuvos žemėlapi. Vyko pjūklininkų, medienvežių vairuotojų, medvežių opera-

torių varžybos, veikė skalikų paroda. Skulptorių plenere dirbo drožėjai, vietoje sukūrę suoliukus ir medžio skulptūras.

Miškininkystės studentas triumfavo medžio pjovimo rungtyje

Parodoje „Baltijos miškai 2016“ savo profesionalumą demonstravo ir geriausi Lietuvos medkirčiai. Jie medžio pjovimo rungtyje varžėsi dėl Kauno r. mero taurės bei G. Mocevičiaus firmos prizų – Stilh pjūklo.

Daugeliui labai netikėtai I-ą vietą ir pagrindinį prizą – profesionalų pjūklą Stilh M362C, surinkęs 607 taškus iš 660, laimėjo KMAI kolegijos II kurso miškininkystės studentas Antanas Brunevičius. Už jo rikiavosi daugkartinis Lietuvos čempionas Romas Balčiūnas, 2012 m. pasaulio čempionato 4-os vietos laimėtojas Gintaras Karpavičius ir kiti profesionalūs pjovėjai.

KMAI kolegijos lektorius ARŪNAS JURKONIS

Užmirštas darbo žmogus

Gegužės 1-ąją pažymint Tarptautinę darbo dieną pasaulyje į gatves išėjo tūkstantinės minios žmonių, kurie siekė atkreipti dėmesį į darbuotojų teises. Didžiulės demonstracijos surengtos, mūsų akimis žiūrint, ekonominės gerovės šalyse – Ispanijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje. O Turkijoje demonstracijos išvaikytos vandens patrankomis.

Šią dieną minėjo ir mūsų kaimynai. Latvijos profesinių sąjungų konfederacijos surengtame mitinge Rygoje, Domo aikštėje dalyvavo apie 3000 žmonių, kurie reikalavo oraus darbo ir oraus atlyginimo. Estijos profesinės sąjungos šią dieną taip pat paminėjo mitingu Talline. Tradicinę gegužinę manifestaciją Varšuvoje surengė Lenkijos profesjūnų susitarimas. Mitinguose buvo pasisakoma prieš korupciją, išnaudojimą, nelygybę, aplinkos niokojimą, smerkiamos turtuolių pastangos slėpti savo turtus „ofšoruose“ vengiant mokesčių. Juk mokesčiai, kurių didžioji dalis surenkama iš apmokestintų darbo pajamų, o ne kapitalo, yra socialinės saugos pagrindas – švietimas, sveikata, žmonių slauga, parama bedarbiams, daugelis viešųjų paslaugų.

O štai Lietuvoje Tarptautinė darbo diena kukliai paminėta balandžio 29 d. Vilniuje, Vinco Kudirkos aikštėje, kur buvo susirinkę gal pusantro šimto profsąjungiečių ir grupelė Lietuvos švietimo darbuotojų atsivestų vaikų. Matyt nuolatinis „kalimas“, kad Tarptautinė darbo diena yra „sovietinis reliktas“, kad ši šventė svetima Lietuvai, neigiamos nuomonės apie profesines sąjungas formavimas, gal žmonių netikėjimas, kad jų balsas svarbus, gal ir kitos priežastys, padarė savo. Didžioji dalis eilinių žmonių Lietuvoje tapo neaktyvūs, vengia viešai reikšti savo nuomonę, nedalyvauja rengiamose akcijose, o savo nepasitenkinimą išdrįsta pareikšti tik „politikuodami“ su žmona ar kaimynu virtuvėje. Dėl šios priežasties profesinės sąjungos atlieka didelį darbą suburiant žmones į akcijas. O taip būti valstybėje, save laikiančiai demokratine, neturėtų.

LMPF nariai miškininkai, atsižvelgiant į jų išsisklaidymą plačioje teritorijoje, niekada nebuvo aktyvūs Tarptautinės darbo dienos renginiuose, net ir tais laikais, kai Vilniuje buvo rengiamos eitynės, vykdavo mitingai ar gegužinės. Būrelį profsąjungiečių atsiveždavo aktyvus tokių akcijų dalyvis – Kauno miškų urėdijos profesinės sąjungos pirmininkas Ramūnas Narbutas, atvykdavo dar vienas kitas miškininkų profesinės sąjungos pirmininkas.

Ar viskas pas mus yra taip gerai, kad neturime ko reikalauti? Ar darbo žmogus yra viskuo patenkintas? Ar darbuotojams yra palankus LR Seime „stumiamas“ naujasis socialinis modelis? Ar tenkina gaunami atlyginimai ir kainos parduotuvėse? Ar toks turėtų būti požiūris į eilinių darbuotojų?

Balandyje miškų urėdijose praėjo visuotinės miško sodinimo talkos. Talkininkai, padirbėję keletą valandų miške, dar tiek pat laiko, o gal ir daugiau, praleido prie sukurtų laužų, jiems buvo dėkojama už pagalbą, rengtos edukacinės programos, apdovanoti sparčiausiai dirbę...

Suprantama, tai buvo miškininkų bendravimo su visuomene akcijos. Bet ar kada prisimename tuos, kurie vėliau pabaigia ir pataiso talkininkų pradėtus sodinti plotus, mišką sodina ne keletą valandų, o keletą savaitę?.. Kas dalyvavo talkose, turėjo suprasti, koks tai sunkus fizinis darbas. Miškų urėdijose šiuos darbus vykdo rangovinės įmonės, miško sodinimui įdarbinę laikinus darbuotojus. Niekam neįdomu, kaip su jais atsiskaitoma, ar jie įdarbinami legaliai. Ar kada buvo pažymėtas, ar gavo padėką koks tikrasis miško sodintojas? Ne lengvesnis darbas per pavasarinį darbų metį ir miško medelynuose. Skubama kuo greičiau paruošti sodmenis miško sodinimui, atlikti kitus skubius pavasarinio darbus. O paskui visą vasarą, karštyje darbininkams tenka lenkti nugarą ravint miško sodmenų lysves. Tai taip pat labai sunkus, ne taip ir dosniai apmokamas fizinis darbas. Bet ar buvo kada viešai įvertinta ar apdovanota medelyno darbininkė ar medelyno mechanizatorius? Jeigu ir pagiriamas ar pažymimas, tai nebent medelyno vadovas.

Nemadinga dabar prisiminti ir pjūklininkus, visą laiką dirbančius lauko sąlygomis. Norėdami padoriau užsidirbti, jie dirba ir lietui lyjant, ir sningant. Vasarą, esant karštiesiems orams, darbas pradedamas trečią-ketvirtą valandą ryto. Ruošiant pristatymus apdovanojimams, užmirštama ir apie miško kirtimo ar ištraukimo mašinų operatorius, medienvežių automobilių vairuotojus, kurių darbas taip pat tapo pamaininiu. O naktį vienam dirbti miške nėra labai malonu ir saugu. Atvykusiems dirbti iš kitų vietovių medkiričiams tenka savaitėmis pagyventi ir prastomis buitinėmis sąlygomis. Galima teigti, kad tai ne miškų urėdijų, o rangovinių įmonių darbuotojai. Bet juk šie žmonės pagamina produktus, kuriuos pardavę, miškų urėdijos gauna pajamas, iš kurių vykdoma visa įmonių veikla, mokami mokesčiai, atlyginimai.

Neneigiu geros vadybos būtinumo ir jos pasiekiamų rezultatų. Bet visus nuopelnus skirti tik įvairaus lygio vadovams yra neteisinga. Negalima užmiršti materialines gėrybes sukuriančio eilinio žmogaus...

INGA RUGINIENĖ
LMPF pirmininkė

Miškų urėdijų 2016 m. balandžio mėn. parduotų apvaliosios medienos sortimentų kainos, Eur/m³

Sortimentas	2016 m. balandžio mėn. vidutinė kaina	Indeksas 2016 m. sausis=100	2016 m. sausio - balandžio mėn. vidutinė kaina
Pušies pjautinieji rąstai	56	98	56
Eglės pjautinieji rąstai	62	98	62
Ažuolo pjautinieji rąstai	190	99	190
Uosio pjautinieji rąstai	88	90	98
Drebulės pjautinieji rąstai	44	96	44
Beržo pjautinieji rąstai	70	99	71
Juodalksnio pjautinieji rąstai	53	102	54
Pjautinieji spygliuočių smulkieji rąstai	49	100	49
Pjautinieji lapuočių smulkieji rąstai	37	100	37
Eglės popierrąščiai	23	105	22
Pušies popierrąščiai	24	104	23
Beržo popierrąščiai	24	104	24
Drebulės popierrąščiai	20	100	20
Uosio popierrąščiai	38	100	38
Plokščių mediena (spygliuočių)	18	106	18
Plokščių mediena (lapuočių)	18	106	17
Malkinė mediena	22	110	20
Iš viso apvalioji mediena	38	106	37

Kainos be PVM ir transporto išlaidų

GMU inf.

CHAIN
COBIOLUBE®

Už ekologišką ir svarų mišką!

Unikali BIO grandininė alyva Cobiolube® Chain tai:

- efektyvus pačios alyvos, taip pat harvesterio-pjūklo grandinių, pjovimo juostų ir guolių taupymas ir ekonomija
- 100 procentinis susiskaidymas ir ekologiškumas
- visiškai nekenksminga miškui, žvėrimis ir žmogui
- tinka vasaros ir žiemos sezono naudojimui
- sertifikuota Regulation (EC) No. 1907/2006
- puikios naudotojų rekomendacijos, neprikaištinga Suomiška kokybė

miskui.lt

UAB „MMC Forest“

Nausodžio k., Vėžaičių sen., 96216 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51506, El. p. info@mmc.lt, www.miskui.lt, www.mmc.lt

NOKIAN PADANGOS MIŠKO TECHNIKAI

UAB „PGM TECHNIKA“
Plento g. 6, Užliedžiai, 54305 Kauno r.
www.pgmtechnika.lt

Faks. 8 37 215101

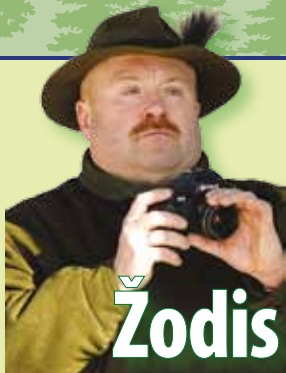
Tel. 8 683 24140 (Aidas)
El. paštas info@pgmtechnika.lt

Tel. 8 656 82777 (Darius)
El. paštas darius@pgmtechnika.lt

Tel. 8 607 77723 (Renaldas)
El. paštas renaldas@pgmtechnika.lt

nokian
HEAVY TYRES

nokian
Forest King F

Žodis skaitytojui

Anąkt sapnavau košmarą.

Kaip gyvą regiu seniai Anapilin iškeliavusį savo dieduką. Matau, kaip iš bejėgiško pykčio raitosi puošnūs, nuo tabako – dvylos karvės spalvos jo husariški ūsai. Bobutė skalbia diedukui kailį, kažin kodėl šaukdama Marijono Mikutavičiaus balsu: „Glušpetri tu (dieduko vardas buvo Petras), kiek kartų sakiau – nevažiuok į Rokiškio turgų! Tryyylika rublių už nusususį paršioką... Pandėly tokį būtum gavęs už dvyvylika, o Suvainišky gal net už vienuooolika! (Šienas ir avižos arklui – nesiskaito.)

...Ačiū Dievuliui. Pažadino ne bobutė Marijono balsu, o lakštutė, kaip reta šimet anksti pradėjusi savo koncertų sezoną. Pro atvirus gryčios stancijos langus veržiasi rytinis paukščių choras. Atsigavęs nuo košmaro kaifuoju...

...Tik trakst! Mano brangenybė kitame gryčios gale įjungė radiją. Tekančios saulės nušviestą stanciją užlieja įtaigūs Lietuvos žvaigždų ir net žvaigždūnų balsai. Lakštingala pritilo...

Surūgusiu veidu keliuosi ir spūdinu rytinių mišų – kavos su internetu. Vaizduodamas tikrą gamtininką, kaip kiekvieną rytą *pysteliu* per gryniausio Lietuvos portalo ikonėlę. Beje, vyriausia kalbininkė I. Smetonienė sako, kad žemaitiškai *pyst* – lietuviškai reiškia pykšt. Ačiū žemaičiams, kad jie taip šneka.

Keletas rytinių žinučių. Pora pranešimų apie sugautus brakonierius, bičiulio Selemono sentencija ir istorija su grandiozine antrašte apie kėdainiškių akciją išgelbėti triušiuoką. Toliau – dar gražiau. Triušiuokas, pasirodo, yra kiškiukas, gelbėtojams atbėgęs į rankas iš miško. Sensacija!

Tautosaka, nacionalinių premijų laureatai, populiariausi multikai ir Discovery dokumentika visiems Medios vartotojams jau seniai išaiškino: kiškinė (ne triušienė) savo vaikelius nuolankiai vedžioja už priekinės korytės ir nesustodama aiškina: čia teroristė lapė – jos reikia bijoti; čia benamis šunelis – lapių priešas ir mūsų draugelis; o čia toks dvikojis padaras – vieni jų mėgsta kiškinę, kiti labai myli kiškiukus, kaip bus – lems Mėnulio fazė...

Išgelbėtas kiškiukas sriaubia karvės pieną iš pipetės, gelbėtojai žegnojasi – po pusės metų gyvuliuką grąžinsime į gamtą. O gryniausias portalas drioksteli sunkiąją artileriją – Selemonu, kuris, pagyręs globėjas, kad nelakino kiškioko, kaip kačioko, švelniai pirštu pagrasė gelbėtojams – negalima imti gyvūnų iš gamtos.

Selemai, bičiuli, nepyk. Aš suprantu, kad tu inteligentas iki kaulų smegenų, negali garsiai pasakyti viską, ką galvoji. O mane aukštaitė bobutė mokė – ne visada galima durniui užleisti kelią... Taigi, aš sakau tą, ką galvoju.

EUGENIUS TIJUŠAS

PS. Reikėjo trijų parų, kad gryniausiam portalui „dašustų“: *kralikas* ir kiškis – skirtingi gyvuliukai. Nebūčiau lietuvis, jeigu nepaskelbčiau akcijos: kviečiu vienyti visus, kurie rytais skaitydami portalą Grynas negers kavos. Tegul žino!

2016 m. medžiojamųjų žvėrių apskaita Lietuvoje (2016–2017 m. medžioklės sezonas)

1 lentelė. Medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudotojų (medžiotojų) pateikti apskaitos duomenys

Eil. Nr.	Rūšies pavadinimas	2016 m., vnt.	Palyginti su 2015 m. (vnt.) (+) padidėjo (-) sumažėjo
1.	Briedis	14091	+1238
2.	Taurusis elnias	36147	+2829
3.	Stirna	130087	+10472
4.	Danielius	3590	+623
5.	Šernas	19699	-7798
6.	Barsukas	9615	+847
7.	Vilkas	*	-
8.	Bebras	40618	-3184

* - Dėl nepalankių gamtinių sąlygų apskaita nevyko.

2 lentelė. Žvėrių ir paukščių, sumedžiotų iki 2016 m. balandžio 15 d., (2015–2016 m. medžioklės sezonas) apskaita

Eil. Nr.	Rūšies pavadinimas	Sumedžiota iki 2016 m. balandžio 15 d., vnt.	Palyginti su 2014-2015 m. medžioklės sezonu (+) padidėjo ar (-) sumažėjo, vnt.
1.	Briedis	1306	+368
2.	Taurusis elnias	3857	+653
3.	Stirna	21294	+4975
4.	Danielius	193	+47
5.	Šernas	42188	-6129
6.	Barsukas	450	+179
7.	Bebras	19293	-251
8.	Vilkas	60	+22
9.	Lapė	11599	+1476
10.	Mangutas	4314	-382
11.	Paprastasis meškėnas	0	-
12.	Pilkasis kiškis	4397	+570
13.	Miškinė kiaunė	643	-224
14.	Akmeninė kiaunė	70	-115
15.	Juodasis šeškas	89	-43
16.	Kanadinė audinė	97	-69
17.	Ondatra	76	-23
18.	Nutrija	0	-
19.	Kurapka	0	-
20.	Perkūno oželis	7	-23
21.	Slanka	721	+105
22.	Didžioji antis	17110	+6379
23.	Kuoduotoji antis	95	-71
24.	Rudgalvė antis	251	+13
25.	Dryžgalvė kryklė	71	+25
26.	Rudgalvė kryklė	33	-42
27.	Klykuolė	13	-1
28.	Laukys	67	-15
29.	Želmeninė žąsis	203	+121
30.	Baltakaktė žąsis	15	-11
31.	Keršulis	6	+5
32.	Kovas	0	-3
33.	Pilkoji varna	24	+16
34.	Fazanas	1256	+258
35.	Paprastasis šakalas	1	+1

Ar tai medžioklė?

VYTAUTAS RIBIKAUSKAS

Kai negalima medžioti kurapkų dėl ženklus jų populiacijos gausos sumažėjimo, populiarėja fazanų medžioklės. Vladas Kasperavičius straipsnyje „Turnyro rezultatas 77:55“ („Ūkininko patarėjas“, 2016 m. kovo 15 d.) aprašė vieną iš šių medžioklių: „Greta fermų esančiose krūmingose kalvelėse pasislėpę asistentai iš narvų išleidžia paukščius, o šiems skrendant medžiotojai bando į juos pa-
taikyti“...

Kalvelės reikalingos tam, kad iš aukštesnės vietos išmesti į orą fazanai pasiektų šaulių liniją skrisdami, o ne bėgdami žeme. Manau, kad taip medžiojami fazanai ne tik Trakų rajono Vievio seniūnijoje, nors iki šiol apie tokias „medžiokles“ vengta viešai skelbti. Aprašinėjamos būdavo tik tos fazanų medžioklės, kai paukščiai į medžioklės plotus paleidžiami bent dieną ar dvi prieš medžioklę (blogiausiu atveju, medžioklės dienos ankstyvą rytą), o medžioklės metu juos link šaulių linijos varo varovai. Tačiau ar tokią medžioklę, kai nelaisvėje užauginti paukščiai išimami iš narvų ir pametami į orą, kad šiaip ne taip priskristų iki specialiai paženklintose vietose stovinčių šaulių, galima vadinti medžiokle? Manau, kad ne.

Tai panašu į sportinį (stendinį) šaudymą, kai vietoj vadinamų „molinių karvelių“ (išmetamų lėkštelių) naudojami gyvi paukščiai. Tai patvirtina ir V. Kasperavičiaus straipsnyje pateikiamas medžioklės aprašymas: „...prie šūvio vietą žymincio stulpelio medžiotojai keičiasi vietomis eidami ratu...“. Tokią „medžioklę“ teisingiau būtų vadinti varžybomis ar turnyru, kaip pavadino pats autorius, šaudant į gyvus taikinius, o vietoj medžioklės karaliaus titulo suteikimo nustatyti užimtas vietas ir įteikti atitinkamus medalius.

Medžioklės įstatymas išskiria dvi sąvokas: medžioklę ir medžiojimą. Medžioklė – tai medžiojamųjų gyvūnų apsauga ir racionalus naudojimas vadovaujantis šiuo įstatymu, kitais medžioklę reglamentuojančiais teisės aktais bei atsižvelgiant į ekologines medžioklės plotų sąlygas, etikos normas bei šalies medžioklės kultūros tradicijas. Medžiojimas – laukinės gyvūnijos išteklių naudojimo rūšis, kai siekiama panaudoti laisvėje gyvenančių medžiojamųjų gyvūnų išteklius šiuos gyvūnus sekant, tykojant, persekiojant, šaudant arba gaudant.

Kiek V. Kasperavičiaus aprašyta fazanų „medžioklė“ atitinka Medžioklės įstatyme nurodytiems kriterijams? Šioje medžioklėje nenaudojami laisvėje gyvenantys gyvūnai. Aprašytas medžiojimo būdas nėra įteisintas ir Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklėse. Tad kažin ar tokią medžioklę persakytas

AUTORIAUS nuotraukos

Medžioklės dieną paleisti fazanai link šaulių linijos pėdino pėsti

Atvežti į mišką voljeruose išauginti fazanai nesiveržia į laisvę

fazanų augintojo G. Medelio žodžiais galima vadinti etiškai garbinga „dvikova“ tarp medžiotojo ir medžiojamojo gyvūno..?

Fazanų medžioklės ypač patrauklios medžiojantiems su paukštiniais medžiokliniais šunimis. Fazanas, kaip ir kurapka, tvirtai išlaiko šuns tiltą, o medžioklė su gerai dresuotu paukštšuniu yra labai romantiška, puoselėjanti kultūringos medžioklės tradicijas. Fazanus reikėtų medžioti ne stendinio šaudymo principu, o sėlinant, varant ar su plėšriaisiais paukščiais. Kad fazanai taptų laukiniais (kaip reikalauja Medžioklės įstatymas), priprastų gyventi laukinėje gamtoje, išmokyti slėptis, geriausiai būtų, kad į medžioklės plotus būtų išleidžiami vasaros metu paauginti jaunikliai.

LAMMC Miškų instituto Miško apsaugos ir medžioklėtyros skyriaus vyresnioji mokslo darbuotoja dr. O. Belova (E. Rinkevičienė. Fazanynas: malonumui ar verslui?, „Ūkininko patarėjas“, 2016 m. kovo 22d.) teigia: „...pagrindinis, nesvarbu, kokios rūšies laukinio paukščio ar žvėriuko, skirto paleisti į gamtą, auginimo principas yra išsaugoti laukinį tipą, nes tam tikrame gyvūno amžiuje atsiranda specifinė išmokymo rūšis...“. Tai reiškia, kad tik jauname amžiuje į laisvę paleisti fazanai gali tapti bent kiek panašūs į laukinius paukščius, o suaugę jau būna pripratę prie žmogaus ir jų medžioklė tampa panaši į tą, jei medžiotume namines vištas.

Tačiau Lietuvos sąlygomis medžiotojams tai daryti neapsimoka, nes iki medžioklių rudenį, žiemą ar pavasarį (fazanų medžioti leidžiama nuo rugsėjo 1 d. iki gegužės 1 d.) didžiumą šių paukščių

sudorotų plėšrieji žvėreliai, valkataujančys šunys ir katės, krankliai ir vanagai. Priminsiu, kad plėšriuosius žvėrelius (lapes, mangutus, kanadines audines) galima medžioti ištisus metus, o kiauinių ir varnų medžioklės sezonai labai ilgi. Todėl medžiotojai, norintys surengti fazanų medžiokles, pirmiausiai turėtų iki minimumo sumažinti leistiną medžioti plėšriųjų žvėrių kiekį. Deja, tik apgailėstai tenka, kad priskirtuose medžioklės plotuose medžiotojai negali šaudyti valkataujančių šunų, kačių ir kranklių. Manau, tai visiškai absurdas.

Jeigu į medžioklės plotus nepaleidžiami fazanų jaunikliai, suaugusius fazanus kurį laiką reikėtų laikyti erdviuose

Po fazanų medžioklės Dubravos girioje (2005 m. lapkritis)

voljeruose ir baidant pratinti prie skraidymo. Į medžioklės plotus juos reikėtų išleisti bent parą, dvi, tris, o geriau visą savaitę prieš medžioklę. Tada galima tikėtis, kad į orą juos galės pakelti varovai, kaip ir šunys po tilkties, medžiojant sėlinimo būdu.

Keletą kartų fazanų medžioklėje teko dalyvauti ir man, kai į piktžolėmis ir krūmais apaugusį lauką šie paukščiai būdavo išleidžiami medžioklės dienos anksčiau rytą. Vaizdas gana liūdnas: varovų baidomi skraidyti nepratę fazanai į orą kilti nenorėjo, kai kuriuos priėjęs galėjai už uodegų nustumti, o keletas medžioklės dalyvavusių šunų sugavo fazanų daugiau nei nušovė medžiotojai. Ir visai kitokia medžioklė buvo, kai po savaitės bandėme surasti nuo pirmosios medžioklės likusius gyvus paukščius. Tada fazanai jau gebėjo slėptis, o pakelti į orą skrido aukštai ir greitai. Deja, laukuose radome daugiau plunksnų krūvelių nei gyvų paukščių...

Nemanau, kad tikslinga voljeruose išaugintus ir kaip aprašė V. Kasperavičius nušautus fazanus įrašyti į medžioklės lapus ir sumedžiotų gyvūnų ataskaitas.

Antano Truskausko Pl.

FELIS

Tel.: 8 5 2330009,
8 5 2337780
Faks. 8 5 2130200
Mob. 8 698 89240
El. paštas felis@takas.lt
skype felishunting

Geriausios medžioklės visuose Pasaulio kontinentuose pagal Jūsų pageidavimus

Legalus trofėjų įvežimas: gamtosauginių leidimų ir veterinarijos sertifikatų parūpinimas, muitinės procedūrų sutvarkymas

Skambinkite ir mes pasiūlysim geriausius variantus!

Kai kurias mūsų medžioklių programas rasite: www.hunting-world.com

Respublikinis piešinių konkursas „Aš – gamtos draugas“

Norint suprasti aplinkinį pasaulį, reikia save suvokti gamtos dalimi ir išmokti tausoti visą, kas sukurta gamtos. Tuo tikslu Švenčionių pradinėje mokykloje balandžio – gegužės mėn. buvo organizuotas respublikinis piešinių ir plakatų konkursas „Aš – gamtos draugas“. Labai džiaugėmės, kad mūsų sumanymą palaikė Švenčionėlių miškų urėdija. Gavome apie 70 darbų iš įvairių Lietuvos mokyklų. Juos vertino komisija, kurioje dalyvavo ir atstovai iš Švenčionėlių miškų urėdijos – vyriausiasis inžinierius Linas Novikas ir sekretorė Onutė Gylienė. Komisijos nariams teko išrinkti originaliausius, konkurso tikslus ir temą atitinkančius piešinius.

Mūsų mokyklos mokiniai taip pat balsavo už jiems patinkančius piešinius. Jų simpatijas pelnė Emos Matiliauskaitės, Eglės Lukšonytės, Renatos Sliesoraitytės ir Aušrinės Labogaitės darbai.

Nuoširdžiai dėkojame mokiniams ir mokytojams už originalius ir įdomius darbus ir dalyvavimą mūsų organizuotame konkurse, o Švenčionėlių miškų urėdijai – už spalvingas padėkas ir atminimo dovanėles laimėtojams. Po konkurso piešiniai buvo eksponuoti Švenčionėlių miškų urėdijoje.

EDITA NOVIKIENĖ, DANGUOLĖ SADAUNYKIENĖ
Švenčionių pradinės mokyklos mokytojos

Jaunieji miško bičiuliai varžėsi konkursuose

Konkurse „Tiriamieji darbai miške“ pirmąją vietą laimėjusios Kauno r. savivaldybės Raudondvario gimnazijos Kulautuvos skyriaus JMB būrelio „Kultuvėlė“ narės Emilija Obelienytė (IIIc kl.) ir Erika Abromavičiūtė (IIIc kl.) su JMBs vadove E. Mankevičiene ir LMS prezidentu prof. E. Bartkevičiumi

Konkurso „Jaunimas Europos miškuose nugalėtojai“ – Vilniaus r. Marijampolio Meilės Lukšienės gimnazijos JMB būrelio „Lūšiukai“ komanda su kuratoriais

Bveik šimtas jaunųjų miško bičių lių gegužės 5 d. atvyko į Aleksandro Stulginskio universitetą, kur vyko kasmetiniai respublikiniai konkursai „Tiriamieji darbai miške“ ir „Jaunimas Europos miškuose“. Dėl galimybės dalyvauti tarptautiniame konkurse varžėsi 13 komandų.

Konkursui „Jaunimas Europos miškuose“ komandos namuose sukūrė plakatus ir parėngė pristatymus šiomis temomis: miško apsauga, miško atkūrimas, biokuras, biologinė miško įvairovė, sodmenų auginimas, miškininkystės istorija, miško socialinė reikšmė. Po to reikėjo atsakyti į testo apie Europos miškus klausimus.

Laimėtojai tapo Vilniaus r. Marijampolio Meilės Lukšienės gimnazijos JMB būrelio „Lūšiukai“ atstovai Rugilė Andrejevskytė, Danielius Krasauskas, Tomáš Savel (būrelio vadovė Jūratė Taučiuvienė). Būrelį globoja Vilniaus miškų urėdijos miškininkai.

„Atsižvelgę į aktualumą, pasirinkome temą „Biokuras“, parėngėme privalomąją konkurso medžiagą“, – sakė būrelio „Lūšiukai“ narys Danielius Krasauskas.

Antroje konferencijos dalyje vyko konkurso „Tiriamieji darbai miške“ mokslinių darbų, apėmusių 2-3 mėn. gamtos stebėjimus bei tyrimus, pristatymas. Jų autoriai turėjo savo darbus pristatyti komisijai bei susirinkusiems renginio svečiams ir varžė-

si dėl pirmosios vietos. Jos laimėtojų laukė kelialapis į Rusijos Federacijoje, Sankt Peterburge rengiamą tarptautinį tiriamųjų darbų konkursą.

Geriausiai įvertinti Kauno r. Raudondvario gimnazijos Kulautuvos skyriaus JMB būrelio „Kultuvėlė“ narių Emilijos Obelienytės (IIIc kl.) ir Erikos Abromavičiūtės (IIIc kl.) tiriamieji darbai miške (darbo vadovė Kolomba

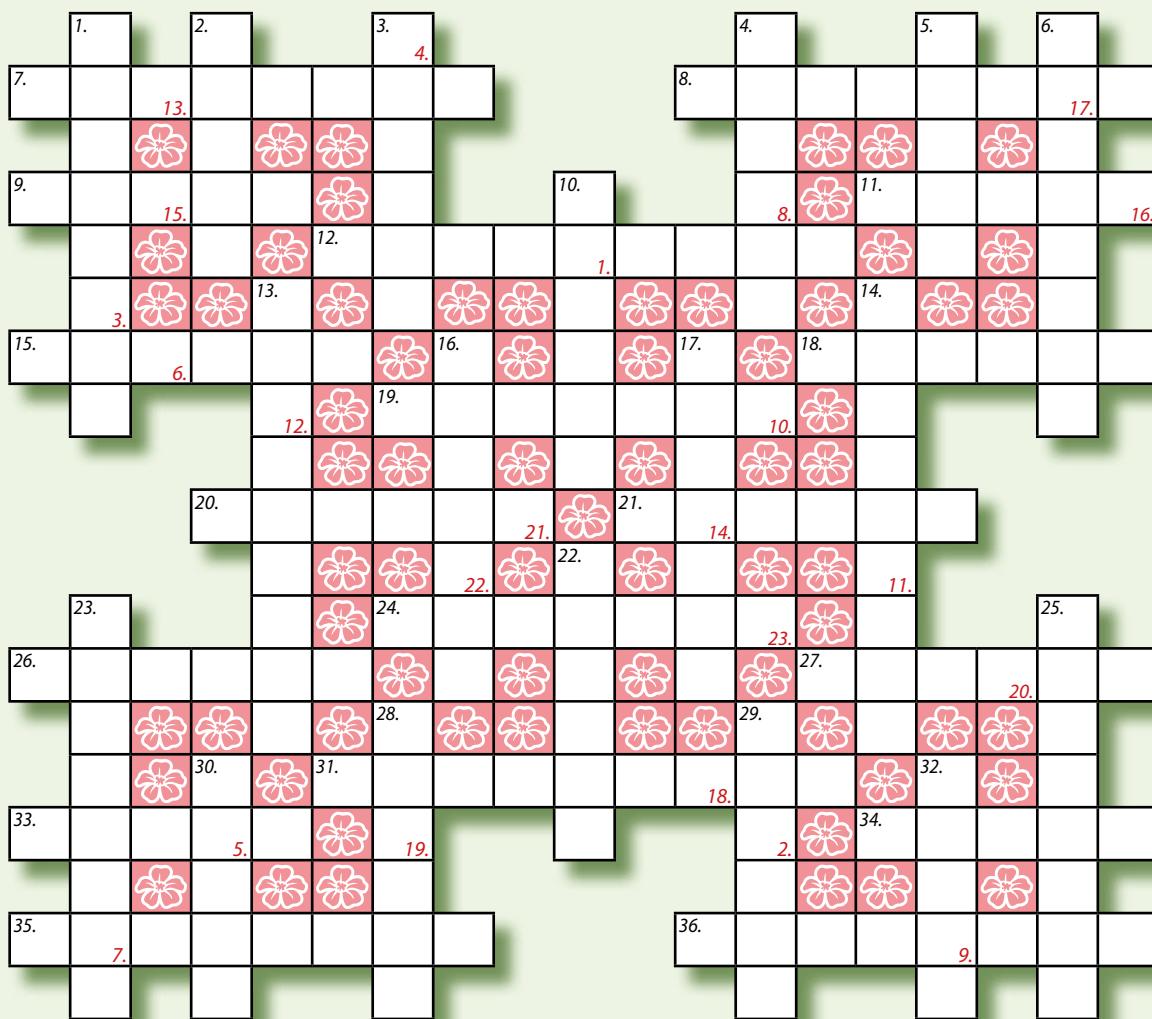
Bulotienė). Konkurso nugalėtojos tyrinėjo, ar natūralus muilas, pagamintas su pušų, eglių ir kadagių nuoviru, turi antibakterinių savybių. Atlikus tyrimus paaiškėjo, kad turinčio antibakterinių savybių muilo galima pasigaminti ir namų sąlygomis.

ULA RASTAUSKAITĖ
VšĮ „Nepriklausomi projektai“

Konkursų dalyviai prie ASU rūmų

Tarp gegužės žiedų...

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
----	----	----	----	----	----	----

8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
----	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Vertikaliai:

1. Erškėtinių šeimos dekoratyvinis augalas, tinkantis gyvatvorėms (*Mespilus*). **2.** Viršutinis beržo žievės sluoksnis. **3.** Ankštinių šeimos pašarinis ir maistinis augalas, jo sėkla. **4.** Nuotolio, kelio dalis, raidos tarpas, tarpsnis. **5.** Imama tirti dalis arba sportinių imtynininkų vienas susiėmimas. **6.** Miškų ir dekoratyvinis medis ar krūmas plona pilka žieve (*Euonymus*). **10.** Tankus rūkas virš didelių miestų ir pramoninių rajonų. **13.** Kiparisinių šeimos visžalis augalas. **14.** Bukinių šeimos lapuočių medis, dar vadinamas valgomuoju kaštonu. **16.** „Mango“ ansamblio daina ir žolinis augalas tuo pačiu pavadinimu. **17.** Tuopos sinonimas. **22.** Ežeras Rytų Lietuvoje, Aukštaitijos nacionaliniame parke, Ignalinos rajone, Linkmenų seniūnijoje. **23.** Būrys, krūva, spūstis, kimšiny. **25.** Vienas iš gluosnių genties krūmų, auginamas ir biokurui. **28.** Periodiška žmogaus ir aukštesnės organizacijos gyvūnų sąlyginės ramybės būseną. **29.** Vandens augalas ilgais bekočiais, stipriai kvepiančiais lapais. **30.** Visžalis arba lapus metantis augalas, paplitęs tropinio ir subtropinio klimato juostose. **32.** Išoriškai primenantis palmę cikinių šeimos augalas, kurio tėvynė Australija ir Pietvakarių Azija.

Horizontaliai:

7. Medis arba krūmas liaunomis šakomis. **8.** Stelmužės kaime augantis vienas iš seniausių ažuolų Europoje, Lietuvos gamtos

paminklas. **9.** Prieskoninis augalas, pasižymintis stipriu aromatingu kvapu, jo skonis – aštrus, beveik deginantis. **11.** Valgyti atriektas duonos ar pyrago gabalas. **12.** Visžalis medis arba krūmas, kurio žievė vartojama kaip prieskonis ir vaistas. **15.** Legendinė taurė, iš kurios gėręs Kristus per paskutinę vakarienę. **18.** Nedidelis dažniausiai medinis laivas. **19.** Moteriškos pasakų ir sakmių būtybės, turinčios stebuklingų galių. **20.** Daugiametis astrinių žolinis augalas, užaugantis 30–70 cm, RK rūšis. **21.** Vazoninis nykštukinis medis, auginamas tam tikru būdu. **24.** Gana dažnas Lietuvoje lapuotis medis, augantis drėgnose vietose. **26.** Staigus papūtimas, gūsis ar staigus smarkus lietaus sustiprėjimas, protrūkis. **27.** Raumeninis, netaisyklingo kūgio formos, maždaug kumščio dydžio tuščiaviduris vidaus organas, varantis kraują. **31.** Anakardinių šeimos 5–15 m aukščio krūmas ir medis, paplitęs Kanarų salose, Šiaurės vakarų Afrikoje, Pietų Europoje, mes gardžiuojamės jo riešutais. **33.** Lietuvoje gana plačiai paplitęs medis ruda žieve, ilgais spygliais ir apvaliais kankorėžiais. **34.** Pupinių šeimos žolinis augalas, turintis laipiojantį stiebą. **35.** Pietryčių Azijoje, Australijos šiaurėje greitai augantis, lapus metantis, 25–45 m aukščio medis su plačiomis šakomis. **36.** Labai ilgai žydintis graižaziedžių šeimos augalas, jo žiedai dideli, sodriai geltoni (*Heliopsis*).

Sunkesni žodžiai: *gurgulis, ailantas, saulakis*.

Stasys Jagiela

1953 01 21 – 2016 04 09

Balandžio 9 d. netikėtai netekome ilgamečio Mažeikių miškų urėdijos Kapėnų girininkijos girininko pavaduotojo Stasio Jagielos.

Stasys buvo kilęs iš Akmenės rajono Marijampolės kaimo. Kauno A. Kvedaro miškų technikume 1972 m. įgijo miško techniko specialybę. Atlikęs karinę prievolę, 1974 m. jis sugrįžo į gimtąjį kraštą ir įsidarbino tuometinio Akmenės miškų ūkio Kapėnų girininkijoje miško techniku. 1978 m. paskirtas Ventos girininkijos girininku. Po Akmenės miškų ūkio reorganizacijos 1978-1983 m. dirbo Mažeikių miško pramonės ūkiui priskirtoje Kapėnų girininkijoje eiguliu, vėliau iki mirties šios girininkijos girininko pavaduotoju.

Būdamas kasdien arti gyvo miško, Stasys gerai žinojo girininkijos darbus, mėgo pasirinktą profesiją. Bendraudamas su kolegomis, kitais žmonėmis jis turėjo puikų humoro jausmą. Tegul puošia Akmenės kraštą Stasio sodinti miškai, o jo vaikai ir anūkai tegul tęsia gerus tėčio ir senelio darbus.

Su gilia užuojauta Anapilin išėjusiojo žmonai, dviems dukterims, sūnui ir anūkam –

Mažeikių miškų urėdijos kolektyvas

Artūras Sikorskis

1958 02 26 – 2016 05 20

Nespėjus nužydėti sodams, sunkios ligos palaužtas Smilgių kapinaitėse atgulė buvęs ilgametis Radviliškio miškų urėdijos darbuotojas Artūras Sikorskis, kilęs iš Mundeikių kaimo.

Baigęs 1980 m. tuometinį Kauno miškų technikumą, Artūras grįžo į gimtąjį kraštą, įsidarbino Radviliškio girininkijoje medienos ženklinimo, vėliau dirbo baro techniku, nuo 1981 m. gruodžio 1 d. paskirtas Legečių girininkijos girininku. Panaikinus šią girininkiją, 1988 m. perkeltas Saktelių girininkijos girininko pavaduotoju, o 1990 m. vėl sugrįžo girininkauti į atkurtą Legečių girininkiją. 2001 m. perkeltas į Šeduvos girininkiją eiguliu, nuo 2006 m. čia dirbo girininko pavaduotoju.

Deja, lemtingi buvo 2008-ieji, kai pradėjo pulti viena po kitos ligos. 2012 m. kovo 30 d. dėl pablogėjusios sveikatos teko Artūrai atsisveikinti su Šeduvos girininkijos kolektyvu. Pastaruosius metus, kiek leido sveikata, jis ūkininkavo.

Artūras Sikorskis buvo draugiškas, kantrus žmogus, sumanus specialistas, gerai pažinęs visus girininkijos darbus. Juos atlikdavo laiku ir sąžiningai. Kartu su žmona Danute išaugino tris vaikus. Vyriausias jų sūnus Donatas pasirinko miškininko specialybę.

Nuoširdžiai užjaučiame velionio mamą, žmoną Danutę, sūnus Donatą, Domą, dukrą Dovilę ir kitus artimuosius.

*VITALIJA EISMONTIENĖ
Radviliškio miškų urėdijos ekonomistė*

Iš langelių, pažymėtų spalvotais skaičiais, sudarykite frazę.

Atsakymus iki birželio 15 d. siųskite adresu VŠĮ „Mūsų girios“, A. Juozapavičiaus g. 10 a, 09311 Vilnius arba el. paštu info@musu-girios.lt

Žinutėje įrašykite kryžiažodžio atsakymą, vardą, pavardę (pvz., Medkirtys; Vardenis, Pavardenis).

Nugalėtojo, kuris bus nustatytas burtų keliu, **laukia UAB „MMC Forest“ įsteigtas prizas – stovyklavimo kirvis TRUPER**

Už kryžiažodžio „Medžių ir krūmų pasau-lyje...“, išspausdinto 2016 m. nr. 4, teisingą atsakymą **UAB „MMC Forest“ įsteigtą prizą – grėblį Truper TR 14322 laimėjo Irena Šimkevičienė.**

Dėl prizo kreipkitės:
el. paštu info@musu-girios.lt,
tel. 8687 10616.

Loterijoje dėl prizo negali dalyvauti redakcijos darbuotojai ir jų šeimų nariai.

NAUJOS PAREIGOS

Mažeikių miškų urėdijoje:

GINTARAS NEMUNIS, g. 1971 m., baigęs 2012 m. ASU MEF miškininkystės magistrantūros studijas, laimėjęs konkursą, nuo 2016 m. gegužės 9 d. paskirtas miškų urėdu. Prieš tai dirbo Šiaulių miškų urėdijos Kurtuvėnų girininkijos girininku;

ALBINAS PAULAVIČIUS, dirbęs miškų urėdu, nuo 2016 m. kovo 1 d. priimtas dirbti miško apsaugos inžinieriumi;

JUSTINAS PAULAVIČIUS, dirbęs miško želdinimo ir apsaugos inžinieriumi, nuo 2016 metų kovo 1 d. paskirtas miško želdinimo inžinieriumi;

JANINA JAKUTIENĖ nuo 2016 m. kovo 29 d. priimta dirbti Mažeikių girininkijoje medelyno meistre;

VILIUS VILKAS, dirbęs Kapėnų girininkijos eiguliu, nuo 2016 m. balandžio 18 d. paskirtas Kapėnų girininkijos girininko pavaduotoju;

STASYS KUČAS, laimėjęs konkursą, nuo 2016 m. balandžio 18 d. paskirtas Kairiškių girininkijos eiguliu;

RINGAUDAS SLIČIUS šalių susitarimu nuo 2016 m. balandžio 15 d. atleistas iš Ruzgų girininkijos miško ruošos meistro pareigų.

Su 30-uoju gimtadieniu

Birželio 13 d. šią sukaktį pažyminsią Jonavos miškų urėdijos personalo inspektore SVETLANĄ IZAJEVĄ, 19 d. – Valstybinio miškotvarkos instituto taksatorių MAŽVYDĄ STRIOKĄ, 22 d. – Tytuvėnų miškų urėdijos Tytuvėnų girininkijos girininką JONĄ KLIMĄ, Utenos miškų urėdijos traktorininką-miško darbininką ANDRIJĄ MAČIOLĮ.

Gegužės 10 d. šią sukaktį pažymėjusį Radviliškio miškų urėdijos informatikos specialistą TOMĄ MOTIEJŪNĄ.

Su 40-uoju gimtadieniu

Birželio 1 d. šią sukaktį pažyminsią Telšių miškų urėdijos vyriausiosios buhalterės pavaduotoją JURGĄ KNIURIENĘ, 3 d. – Igalinės miškų urėdijos Tverečiaus girininkijos miško darbininką ROMANĄ MATIEŠĄ, 15 d. – Jurbarko miškų urėdijos medelyno traktorininką EDVARDĄ MILERĮ, 23 d. – Švenčionių miškų urėdijos Antanų girininkijos girininką ANDREJŲ ČINČIKĄ.

Su 50-uoju gimtadieniu

Birželio 6 d. šią sukaktį pažyminsią KMAI kolegijos Nekilnojamo turto kadastro katedros lektorę DAIVĄ GUDRITIENĘ, 7 d. – ASU Miškų ūkio ir ekologijos fakulteto Miško biologijos ir miškininkystės instituto docentę dr. LINĄ STRAIGYTĘ, Veisiejų miškų urėdijos vyriausiosios buhalterės pavaduotoją ILONĄ BERNIKIENĘ, 12 d. – Zarasų miškų urėdijos Zarasų girininkijos girininką GEDIMINĄ SNARSKĮ, 13 d. – Tauragės miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio medvežės operatorių ČESLOVĄ SUTKŲ, 17 d. – buvusį Panevėžio miškų urėdijos urėdą DAUGIRDĄ LUKAŠEVIČIŲ, 19 d. – Radviliškio miškų urėdijos medelyno darbininkę JURGITĄ RAGULEVIČIENĘ, Kaišiadorių miškų urėdijos valytoją ROMUALDĄ TARAŠKEVIČIENĘ, 20 d. – Mažeikių miškų urėdijos

BIRŽELI

dijos Renavo girininkijos girininko pavaduotoją IRENĄ LUKAŠEVIČIENĘ, 22 d. – Kupiškio miškų urėdijos Skapiškio girininkijos girininko pavaduotoją ROLANDĄ PEKARSKĄ, 25 d. – Šalčininkų miškų urėdijos Dainavos girininkijos girininko pavaduotoją IVAN TUNEVIČ, Trakų miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio medienvežio automobilio vairuotoją VLADĄ ZAMARĄ, 26 d. – Švenčionių miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio buldozerio mašinistą ALGIMANTĄ BARONĖNĄ, 27 d. – Valkininkų miškų urėdijos Tiltų girininkijos girininko pavaduotoją JULIŲ VENCIŲ, Veisiejų miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio traktorininką-kūriką RAIMUNDĄ STRAIGĮ, 29 d. – LAMMC Miškų instituto Miško genetikos ir selekcijos skyriaus vedėją, vyresnįjį mokslo darbuotoją dr. VIRGILIJŲ BALIUCKĄ.

Su 60-uoju gimtadieniu

Birželio 1 d. šią sukaktį pažymintį Valkininkų miškų urėdijos urėdą ARVYDĄ STRAZDĄ, 2 d. – Anykščių miškų urėdijos Pavarių girininkijos miško darbininką ALEKSANDRĄ JUOZAPONĮ, 6 d. – Pakruojo miškų urėdijos Rozalimo girininkijos eigulį MEČISLOVĄ POČIŲ, 11 d. – buvusį Prienų miškų urėdijos Balbieriškio girininkijos girininką GINTARĄ ŽUKAUSKĄ, 12 d. – Šilutės miškų urėdijos Norkaičių girininkijos girininko pavaduotoją JOVITĄ TOLIUSIENĘ, 15 d. – Trakų miškų urėdijos personalo inspektore ELENĄ BOREIKIENĘ, 16 d. – Kaišiadorių miškų urėdijos vyriausiąją buhalterę STANISLAVĄ ŠATINSKIENĘ, 18 d. – Valkininkų miškų urėdijos Šalčios girininkijos eigulį ALGIRDĄ RADŽIŲ, 25 d. –

Utenos miškų urėdijos sargą-kūriką VASILIJŲ JASĄ.

Birželio 6 d. sukanka 65-eri buvusiai ilgametei Radviliškio miškų urėdijos buhalterijos darbuotojai JANINAI PETRAVIČIENEI, 20 d. – buvusiam ilgamečiam Valstybinio miškotvarkos instituto vyresniajam inžinieriui ALGIMANTUI RAGELIUI.

Birželio 3 d. sukanka 75-eri buvusiam ilgamečiam Radviliškio miškų urėdijos darbuotojui JONUI BRUNIUI, 6 d. – buvusiam ilgamečiam Biržų miškų urėdijos Spalviškių girininkijos girininkui EDMUNDUI JABLONSKIUI, 10 d. – buvusiam ilgamečiam Šilutės miškų urėdijos Kintų girininkijos eiguliui ANTANUI BALANDŽIUI, 13 d. – buvusiam ilgamečiam Kauno miškų urėdijos Sitkūnų girininkijos eiguliui KAZIMIERUI SKIECEVIČIUI, 23 d. – buvusiam ilgamečiam Utenos miškų urėdijos Kuktiškių girininkijos eiguliui ROMUALDUI MACIULEVIČIUI.

Su 80-uoju gimtadieniu

Birželio 1 d. šią sukaktį pažyminsią buvsią ilgametę Rokiškio miškų urėdijos buhalterę GENOVAITĘ DIRŽIENĘ, 13 d. – buvusį ilgametį Ukmergės miškų urėdijos urėdą, LMSA valdybos narį, Ukmergės skyriaus pirmininką ANTANĄ HOFMANĄ, 15 d. – buvusį ilgametį Rokiškio miškų urėdijos vairuotoją BRONISLAVĄ ŠVELNĮ, 18 d. – buvusį ilgametį Nemenčinės miškų urėdijos Antavilių girininkijos girininką HENRIKĄ BRASIŪNĄ.

Su 90-uoju gimtadieniu

Birželio 17 d. šią sukaktį pažymintį buvusį ilgametį Dubravos EMM urėdijos vyriausiąją miškininką, nusipelnusį šalies miškininką VYTAUTĄ KISIELĮ, 29 d. – buvusį ilgametį Valstybinio miškotvarkos instituto vyresnįjį inžinierių PETRĄ UNIKAUSKĄ.

Kryžiažodžio „Medžių ir krūmų pasaulyje...“, spausdinto 2016 m. balandį, atsakymai:

Vertikaliai:

1. Žagrenis. 2. Ėdikė. 3. Kakava. 4. Šaknis. 5. Medis. 6. Žilvitis. 10. Balana. 13. Šilsamanė. 14. Kaštainis. 16. Drebulė. 17. Finikas. 22. Sedula. 23. Kaštonas. 25. Bambukas. 28. Bebras. 29. Panika. 30. Troba. 32. Gembė.

Horizontaliai:

7. Lazdynas. 8. Maumedis. 9. Erika. 11. Žievė. 12. Svarainis. 15. Viržis. 18. Gailis. 19. Trandis. 20. Gamyba. 21. Mietas. 24. Sliekas. 26. Samanė. 27. Miškas. 31. Medelinas. 33. Notra. 34. Medus. 35. Baobabas. 36. Skroblas.

BAIGIASI MIŠKASODŽIO METAS

PONSSE

GERIAUSIAS MEDKIRČIO DRAUGAS

Pramonės g. 8A/28,
LT-91100 Klaipėda

Malavėnų g. 1,
LT-81494 Ginkūnų k.,
Šiaulių r.

Kniaudiškių g. 149,
LT-37374 Panevėžys

Verslo g. 9, Kumpių k.,
LT-54311 Kauno r.

Molėtų g. 13,
LT-14262 Didžiosios Riešės k.,
Vilniaus r.

PONSSE BUFFALO

 KONEKESKO
oficialus PONSSE atstovas Lietuvoje

Miško technikos pardavimas: tel. 8 610 27218
Servisas: tel. 8 700 55100
Atsarginės dalys: tel. 8 614 03734

www.ponsse.com

ISPŪDINGA GALIA

MAŽOS SANAUDOS

Technika sunkiems darbams atlikti, nebūtinai turi sverti daug. Husqvarna 536LiRX akumuliatorinė krūmapjovė išsiskiria tyliu darbu bei įspūdinga galia. Yra lengva, todėl galėsite dirbti visą dieną. Ji sukurta tam, kad apjungtų visas gerąsias Husqvarna benzininių bei akumuliatorinių gaminių savybes.

Daugiau informacijos www.husqvarna.lt

NAUJIENA

HUSQVARNA 536LiRX

Mažo svorio bei įspūdingų darbinių savybių akumuliatorinė krūmapjovė, pasižymi tokiais privalumais kaip keičiama žoliapjovės galvutės sukimosi kryptis, patogūs laikymo diržai bei galimybė montuoti plieninį žolės peilį.

36V • 76dB • 3.8 kg • Li-ion akumulatorius • SavE™ energijos taupymo funkcija

€399

KAINA BE AKUMULIATORIAUS IR PAKROVĖJO

 Husqvarna[®]
IR TU PASIRUOŠĘS